

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 11.8.2025
C(2025) 5683 final

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 11.8.2025

για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης C(2022) 9762 σχετικά με την έγκριση του προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στην Ελλάδα

CCI 2021EL16FFTA001

(ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟ)

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 11.8.2025

για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης C(2022) 9762 σχετικά με την έγκριση του προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στην Ελλάδα

CCI 2021EL16FFTA001

(ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων¹, και ιδίως το άρθρο 24 παράγραφος 4,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Με την εκτελεστική απόφαση C(2022) 9762 της Επιτροπής εγκρίθηκε το πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (στο εξής: ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (στο εξής: ΕΚΤ+) στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στην Ελλάδα.
- (2) Στις 31 Μαρτίου 2025, η Ελλάδα υπέβαλε αίτημα τροποποίησης του προγράμματος μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος ανταλλαγής δεδομένων της Επιτροπής. Το αίτημα συνοδευόταν από αναθεωρημένο πρόγραμμα, στο οποίο η Ελλάδα πρότεινε τροποποίηση του προγράμματος που αναφέρεται στην εν λόγω εκτελεστική απόφαση μετά την αξιολόγηση της ενδιάμεσης επανεξέτασης του προγράμματος, η οποία περιλάμβανε πρόταση για την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας που αναφέρεται στο άρθρο 86 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.
- (3) Η Ελλάδα υπέβαλε πρόταση για την εισαγωγή νέας προτεραιότητας 6 «Τεχνική Βοήθεια Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης» σε αυτό το πρόγραμμα ως αποτέλεσμα της μεταφοράς μέρους της κατανομής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (στο εξής: ΤΔΜ)

¹ ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159.

από το πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» (CCI 2021EL16JTPR001) σε αυτό το πρόγραμμα.

- (4) Η Ελλάδα υπέβαλε πρόταση για συνεισφορά της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Σύμφωνα με το άρθρο 95 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η παρούσα απόφαση προσδιορίζει όλα τα στοιχεία που απαριθμούνται στο άρθρο 95 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.
- (5) Σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η Ελλάδα υπέβαλε αξιολόγηση του εν λόγω προγράμματος σχετικά με το αποτέλεσμα της ενδιάμεσης επανεξέτασης μαζί με πρόταση για την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας που αναφέρεται στο άρθρο 86 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, την οποία η Επιτροπή θα πρέπει να εγκρίνει μαζί με το αναθεωρημένο πρόγραμμα που υπέβαλε το κράτος μέλος.
- (6) Σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, το αίτημα της Ελλάδας για τροποποίηση του προγράμματος αιτιολογείται με βάση την εισαγωγή μέτρων που βασίζονται στη χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες με στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας αδύναμων δικαιούχων στους τομείς των απορριμμάτων, των υδάτων και των εδαφικών παρεμβάσεων. Επίσης, αιτιολογείται με βάση την εισαγωγή, παρόμοια με τις υφιστάμενες προτεραιότητες για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Συνοχής, μίας καινούργιας διακριτής προτεραιότητας 4Α τεχνικής βοήθειας χρηματοδοτούμενης από το ΤΑΜ μέσω πόρων που μεταφέρονται από το πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση. Το αίτημα αναφέρει επίσης τις αναμενόμενες επιπτώσεις της τροποποίησης στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο πρόγραμμα και συνάδει με του κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 όπως επίσης και με τους κανονισμούς (ΕΕ) 2021/1058², (ΕΕ) 2021/1057³ και (ΕΕ) 2021/1056⁴ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- (7) Σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η επιτροπή παρακολούθησης με γραπτή διαδικασία στις 31 Μαρτίου 2025 εξέτασε και ενέκρινε την πρόταση τροποποίησης του προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο του αναθεωρημένου προγράμματος και το σχέδιο χρηματοδότησής του.
- (8) Η Επιτροπή αξιολόγησε το αναθεωρημένο πρόγραμμα και διατύπωσε παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 στις 28 Μαΐου 2025. Η Ελλάδα παρείχε συμπληρωματικές πληροφορίες στις 17 Ιουλίου 2025 και υπέβαλε τροποποιημένη έκδοση του αναθεωρημένου προγράμματος στις 22 Ιουλίου 2025.
- (9) Ως εκ τούτου, θα πρέπει να εγκριθεί το τροποποιημένο πρόγραμμα, το οποίο υπόκειται στην έγκριση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1058 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 60).

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 21).

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 1).

- (10) Σύμφωνα με το άρθρο 63 παράγραφος 7 πρώτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, οι δαπάνες που καθίστανται επιλέξιμες λόγω της τροποποίησης του προγράμματος που καλύπτεται από την παρούσα εκτελεστική απόφαση θα πρέπει να είναι επιλέξιμες από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος τροποποίησης στην Επιτροπή.
- (11) Επομένως, η εκτελεστική απόφαση C(2022) 9762 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η εκτελεστική απόφασης C(2022) 9762 τροποποιείται ως εξής:

1. Ο τίτλος τροποποιείται ως εξής:
«Εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής C(2022) 9762 της 16ης Δεκεμβρίου 2022 που εγκρίνει το πρόγραμμα “Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη προς Δικαιούχους” για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στην Ελλάδα».
2. Το άρθρο 1 της εκτελεστικής απόφασης C(2022) 9762 της Επιτροπής αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 1

Εγκρίνεται το πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» για από κοινού στήριξη από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΚΤ+, και το ΤΔΜ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στην Ελλάδα για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2027, το οποίο υποβλήθηκε στην τελική του έκδοση στις 12 Δεκεμβρίου 2022, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με το αναθεωρημένο πρόγραμμα που υποβλήθηκε στην τελική του έκδοση στις 22 Ιουλίου 2025.».

3. Το άρθρο 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 2

1. Το ανώτατο ποσό της στήριξης από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΚΤ+ και το ΤΔΜ και, κατά περίπτωση, για κάθε κατηγορία περιφέρειας για ολόκληρη την περίοδο προγραμματισμού και ανά έτος, καθορίζεται στο παράρτημα Ι.
2. Το ανώτατο ποσό της στήριξης για το πρόγραμμα ανέρχεται σε 409 364 426 EUR και θα χρηματοδοτηθεί από τις ακόλουθες ειδικές γραμμές του προϋπολογισμού, σύμφωνα με την ονοματολογία του γενικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2022:

05 02 01.01: 196 813 438 EUR (ΕΤΠΑ — Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες)

05 02 01.02: 35 730 045 EUR (ΕΤΠΑ — Περιφέρειες μετάβασης)·

05 03 01: 36 659 280 EUR (Ταμείο Συνοχής)·

07 02 01.01: 115 054 840 EUR (ΕΚΤ+ — Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες)

07 02 01.02: 20 886 980 EUR (ΕΚΤ+ — Περιφέρειες μετάβασης)·

09 03 01: 4 219 843 EUR (ΤΔΜ — Επιχειρησιακές δαπάνες ΠΔΠ).

3. Το ποσοστό συγχρηματοδότησης για κάθε προτεραιότητα ανά κατηγορία περιφέρειας και Ταμείο παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙ. Το ποσοστό συγχρηματοδότησης για κάθε προτεραιότητα εφαρμόζεται στη δημόσια συνεισφορά.».
4. Το παράρτημα Ι αντικαθίσταται από το κείμενο που παρατίθεται στο παράρτημα Ι της παρούσας απόφασης·
5. Το παράρτημα ΙΙ αντικαθίσταται από το κείμενο που παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙ της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 2

Τα στοιχεία που παρατίθενται στο άρθρο 95 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, τα οποία είναι αναγκαία για τη χρήση συνεισφοράς της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες, καθορίζονται στο τμήμα Α του προσαρτήματος 2 του προγράμματος και στο τμήμα Β του εν λόγω προσαρτήματος.

Άρθρο 3

Οι δαπάνες που καθίστανται επιλέξιμες λόγω της τροποποίησης του προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» που έχει εγκριθεί δυνάμει της παρούσας απόφασης είναι επιλέξιμες από τις 31 Μαρτίου 2025.

Άρθρο 4

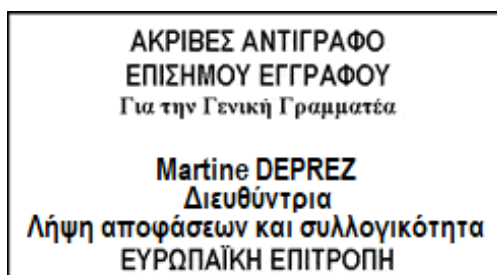
Το ποσό ευελιξίας κατανέμεται οριστικά στο πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων».

Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 11.8.2025

Για την Επιτροπή
Raffaele FITTO
Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος

**Πρόγραμμα SFC2021 που υποστηρίζεται από το ΕΤΠΑ (Στόχος
«Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη»), το ΕΚΤ+, το Ταμείο
Συνοχής και το ΕΤΘΑ — άρθρο 21 παράγραφος 3**

CCI	2021EL16FFTA001
Τίτλος στα αγγλικά	Technical Assistance and Beneficiary Support
Τίτλος στην εθνική γλώσσα ή γλώσσες	EL - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων
Έκδοση	2.2
Πρώτο έτος	2021
Τελευταίο έτος	2027
Επιλέξιμο από	1 Ιαν 2021
Επιλέξιμο έως	31 Δεκ 2029
Αριθμός απόφασης της Επιτροπής	C(2025)5683
Ημερομηνία απόφασης της Επιτροπής	11 Αυγ 2025
Αριθμός τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Ημερομηνία έναρξης ισχύος της τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Μη ουσιαστική μεταφορά (άρθρο 24 παράγραφος 5 του ΚΚΔ)	Όχι
Φραστικές ή τυπογραφικές διορθώσεις (άρθρο 24 παράγραφος 6 του ΚΚΔ)	Όχι
Εγκρίθηκε από την επιτροπή παρακολούθησης	Ναι
Περιφέρειες NUTS που καλύπτονται από το πρόγραμμα	EL3 - Αττική EL30 - Αττική EL301 - Βόρειος Τομέας Αθηνών EL302 - Δυτικός Τομέας Αθηνών EL303 - Κεντρικός Τομέας Αθηνών EL304 - Νότιος Τομέας Αθηνών EL305 - Ανατολική Αττική EL306 - Δυτική Αττική EL307 - Πειραιάς, Νήσοι EL4 - Νησιά Αιγαίου, Κρήτη EL41 - Βόρειο Αιγαίο EL411 - Λέσβος, Λήμνος EL412 - Ικαρία, Σάμος EL413 - Χίος EL42 - Νότιο Αιγαίο EL421 - Κάλυμνος, Κάρπαθος – Ηρωική Νήσος Κάσος, Κως, Ρόδος EL422 - Άνδρος, Θήρα, Κέα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος, Τήνος EL43 - Κρήτη EL431 - Ηράκλειο EL432 - Λασιθί EL433 - Ρέθυμνο EL434 - Χανιά EL5 - Βόρεια Ελλάδα EL51 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη EL511 - Έβρος

	EL512 - Ξάνθη EL513 - Ροδόπη EL514 - Δράμα EL515 - Θάσος, Καβάλα EL52 - Κεντρική Μακεδονία EL521 - Ημαθία EL522 - Θεσσαλονίκη EL523 - Κιλκίς EL524 - Πέλλα EL525 - Πιερία EL526 - Σέρρες EL527 - Χαλκιδική EL53 - Δυτική Μακεδονία EL531 - Γρεβενά, Κοζάνη EL532 - Καστοριά EL533 - Φλώρινα EL54 - Ήπειρος EL541 - Άρτα, Πρέβεζα EL542 - Θεσπρωτία EL543 - Ιωάννινα EL6 - Κεντρική Ελλάδα EL61 - Θεσσαλία EL611 - Καρδίτσα, Τρίκαλα EL612 - Λάρισα EL613 - Μαγνησία, Σποράδες EL62 - Ιόνια Νησιά EL621 - Ζάκυνθος EL622 - Κέρκυρα EL623 - Ιθάκη, Κεφαλληνία EL624 - Λευκάδα EL63 - Δυτική Ελλάδα EL631 - Αιτωλοακαρνανία EL632 - Αχαΐα EL633 - Ηλεία EL64 - Στερεά Ελλάδα EL641 - Βοιωτία EL642 - Εύβοια EL643 - Ευρυτανία EL644 - Φθιώτιδα EL645 - Φωκίδα EL65 - Πελοπόννησος EL651 - Αργολίδα, Αρκαδία EL652 - Κορινθία EL653 - Λακωνία, Μεσσηνία EL - Ελλάδα ELZ - Extra-Regio NUTS 1 ELZZ - Extra-Regio NUTS 2 ELZZZ - Extra-Regio NUTS 3
Οικείο/-α ταμείο/-α	ΕΤΠΑ Ταμείο Συνοχής ΕΚΤ+ ΤΑΜ
Πρόγραμμα	☐ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» μόνο για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες

Πίνακας περιεχομένων

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής	8
Πίνακας 1	17
2. Προτεραιότητες	18
2.1. Προτεραιότητες εκτός της τεχνικής βοήθειας	18
2.2. Προτεραιότητες της τεχνικής βοήθειας	19
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ	19
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	19
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	19
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	22
2.2.1.2. Δείκτες	22
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	22
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	23
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	24
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	24
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	24
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ	25
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	25
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	25
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	28
2.2.1.2. Δείκτες	28
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	28
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	29
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	29
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	30
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	30
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΣ	31
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	31
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	31
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	34
2.2.1.2. Δείκτες	34
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	34
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	35
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	35
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	35
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	35
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΤΠΑ)	36
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	36
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	36
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	36
2.2.1.2. Δείκτες	36
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	36
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	36
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	36
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	37
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	37

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 5.	
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΚΤ)	38
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	38
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	38
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	40
2.2.1.2. Δείκτες	41
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	41
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	41
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	41
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	41
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	41
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6.	
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΔΜ	43
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων	43
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ	43
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:	46
2.2.1.2. Δείκτες	46
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών	46
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	47
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	47
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	47
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	47
2.2.2. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 37 του ΚΚΔ: 4Α.ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΤΠΑ) - ΑΡΘΡΟ 37	48
2.2.2.1. Περιγραφή της τεχνικής βοήθειας βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες — άρθρο 37 του ΚΚΔ	48
2.2.2.2. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης	49
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης	49
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+	50
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ	50
3. Σχέδιο χρηματοδότησης	51
3.1. Μεταφορές και συνεισφορές (1)	51
Πίνακας 15Α: Συνεισφορές στο InvestEU* (κατανομή ανά έτος)	51
Πίνακας 15Β: Συνεισφορές στο InvestEU* (συνοπτικά)	51
Αιτιολόγηση που λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο τα ποσά αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν επιλεγεί στο πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού InvestEU	52
Πίνακας 16Α: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση (κατανομή ανά έτος)	52
Πίνακας 16Β: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση* (συνοπτικά)	52
Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση — Αιτιολόγηση	52
Πίνακας 17Α: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία* (κατανομή ανά έτος)	52
Πίνακας 17Β: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία (συνοπτικά)	52
Μεταφορές μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης, μεταξύ άλλων και μεταξύ των ταμείων της πολιτικής συνοχής — Αιτιολόγηση	53
Πίνακας 21: Πόροι που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241	53
3.2. ΤΔΜ: κατανομή στο πρόγραμμα και μεταφορές (1)	53
3.2.1. Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα προ μεταφορών ανά προτεραιότητα (κατά περίπτωση) (2)	53

Πίνακας 18: Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού ΤΔΜ, προ μεταφορών	53
3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση).....	53
Πίνακας 18Α: Μεταφορές στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος).....	54
Πίνακας 18Β: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος...54	
Πίνακας 18Γ: Μεταφορές στο ΤΔΜ από το άλλο πρόγραμμα / τα άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος).....	54
Πίνακας 18Δ: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ από άλλα προγράμματα στο ΤΔΜ εντός αυτού του προγράμματος.....	54
Αιτιολόγηση της συμπληρωματικής μεταφοράς από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ βάσει των προγραμματισμένων τύπων παρεμβάσεων.....	55
3.3. Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση....	55
Πίνακας 19Α: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος)	55
Πίνακας 19Β: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση προς άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος)	55
3.4. Επιστρεπτέα μεταφορά (1)	55
Πίνακας 20Α: Επιστρεπτέες μεταφορές (κατανομή ανά έτος).....	55
Πίνακας 20Β: Επιστρεπτέες μεταφορές* (συνοπτικά).....	56
3.5. Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος.....	57
Πίνακας 10: Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος.....	57
3.6. Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση.....	58
Πίνακας 11: Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση	58
4. Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι.....	60
5. Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές.....	61
Πίνακας 13: Αρχές του προγράμματος.....	61
Κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για τεχνική βοήθεια κατά το άρθρο 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ, εάν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι του ενός φορείς για τη λήψη πληρωμών από την Επιτροπή	61
6. Εταιρική σχέση	62
7. Επικοινωνία και προβολή.....	63
8. Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες.....	65
Πίνακας 14: Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες	65
Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών	66
Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων	66
Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης.....	67
Γ. Υπολογισμός της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών	67
1. Πηγή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών (ποιος παρήγαγε, συνέλεξε και καταχώρισε τα δεδομένα, πού αποθηκεύονται τα δεδομένα, προθεσμίες, επαλήθευση κ.λπ.).....	67
2. Να διευκρινιστεί για ποιον λόγο ενδείκνυνται η προτεινόμενη μέθοδος και ο προτεινόμενος υπολογισμός βάσει του άρθρου 94 παράγραφος 2 του ΚΚΔ για τον τύπο πράξης.	67
3. Να προσδιορίσετε τον τρόπο διενέργειας των υπολογισμών, ιδίως περιλαμβάνοντας τυχόν παραδοχές ως προς την ποιότητα ή τις ποσότητες. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και, εάν ζητηθεί, να παρέχονται στατιστικά αποδεικτικά στοιχεία και τιμές αναφοράς, σε μορφότυπο που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Επιτροπή.	67
4. Να εξηγήσετε πώς εξασφαλίσατε ότι στον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίου κόστους, κατ' αποκοπή ποσού ή ενιαίου συντελεστή έχουν περιληφθεί μόνον επιλέξιμες δαπάνες.	67
5. Αξιολόγηση από την ή τις ελεγκτικές αρχές της μεθοδολογίας υπολογισμού και των ποσών, καθώς και των ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της επαλήθευσης, της ποιότητας, της συλλογής και της αποθήκευσης των δεδομένων.....	68
Προσάρτημα 2: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες.....	69

A. Σύνοψη των κύριων στοιχείων	69
B. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης.....	81
Προσάρτημα 3	118
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_ISL.TJTP North & South Aegean Islands and Crete (4.0) ..	119
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό.....	119
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:	122
Έδαφος: Νησιά Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτη	123
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050	123
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050	125
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια	127
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων	129
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης	133
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων	135
Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης	135
Πίνακας 1. Δείκτες εκροών	136
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων	136
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_MEG.TJTP Megalopolis (4.0)	137
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό.....	137
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:	141
Έδαφος: Μεγαλόπολη	141
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050	141
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050	144
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια	146
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων	148
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης	154
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων	156
Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης	156
Πίνακας 1. Δείκτες εκροών	157
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων	157
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_WM.TJTP Western Macedonia (4.0).....	158
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό.....	158
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:	162
Έδαφος: Δυτική Μακεδονία	162
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050	162
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050	166
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια	168
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων	170
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης	176
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων	178
Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης	178

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών	179
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων	179
ΕΓΓΡΑΦΑ	181

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο α) σημεία i) έως viii) και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο x) και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 (ΚΚΔ)

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η σωρευμένη εμπειρία και τεχνογνωσία, που αποκτήθηκε από την υλοποίηση των προγραμμάτων Τεχνικής Βοήθειας των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων, αποτελεί τη βάση για τον σχεδιασμό του Προγράμματος «Τεχνικής Βοήθειας και Υποστήριξη των Δικαιούχων» (ΠΤΒΥΔ) της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 με στόχο τη διαμόρφωση και την υποστήριξη ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης, παρακολούθησης και ελέγχου των εκροών και αποτελεσμάτων των επιμέρους προγραμμάτων του ΕΣΠΑ.

Το Ε.Π. Τεχνική Βοήθεια 2014-2020 εξελίχθηκε, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό. Η ενίσχυση της λειτουργίας των δομών διαχείρισης, συντονισμού και επιτελικών δομών, η χρηματοδότηση ποιοτικών ελέγχων, η χρηματοδότηση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, η χρηματοδότηση μελετών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, η χρηματοδότηση λειτουργικών δαπανών, η δημιουργία του Αποθεματικού Αρχείου Μελετών Τεχνικής Βοήθειας, καθώς επίσης και η Δημοσιότητα του ΕΣΠΑ αποτελούν παρεμβάσεις ενδεικτικές της αποτελεσματικής υλοποίησης του Προγράμματος.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στο ΕΠ Τεχνικής Βοήθειας 2014-2020, δύο βασικά διδάγματα προέκυψαν κατά την προγραμματική περίοδο εφαρμογής και τα οποία αποτέλεσαν σημαντική παράμετρο στη διαμόρφωση του σχεδιασμού του προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» (ΤΒΥΔ) για την περίοδο 2021-2027. Το πρώτο δίδαγμα αφορά στη διαπίστωση ότι τα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου της εφαρμογής των διαφόρων προγραμμάτων πρέπει να επικοινωνούν και να «συνεργάζονται» (διαλειτουργικότητα) με άλλα πληροφοριακά συστήματα της δημόσιας διοίκησης πχ. ΑΑΔΕ, Εργάνη κλπ. και το δεύτερο αφορά στη διαπίστωση ότι υφίσταται ανάγκη περαιτέρω υποστήριξης των δικαιούχων ιδιαίτερα μάλιστα με ειδική στοχευμένη αντιμετώπιση, στο πλαίσιο ενός ειδικά σχεδιασμένου εργαλείου και ενός οδικού χάρτη. Διαπιστώθηκε επίσης ανάγκη συμπλήρωσης των κενών που δημιουργούνται στο προσωπικό από αποχωρήσεις, μετακινήσεις κλπ καθώς και περαιτέρω ενίσχυση της στελέχωσης κυρίως των Δ.Α. Προγραμματίζεται συνεπώς πρόσληψη νέου εξειδικευμένου και έμπειρου προσωπικού, με ταυτόχρονη ενδυνάμωση του υφιστάμενου μέσω της συνεχούς επιμόρφωσής του.

Η λογική της προτεινόμενης παρέμβασης που επιχειρείται μέσω του παρόντος ΠΤΒΥΔ ακολούθησε την κλασική προσέγγιση (ανάγκες / διδάγματα – προτεραιότητες - στόχοι – δράσεις – αποτελέσματα / εκροές), λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα που κάθε πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας έχει εκ των πραγμάτων, αφού αποτελεί τη βάση υποστήριξης της διαχείρισης και εφαρμογής των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Όπως αναφέρεται στο ΕΣΠΑ, «Το Πρόγραμμα στοχεύει σε οριζόντιου χαρακτήρα παρεμβάσεις, οι οποίες απευθύνονται στους φορείς και τις δομές διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2021-2027. Θα συμπληρώνει τις δράσεις Τεχνικής Βοήθειας που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων, περιλαμβάνοντας τις αναγκαίες οριζόντιες δράσεις για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της λειτουργίας των υπηρεσιών της ΕΑΣ και της Αρχής Πιστοποίησης, Επιτελικών Δομών Υπουργείων και του συστήματος και των δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του συνόλου των Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Συνοχής.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, διαπιστώνεται η ανάγκη διοικητικής αναδιοργάνωσης και λειτουργίας και των επιτελικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού. Αυτό διατυπώνεται με σαφήνεια στη μελέτη του ΟΟΣΑ για την Περιφερειακή Πολιτική στην Ελλάδα μετά το 2020 καθώς και σε σχετική μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό της ΕΑΣ. Κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027, είναι επίσης απαραίτητη η συνέχιση ενίσχυσης των συστημάτων και διαδικασιών των φορέων και δομών του ΕΣΠΑ 2021-2027, η ανάγκη κάλυψης ενεργειών που λαμβάνουν χώρα με πρωτοβουλία της ΕΕ, καθώς και η ανάγκη προσαρμογής και επέκτασης του υπάρχοντος ΟΠΣ για την κάλυψη των απαιτήσεων που θέτει η προγραμματική περίοδος 2021-2027. Το ΟΠΣ 2021-2027 θα αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης Προγραμμάτων και Πράξεων, μέσω έξυπνων μηχανισμών

παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με στόχο την απλοποίηση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των εμπλεκόμενων φορέων. Θα ενσωματώνει εκτεταμένη διαλειτουργικότητα λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες απαιτήσεις ασφάλειας και εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η υλοποίηση διεπαφών σε πολλαπλά επίπεδα και με πολυάριθμα Εθνικά και Ευρωπαϊκά Μητρώα και Συστήματα. Στο πλαίσιο αυτό, θα υπάρχει η δυνατότητα ανάκτησης πληροφοριών από άλλα Συστήματα και Μητρώα τόσο της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης όπως αυτά που παρέχονται από τη ΓΓΠΣΔΔ, ΑΑΔΕ, ΕΡΓΑΝΗ, ΟΑΕΔ, ΗΔΙΚΑ κλπ όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο όπως με τη νέα SFC. Επιπλέον προβλέπεται η διασύνδεση με το σύστημα Πόθεν Έσχες της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας με σκοπό την ανάκτηση πληροφοριών ελεγκτικού ενδιαφέροντος. επίσης, θα υπάρχει η δυνατότητα υποβολής δεδομένων από το ΟΠΣ προς άλλα συστήματα με κλήση των διαδικτυακών υπηρεσιών που παρέχονται από τα συστήματα αυτά, όπως ΕΣΗΔΗΣ/ΚΗΜΔΗΣ, ΔΙΑΥΓΕΙΑ, ΟΠΣΚΕ, κλπ. Η ανάγκη της διενέργειας δειγματοληπτικών ελέγχων επαλήθευσης της ποιότητας, που πραγματοποιήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-20, παραμένει και για την περίοδο 2021-2027, στα δημόσια έργα που εκτελούνται από όλους τους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Τέλος, σημαντική προτεραιότητα αποτελεί και η ανάπτυξη ενός νέου σύγχρονου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 και των αναγκών απλοποίησης των διαδικασιών με εισαγωγή αυξημένων δυνατοτήτων διαλειτουργικότητας με συστήματα και εκτός του ΕΣΠΑ. Το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) είναι ο κεντρικός κόμβος της χώρας για την υπαγωγή και παρακολούθηση δράσεων επιχειρηματικότητας. Η διαλειτουργικότητα του ΠΣΚΕ με τρίτα συστήματα αποτελεί κρίσιμο τμήμα της διαδικασίας παρακολούθησης των δράσεων κρατικών ενισχύσεων όχι μόνο εξαιτίας της επιχειρησιακής σημασίας της αλλά και διότι κρίνεται απαραίτητη για την προσαρμογή στις κανονιστικές απαιτήσεις της ψηφιακής συνοχής (e-cohesion) και την εναρμόνιση με τις βέλτιστες πρακτικές που πρέπει να ακολουθούνται από τα πληροφοριακά συστήματα που διαχειρίζονται συγχρηματοδοτούμενα έργα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με την ανάπτυξη της νέας τεχνολογικής πλατφόρμας του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) που θα αντικαταστήσει την πλατφόρμα του ΠΣΚΕ, έχουν προβλεφθεί μια σειρά από νέες διασυνδέσεις.

Η στελεχιακή υποστήριξη όλων των φορέων των επιφορτισμένων με τον σχεδιασμό, τη διοίκηση, διαχείριση, πιστοποίηση, έλεγχο και παρακολούθηση της υλοποίησης των Προγραμμάτων θα συνεισφέρει θετικά στην αποτελεσματική υλοποίηση των προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027. Αυτή η υποστήριξη περιλαμβάνει εκπαιδευμένο, έμπειρο προσωπικό, διαθέσιμο στις κατάλληλες θέσεις, στον κατάλληλο χρόνο. Στο πλαίσιο της «ενιαίας διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού των δομών ΕΣΠΑ» του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, η διάγνωση των στελεχιακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕ. Επίσης, με ευθύνη της ΓΓ ΕΣΠΑ και τη συνεργασία και εφαρμογή της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕ, θα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων και εξέλιξης καριέρας και της απαραίτητης δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η εφαρμογή του πλαισίου κινητικότητας και η αναβάθμιση του συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης.

Σε συνεργασία με τις αρμόδιες Εθνικές Αρχές, μια σειρά από κρίσιμες για την αποτελεσματική υλοποίηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, διαδικασίες όπως αυτές για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων θα υποστηριχθούν από δράσεις, όπως η εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων και δικαιούχων του ΕΣΠΑ, για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την περαιτέρω προώθηση της καινοτομίας σε δημόσιες συμβάσεις.

Η Ελλάδα διαθέτει ικανές και με πολύχρονη εμπειρία δομές ΕΣΠΑ και ένα αξιόπιστο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου. Θα διατηρήσει τις σημαντικές αλλαγές που εισήγαγε στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, και θα προωθήσει την περαιτέρω ουσιαστική βελτίωση του συστήματος διαχείρισης και εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων, στο πλαίσιο των προβλέψεων του νέου νόμου για τη Διαχείριση, τον έλεγχο και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 (Ν.4914/2022) για το ΕΣΠΑ 2021-27 που ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Οι βελτιώσεις, βασισμένες στα διδάγματα και της περιόδου 2014-2020, εστιάζουν κυρίως στην ενδυνάμωση των μηχανισμών παραγωγής και ωρίμανσης έργων και δράσεων, στην ενίσχυση του επιτελικού συντονισμού του συστήματος ΕΣΠΑ και στην απλούστευση των διαδικασιών εφαρμογής. Ενδεικτικά

αναφέρονται η χρήση απλοποιημένου κόστους με τη διαδικασία των άρθρων 53-56, απλοποίηση της διαδικασίας εξειδίκευσης των προγραμμάτων, πλήρως ψηφιοποιημένες διαδικασίες, διαλειτουργικά πληροφοριακά συστήματα, μείωση διοικητικών επαληθεύσεων, δυνατότητα διενέργειας επιτόπιων επαληθεύσεων από εξωτερικούς φορείς (Ν.4914/2022, Διαχείριση: Έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027).

Παρά τις σημαντικές προσπάθειες από τις ελληνικές αρχές για την επιτάχυνση της προετοιμασίας των έργων, «σημαντικοί δικαιούχοι» (δικαιούχοι με έργα μεγάλου προϋπολογισμού), κάποιες Δημοτικές και Διαδημοτικές Εταιρείες Ύδατος και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α), δήμοι και περιφερειακές / τοπικές αρχές (όπως στις περιπτώσεις των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων – ΟΧΕ κλπ.), συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην ωρίμανση, στην υλοποίηση και κατά περίπτωση στη λειτουργία και στη συντήρηση των έργων. Η μέχρι σήμερα εμπειρία καθώς και σχετικές μελέτες αναδεικνύουν ως ιδιαίτερα σημαντικό το ζήτημα της ανάγκης ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων και ιδιαίτερα σε βασικούς στρατηγικούς τομείς, όπως τα στερεά απόβλητα, τα λύματα, η ενέργεια, η αστική κινητικότητα, συμπεριλαμβανομένης της e-κινητικότητας, η αντιπλημμυρική προστασία και η υποστήριξη στην υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, καθώς και παρεμβάσεις του ΕΚΤ+, όπως ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, απασχόληση των νέων, κοινωνική ένταξη, κοινωνική καινοτομία, κοινωνική οικονομία, child guarantee, κα. Ειδικότερα στους τομείς αυτούς, έχουν παρατηρηθεί χρόνιες αδυναμίες, για την ωρίμανση και υλοποίηση έργων και ελλείψεις διοικητικής (διαχειριστικής, επιχειρησιακής, οργανωτικής) ικανότητας των δικαιούχων, καθώς και ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό.

Όσον αφορά στη βελτίωση του συντονισμού του ΕΣΠΑ, θα λειτουργήσουν και θα υποστηριχθούν και με πόρους Τεχνικής Βοήθειας, θεματικά δίκτυα που συντονίζονται από την ΕΑΣ και συμμετέχουν ΔΑ, ΕΔ, εταίροι και μεγάλοι δικαιούχοι. Θα λειτουργήσουν δίκτυα για: Έξυπνη Εξειδίκευση, Χρηματοδοτικά Εργαλεία, Περιβάλλον και Πολιτική Προστασία, τη Χωρική Ανάπτυξη, Συντονισμό Δράσεων ΕΚΤ, Αξιολόγηση, Θέματα Αναπηρίας, Πληροφόρηση και Δημοσιότητα, ΣΔΕ, Καταπολέμηση της Απάτης και Δημόσιες Συμβάσεις, καθώς και για Τεχνική Βοήθεια.

Οι επιτελικές δομές θα συνεχίσουν να λειτουργούν ως ο σύνδεσμος μεταξύ τομέων πολιτικής και Προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ν. 4914/22 και σε συνέχεια σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για λογαριασμό της ΕΑΣ, ο αριθμός τους μειώθηκε καθώς υπηρεσίες συγχωνεύθηκαν ώστε να είναι μια ΕΔ ανά Υπουργείο. Ο ρόλος τους επαναπροσδιορίζεται και επικεντρώνεται στο σχεδιασμό της στρατηγικής του τομέα πολιτικής τους αλλά και σε ότι αφορά στον κρίσιμο τομέα υποστήριξης των δικαιούχων του κάθε τομέα πολιτικής. Οι επιτελικές δομές έχουν -βάσει του αρ.22 του Ν.4914/22- ως αποστολή την υποστήριξη του οικείου Υπουργείου και των φορέων που εποπτεύονται από αυτό στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στους τομείς πολιτικής αρμοδιότητας του Υπουργείου, καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής τους ικανότητας. Ο ρόλος τους ως δικαιούχοι ή ενδεχομένως ως Ενδιάμεσοι Φορείς θα προσδιορίζεται κατά περίπτωση σύμφωνα με τις ανάγκες σχεδιασμού των προγραμμάτων και εφαρμόζοντας τα προβλεπόμενα στο ΣΔΕ.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την επιλογή των πράξεων από τη Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος, θα είναι συνεπή με τις οριζόντιες αρχές που αφορούν στην εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 67 ΚΚΔ).

Σε ό,τι αφορά στην καταπολέμηση της απάτης, στο άρθρο 49 του Ν. 4914/2022 προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις. Στο πλαίσιο διαχείρισης και ελέγχου των Προγραμμάτων και του ΣΣ ΚΑΠ, οι εμπλεκόμενες Αρχές και φορείς λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση φαινομένων απάτης. Για την πρόληψη και την καταπολέμηση της απάτης εφαρμόζεται σύστημα διαχείρισης απάτης με καθορισμένες αρμοδιότητες, μέτρα και μηχανισμούς αναφοράς, κατά τα προβλεπόμενα στα Εγχειρίδια Διαδικασιών ΣΔΕ των Προγραμμάτων και στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ και του ΣΣ ΚΑΠ. Προβλέπεται διαδικασία ενημέρωσης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF). Προβλέπονται ρυθμίσεις για κατηγορίες προσωπικού των Ειδικών Υπηρεσιών και της Κεντρικής Υπηρεσίας της ΜΟΔ ΑΕ και για κατηγορίες προσωπικού του ΟΠΕΚΕΠΕ. Προβλέπεται η συγκρότηση Εσωτερικού Δικτύου Συνεργασίας για την Καταπολέμηση της Απάτης μεταξύ των Διαχειριστικών Αρχών των Προγραμμάτων ΕΣΠΑ, προβλέπονται ρυθμίσεις για την

προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων και του ΣΣ ΚΑΠ και τέλος παρέχεται πρόσβαση σε πληροφορίες απάτης (της παρ. 2 του άρθρου 69 του Κανονισμού σχετικά με τις περιπτώσεις απάτης στην Επιτροπή και στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)).

Με βάση τη συνοπτική ανάλυση που προηγήθηκε, οι ανάγκες που διαπιστώθηκαν μπορεί να συνοψιστούν ως εξής:

1.Ανάγκη υποστήριξης και εκσυγχρονισμού της υφιστάμενης οργάνωσης και των μηχανισμών για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ

2.Ανάγκη για τη στελεχιακή, λειτουργική και τεχνική υποστήριξη όλων των φορέων των επιφορτισμένων με τον σχεδιασμό, την διοίκηση, διαχείριση, πιστοποίηση, έλεγχο και παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027

3.Ανάγκη οριζόντιας και εξατομικευμένης υποστήριξης σε εμπλεκόμενους φορείς και δικαιούχους του ΕΣΠΑ για την ενίσχυση της ικανότητας και την αποτελεσματικότητάς τους, όσον αφορά το σχεδιασμό, υλοποίηση και παρακολούθηση των δράσεών τους.

Ακολουθώντας τη λογική της παρέμβασης, που παρουσιάστηκε στην αρχή του κεφαλαίου, με βάση τις διαπιστωθείσες ανάγκες, διαμορφώθηκαν οι Άξονες, προτεραιότητας, οι στόχοι και οι δράσεις.

Οι 4 Άξονες Προτεραιότητας (1,2,3 και 6) του Προγράμματος "Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων" περιλαμβάνουν δράσεις οριζόντιου χαρακτήρα, που απευθύνονται κατά κύριο λόγο στους κεντρικούς φορείς και τις δομές διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2021-2027 και στην ΚΥ ΜΟΔ, για την ενίσχυση και αποτελεσματική υλοποίηση του ρόλου της στην οργάνωση της διαχείρισης του ΕΣΠΑ. Λειτουργούν συμπληρωματικά, αλλά απολύτως διακριτά, με τις δράσεις των Άξόνων Προτεραιότητας Τεχνικής Βοήθειας των επιμέρους Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων, περιλαμβάνοντας τις αναγκαίες οριζόντιες δράσεις για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της λειτουργίας των επιτελικών δομών των Υπουργείων και του συστήματος και των δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του συνόλου των Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ και καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Για τον λόγο αυτό, το ΠΤΒΥΔ διακρίνεται από τους επιμέρους Άξονες τεχνικής βοήθειας Τομεακών και τα Περιφερειακών Προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027, που περιλαμβάνουν δράσεις Τεχνικής Βοήθειας, οι οποίες αφορούν είτε σε έναν συγκεκριμένο τομέα παρέμβασης, είτε σε μία συγκεκριμένη διοικητική Περιφέρεια.

Οι επιπλέον 2 Άξονες Προτεραιότητας (4Α και 5) προβλέπουν την υλοποίηση δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των δικαιούχων στην εφαρμογή του ΕΣΠΑ 2021-2027, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες σχεδιασμού και αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν.

Διευκρινίζεται ότι το Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων 2021-2027» σε καμία περίπτωση δεν θα χρηματοδοτήσει τεχνικές μελέτες και μελέτες ωρίμανσης, δαπάνες οι οποίες μπορούν να καλυφθούν, αν και στον βαθμό που κατά περίπτωση αρμόζει, από την Τεχνική Βοήθεια των συγκεκριμένων Προγραμμάτων των οποίων οι φορείς είναι δικαιούχοι / Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, από ίδιους πόρους των φορέων ή άλλες πηγές χρηματοδότησης.

Όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλιστούν οι συμπληρωματικότητες / συνέργειες και θα αποφευχθούν οι επικαλύψεις χρηματοδότησης, ο Ν.4914/2022 -που αναφέρθηκε ανωτέρω- καλύπτει σε μεγάλο βαθμό αυτά τα θέματα. Αναφέρεται ως επιπλέον δικλείδα ασφαλείας η ολοκλήρωση και λειτουργία του έργου δημιουργίας Αποθεματικού Αρχείου (Inventory) των μελετών που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ στην Ελλάδα. Μεταξύ των στόχων του Αποθεματικού Αρχείου περιλαμβάνονται ο εξορθολογισμός και η βελτιστοποίηση των διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης των έργων / ενεργειών τεχνικής βοήθειας που υλοποιούνται στην Ελλάδα και η αποφυγή επικαλύψεων μεταξύ έργων / ενεργειών τεχνικής βοήθειας που υλοποιούνται σε διαφορετικά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Η λειτουργία του Αρχείου κατά τη νέα προγραμματική περίοδο (και η εισαγωγή στο Αρχείο μελετητικών έργων και της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 στο βαθμό που αυτό κρίνεται απαραίτητο) θα συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση των ζητημάτων συμπληρωματικότητας και συνεργειών.

Λαμβάνοντας υπόψη το ανωτέρω πλαίσιο, ο **κεντρικός στρατηγικός στόχος του Προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» στην προγραμματική περίοδο 2021-2027**

συννοψίζεται στη διαμόρφωση και συνεχή εξασφάλιση των κατάλληλων οργανωτικών και λειτουργικών συνθηκών που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των επιμέρους Προγραμμάτων.

Η διαμόρφωση της στρατηγικής και των βασικών προτεραιοτήτων του Προγράμματος λαμβάνουν υπόψη: α) την εκτίμηση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης από την πορεία υλοποίησης του ΠΤΒ 2014-2020, β) την ανάλυση των απαιτήσεων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 και τους στόχους που θέτει το ΕΣΠΑ 2021-2027, στην επίτευξη των οποίων μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά το Πρόγραμμα και γ) την ανάγκη για την αύξηση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας των δομών διαχείρισης και υλοποίησης του ΕΣΠΑ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω η στρατηγική του προγράμματος επικεντρώνεται:

- Στην ενίσχυση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων και του συστήματος σχεδιασμού, διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής του συνόλου των Προγραμμάτων, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν απρόσκοπτα, αποτελεσματικά και αποδοτικά στις νέες αυξημένες υποχρεώσεις τους, μέσω της χρηματοδότησης προπαρασκευαστικών ενεργειών, εφαρμογής και παρακολούθησης των Προγραμμάτων, της διενέργειας ελέγχων, επιθεωρήσεων και πιστοποιήσεων, της εκπόνησης μελετών και αξιολογήσεων, του σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας,

- Στην ενίσχυση της στελέχωσης και υποστήριξης της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των διαχειριστικών αρχών, των επιτελικών δομών των Υπουργείων, και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

- Στη στοχευμένη ενίσχυση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας των εμπλεκόμενων φορέων και δικαιούχων των Προγραμμάτων για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων.

- Στην υποστήριξη της υλοποίησης του ΕΣΠΑ μέσω μελετών και δράσεων οριζόντιου χαρακτήρα

Το Πρόγραμμα δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις παρεμβάσεις όλων των Στόχων Πολιτικής. Η αρχή θα εφαρμόζεται κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων στη βάση οδηγιών της ΕΑΣ.

ΔΟΜΗ – ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ – ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Για την επίτευξη της στρατηγικής που προαναφέρθηκε, το Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων 2021-2027» διαρθρώνεται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ).

Άξονας προτεραιότητας 1: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ

Άξονας προτεραιότητας 2: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ+

Άξονας προτεραιότητας 3: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΣ

Άξονας προτεραιότητας 4Α: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΤΠΑ) - ΑΡΘΡΟ 37

Άξονας προτεραιότητας 5: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΚΤ+)

Άξονας προτεραιότητας 6: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΔΜ

Οι Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 και 6 αφορούν σε δράσεις Τεχνικής βοήθειας κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 35-36 του Καν 1060/2021 που θα χρηματοδοτηθούν οριζόντια κατ' αναλογία με τη συμμετοχή των τεσσάρων Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, ΤΑ, ΤΔΜ) και κατ' αναλογία με τους διατιθέμενους πόρους ανά Κατηγορία Περιφερειών, ο Άξονας προτεραιότητας 4Α αφορά σε πρόσθετες δράσεις τεχνικής βοήθειας για να ενισχύσει την ικανότητα και την αποτελεσματικότητα δημόσιων αρχών και φορέων, δικαιούχων και οικείων εταίρων που απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση και χρησιμοποίηση των Ταμείων κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37 του Καν 1060/2021. Ο Άξονας προτεραιότητας 5 αφορά σε δράσεις Τεχνικής βοήθειας ενίσχυσης της ικανότητας και της αποτελεσματικότητας δημόσιων αρχών και φορέων, δικαιούχων και οικείων εταίρων που απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση και χρησιμοποίηση των Ταμείων κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 35-36 του Καν 1060/2021 που θα χρηματοδοτηθούν οριζόντια κατ' αναλογία με τη συμμετοχή του Ταμείου ΕΚΤ+.

Κάθε ένας από τους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, 3 και 6 εξειδικεύεται σε δύο Ειδικούς Στόχους, ως

εξής :

Ειδικός Στόχος 1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 1 περιλαμβάνονται οι αναγκαίες δράσεις / παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης, προκειμένου να προετοιμάσουν, εφαρμόσουν και παρακολουθήσουν τα Προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 σύμφωνα και με τις διατάξεις του νέου Κανονιστικού Πλαισίου. Στον ίδιο στόχο δύνανται να εντάσσονται και στοχευμένες δράσεις κατάρτισης δικαιούχων (πχ. μέσω του ΙΝΕΠ)

Ο Ειδικός Στόχος 1 εντάσσεται στην ευρύτερη πολιτική του ΕΣΠΑ 2021-27 για την απλούστευση, τόσο των διαδικασιών εφαρμογής, όσο και του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου που διέπει την εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων, η οποία περιλαμβάνει:

- Με το νέο Ν.4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027» επιχειρείται η αντιμετώπιση επιμέρους δυσλειτουργιών που εντοπίστηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, με την αξιοποίηση των ευκαιριών που αναδεικνύονται με τους νέους Κανονισμούς της ΕΕ. Βασικές επιδιώξεις του νόμου είναι η αποτελεσματική χρήση των κοινοτικών πόρων, η ελαχιστοποίηση των καθυστερήσεων στις διαδικασίες παραγωγής έργων, η έγκαιρη ωρίμανση των έργων, η μείωση της γραφειοκρατίας, η αποτελεσματική αντιμετώπιση και εξυγίανση περιστατικών απάτης, αλλά και η εφαρμογή μιας συνεκτικής πολιτικής υποστήριξης ειδικών ομάδων δικαιούχων, δήμων ή μεγάλων δικαιούχων, σε συγκεκριμένους τομείς υλοποίησης δράσεων

Όσον αφορά τη δημοσιότητα και πληροφόρηση του ΕΣΠΑ, πρόκειται να σχεδιαστεί και εξειδικευθεί, όπως και κατά τις προηγούμενες περιόδους, η Στρατηγική Επικοινωνίας, σύμφωνα με αποτελέσματα ερευνών αναγνωρισιμότητας του ΕΣΠΑ και θετικής απήχησης των έργων και δράσεων του ΕΣΠΑ, η οποία θα περιλαμβάνει ευρεία διάδοση των στόχων και των αποτελεσμάτων του ΕΣΠΑ, πανελλαδικά. Στο πλαίσιο αυτό, θα περιλαμβάνονται δράσεις όπως, διαφημιστική εκστρατεία στα ΜΜΕ και στα ψηφιακά μέσα. Εκδηλώσεις, τη λειτουργία του site του ΕΣΠΑ και των social media του ΕΣΠΑ κλπ., ανάλογα με την εξέλιξη του ΕΣΠΑ. Οι παραπάνω ενέργειες που θα σχεδιασθούν και θα προταθούν, θα μετρηθούν και θα αξιολογηθούν μέσω των αντίστοιχων δεικτών (επισκεψιμότητα, απήχηση, επιδραστικότητα).

- Μέτρα για την απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών (του ΣΔΕ-Ν.4914/2022).

- Μέτρα για την διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και καταπολέμησης της απάτης (Ν.4914/2022)

Οι ακόλουθες δράσεις αφορούν στην κάλυψη των αναγκών της ΜΟΔ Α.Ε., ώστε να ανταποκριθεί στις θεσμικά προβλεπόμενες υποχρεώσεις της, συμπεριλαμβανομένης και της ανάπτυξης συστημάτων και εργαλείων για την υποστήριξη της υλοποίησης των Προγραμμάτων, μέσω παρεμβάσεων όπως:

- Παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγές εμπειριών για ζητήματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων, καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς.

- Σχεδιασμός και υποστήριξη ή βελτίωση συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού

- Εκπόνηση μελετών που υποστηρίζουν τις λειτουργίες της ΜΟΔ Α.Ε.

- Οργάνωση ή/και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, για θέματα που αφορούν σε ανταλλαγή τεχνογνωσίας, την εφαρμογή και παρακολούθηση των Προγραμμάτων και γενικότερα την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των επιτελικών φορέων, καθώς και θέματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς.

- Διάχυση της τεχνογνωσίας στις διαχειριστικές αρχές και στον ευρύτερο τομέα της διοίκησης, μέσω της λειτουργίας ειδικών θεματικών δικτύων, τα οποία αποσκοπούν στη δημιουργία κοινής αντίληψης μεταξύ των στελεχών επί συναφών θεμάτων, την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα εφαρμογής, τη βελτίωση και

εναρμόνιση της εφαρμογής, τη διάχυση εμπειρίας, γνώσεων και καλών πρακτικών. Τα Θεματικά Δίκτυα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, επεξεργάζονται και εισηγούνται στην Εθνική Αρχή Συντονισμού τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα ενδιαφέροντος τους.

- Ανάπτυξη, προμήθεια και επεξεργασία συστημάτων και εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης και τον εκσυγχρονισμό ή την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, (προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/και ανάπτυξη λογισμικού, αμοιβές εμπειρογνομόνων, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, αγορά και συνδρομές ειδικών εφαρμογών και δικτύων κλπ.).

- Κάλυψη των νέων αναγκών, οι οποίες ενδεχομένως θα προκύψουν από τη εφαρμογή του ΣΔΕ, για την ενίσχυση των δομών διαχείρισης και υλοποίησης και την ενσωμάτωση νέων εργαλείων και διαδικασιών.

Ειδικός Στόχος 2: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων

Ο Ειδικός Στόχος 2 στοχεύει στην διοικητική ενδυνάμωση του συνόλου των Διαχειριστικών Αρχών επιτελικών και υποστηρικτικών δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των επιμέρους Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, ώστε να ανταπεξέλθουν κατά τον βέλτιστο βαθμό στην αποστολή τους. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Ειδικού στόχου προβλέπεται η κάλυψη του συνόλου του μισθολογικού κόστους και τα λοιπά έξοδα-παροχές των στελεχών της ΜΟΔ Α.Ε. που εργάζονται αποκλειστικά στις προαναφερόμενες δομές και στη ΚΥ της ΜΟΔ και των νέων προσλήψεων στελεχών που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν, τα ειδικά επιδόματα των υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι σε αυτές από το δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι υπερωρίες αυτών καθώς και του συνόλου του λειτουργικού κόστους των δομών αυτών για την προγραμματική περίοδο 2021-2027. Θα καλύπτονται επίσης οι κάθε φορά προβλεπόμενες από το θεσμικό πλαίσιο μη μισθολογικές παροχές στο σύνολο του προσωπικού που υπηρετεί στις υπηρεσίες του ΕΣΠΑ και τα πάσης φύσεως κίνητρα που θα χορηγούνται σε αυτό για την επίτευξη στόχων. Επίσης περιλαμβάνονται οι δαπάνες υλοποίησης των διαγωνιστικών διαδικασιών για πρόσληψη / τοποθέτηση στελεχών κι όλες οι σχετικές δαπάνες που αφορούν στη διαχείριση του στελεχειακού δυναμικού τους.

Τα κόστη αυτά θα βαρύνουν αποκλειστικά το Πρόγραμμα.

Καλύπτονται οι δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της ΜΟΔ, των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), και περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης χώρων και προμήθειας υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και υποστηρικτικών εργαλείων.

Διευκρινίζεται ότι οι δαπάνες προσωπικού που υπηρετούν σε διακριτές Μονάδες εντός Επιτελικών Δομών που απασχολούνται αποκλειστικά για άλλα Ταμεία όπως το ΤΑΑ δεν θα δηλώνονται στην ΕΕ προς συγχρηματοδότηση. Το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει τα υπηρετούντα εκεί στελέχη να έχουν όλα τα προβλεπόμενα από την ένταξή τους σε ΕΥ του Ν 4914/22.

Οι Άξονες Προτεραιότητας 4Α και 5 του Προγράμματος περιλαμβάνουν έναν ειδικό στόχο:

Ειδικός Στόχος 3: Στοχευμένη ενίσχυση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας των εμπλεκόμενων φορέων και δικαιούχων

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας των δικαιούχων στην εφαρμογή του ΕΣΠΑ 2021-2027, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες σχεδιασμού και αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν.

Ο βασικός στόχος της προσπάθειας αναβάθμισης της ικανότητας των εμπλεκόμενων φορέων και κυρίως δικαιούχων είναι να εξασφαλιστεί ο αρτιότερος σχεδιασμός των έργων / δράσεων καθώς και η εξασφάλιση της ποιότητας του παραγόμενου έργου. Κύρια ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της ενδυνάμωσης της διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων για σχεδιασμό και υλοποίηση έργων σε στρατηγικούς τομείς αποτελούν ο στρατηγικός και ολοκληρωμένος χαρακτήρας του

προγραμματισμού των έργων, η έγκαιρη και ποιοτική προετοιμασία/ωρίμανση των έργων, η ορθή και έγκαιρη ενεργοποίηση και ολοκλήρωση των διαγωνιστικών διαδικασιών και η ανάθεση συμβάσεων, η υλοποίηση των έργων και η κατάλληλη διοίκηση συμβάσεων καθώς και η λειτουργία και η συντήρηση των έργων και στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Τα θέματα αυτά επιδιώκεται από το πρόγραμμα να αντιμετωπισθούν κατά το δυνατόν σε μόνιμη βάση και προς τούτο κάθε υποστηρικτική δράση θα πρέπει να αφήνει ένα «μόνιμο αποτύπωμα» βελτίωσης στον υποστηριζόμενο κατά περίπτωση φορέα.

Σημειώνεται ότι στον παρόντα Ειδικό Στόχο μπορούν να εντάσσονται οριζόντιες ή μεμονωμένες παρεμβάσεις για τη διακρίβωση αναγκών και την ενίσχυση της διοικητικής/επιχειρησιακής επάρκειας των δικαιούχων.

Για την επιλογή των πράξεων, θα λαμβάνεται υπόψη το ευρύτερο περιβάλλον υποστήριξης των δικαιούχων, καθώς εκτός από τη ΜΟΔ που από της ίδρυσής της υποστηρίζει αδύναμους δικαιούχους και προσφέρει οριζόντια υποστήριξη σε θέματα εκπαίδευσης/ενημέρωσης των Δ.Α., ενεργοποιούνται και άλλοι φορείς όπως η ΕΕΤΑΑ, Αναπτυξιακοί Οργανισμοί, ΕΚΔΔΑ/ΙΝΕΠ κλπ. που προσφέρουν ανάλογες υπηρεσίες. Το πλαίσιο αυτό, θα λαμβάνεται υπόψη, όπως και το γεγονός ότι η ομάδα των εμπειρογνομόνων JASPERS θα συμβάλλει σε κάποιο βαθμό στην ενδυνάμωση του συστήματος διακυβέρνησης σημαντικών τομέων όπως στερεά απόβλητα και λύματα, ολιστική προσέγγιση στα ύδατα κλπ., στην προετοιμασία σχεδιασμού και τεκμηρίωσης σκοπιμότητας σημαντικών έργων. Διεθνείς Οργανισμοί θα έχουν επίσης σημαντικό ρόλο όπως για παράδειγμα η ΕΤΕπ (ΕΙΒ) μέσω δράσεων PASSA (Project Advisory Support Service Agreement).

Δεν θα καλυφθούν δαπάνες για εκπόνηση Τεχνικών μελετών Εφαρμογής, που δύνανται να καλύπτονται από Υποέργα των έργων ή άλλες πηγές, καθώς και μελετών ωρίμανσης, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν, από την Τεχνική Βοήθεια των οικείων Προγραμμάτων, των οποίων οι φορείς είναι δικαιούχοι / Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης.

Ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά οι τομείς όπου κατ' αρχάς εντοπίζονται αδυναμίες και ανάγκες υποστήριξης είναι: τα στερεά απόβλητα, τα λύματα, η ενέργεια, η αστική κινητικότητα, συμπεριλαμβανομένης της e-κινητικότητας, η αντιπλημμυρική προστασία και η υποστήριξη στην υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, κλπ. καθώς και παρεμβάσεις του ΕΚΤ+, όπως ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, απασχόληση των νέων, κοινωνική ένταξη, κοινωνική καινοτομία, κοινωνική οικονομία, child guarantee, κα. Ειδικότερα στους τομείς αυτούς, έχουν παρατηρηθεί χρόνιες αδυναμίες, για την ωρίμανση και υλοποίηση έργων και ελλείψεις διοικητικής (διαχειριστικής, επιχειρησιακής, οργανωτικής) ικανότητας των δικαιούχων, καθώς και ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό. Άλλοι σημαντικοί τομείς όπως ο τομέας των σιδηροδρομικών μεταφορών και οι δικαιούχοι του προβλέπεται ήδη να αντιμετωπισθούν από άλλες συναφείς παρεμβάσεις πέραν του Προγράμματος.

Για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ανωτέρω δράσεων η ΕΑΣ του ΕΣΠΑ προετοίμασε και οριστικοποίησε/συμφώνησε με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ένα ολοκληρωμένο σχέδιο Οδικού Χάρτη για την ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των δικαιούχων του ΕΣΠΑ (για το ΕΤΠΑ) το οποίο περιλαμβάνει σχετικό/-ους δείκτη/-ες αποτελέσματος, προκειμένου να εγκριθεί και να εφαρμοστεί. Το σχέδιο αυτό του Οδικού Χάρτη αφορά σε παρεμβάσεις στους τομείς των Υδάτων, των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) καθώς και στον τομέα των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων/Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ).

Σε ότι αφορά τον αντίστοιχο Οδικό Χάρτη για το ΕΚΤ+ είναι σε εξέλιξη η διαβούλευση μεταξύ της ΕΥΔ ΤΕΒΟ, της ΕΥΣΕΚΤ, της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υ.ΚΟΙ.ΣΟ. και της αρμόδιας Υπηρεσίας της Επιτροπής, για την τροποποίησή του σύμφωνα με τις οδηγίες/παρατηρήσεις της ΕΕ. Με την ολοκλήρωση της διαβούλευσης και κατόπιν συμφωνίας με τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, η ΕΑΣ του ΕΣΠΑ θα υποβάλει το σχέδιο Οδικού Χάρτη για το ΕΚΤ+ στις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής προς έγκριση.

Διευκρινίζεται ότι το Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων 2021-2027» δεν θα καλύψει μισθολογικά, λειτουργικά ή άλλα κόστη που συνδέονται με τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης, Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών και τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Επίσης, το Πρόγραμμα δεν θα καλύψει δαπάνες που σχετίζονται με δομές και υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ που σχετίζονται με την έκδοση περιβαλλοντικών αδειών, περιβαλλοντικούς επιθεωρητές κλπ. Η δυνατότητα και το εύρος κάλυψης δαπανών που σχετίζονται με άλλους φορείς, συναφείς με την

εφαρμογή του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των επιμέρους Προγραμμάτων θα εξειδικευθεί περαιτέρω κατά την υλοποίηση του Προγράμματος και αποκλειστικά στις περιπτώσεις που οι φορείς αυτοί συμβάλουν στην αποτελεσματική υλοποίηση του ΕΣΠΑ.

Θα καλύπτονται τέλος δαπάνες μισθοδοσίας των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής του Ταμείου ΔΑΜ. καθώς και οι λειτουργικές δαπάνες για την κάλυψη των αναγκών της.

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής ή ειδικός στόχος ΤΔΜ	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (περίληψη)
---------------------------------------	--	------------------------

* Ειδικές προτεραιότητες σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΚΤ+

2. Προτεραιότητες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 2 και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του ΚΚΔ

2.1. Προτεραιότητες εκτός της τεχνικής βοήθειας

2.2. Προτεραιότητες της τεχνικής βοήθειας

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ

Ειδικός Στόχος 1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Εντάσσονται οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

Δράση 1.1: Συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης

Προβλέπονται παρεμβάσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την υποστήριξη της παραγωγικής λειτουργίας του ΟΠΣ για την κάλυψη των απαιτήσεων που θέτει η προγραμματική περίοδος 2021-2027. Το ΟΠΣ 2021-2027 θα αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης Προγραμμάτων και Πράξεων, μέσω έξυπνων μηχανισμών παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με στόχο την απλοποίηση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των εμπλεκόμενων φορέων. Θα ενσωματώνει εκτεταμένη διαλειτουργικότητα λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες απαιτήσεις ασφάλειας και εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η υλοποίηση διεπαφών σε πολλαπλά επίπεδα και με πολυάριθμα Εθνικά και Ευρωπαϊκά Μητρώα και Συστήματα.

Δράση 1.2: Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων και Πιστοποιήσεων

Ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Η διενέργεια δειγματοληπτικών ποιοτικών ελέγχων σε συγχρηματοδοτούμενα δημόσια έργα από τον Εξειδικευμένο Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ).
- Η διενέργεια ελέγχων για διερεύνηση καταγγελιών, τόσο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, όσο και των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων 2007-2013 και 2014-2020.

Δράση 1.3: Επικοινωνία

Περιλαμβάνονται οι αναγκαίες ενέργειες επικοινωνίας και προβολής των παρεμβάσεων των Ταμείων που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές – τοπικές αρχές και λοιπές δημόσιες αρχές, επαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κλπ), όσο και στην Ελληνική και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με:

- Την παροχή ενημέρωσης και πρόσβασης σε όλα τα Προγράμματα μέσω της ενιαίας διαδικτυακής πύλης
- Την ενημέρωση όλων των πολιτών σχετικά με τον ρόλο και τα επιτεύγματα των Ταμείων αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις πράξεις στρατηγικής

σημασίας

- Τη βελτίωση της αντίληψης των πολιτών σχετικά με τον ρόλο των κονδυλίων της ΕΕ στην καθημερινή τους ζωή, τις ευκαιρίες και την προστιθέμενη αξία των Ταμείων
- Την προβολή των επιτευγμάτων των Ταμείων.

Δράση 1.4 Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου 2021-2027

Περιλαμβάνονται ενέργειες για την ανάπτυξη, παραμετροποίηση, εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων για την ΠΠ 2021-2027.

Δράση 1.5: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνομοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Προγραμμάτων, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνομοσυνών, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από άρθρα του ΚΚΔ αξιολογήσεων. Ενδεικτικές παρεμβάσεις αποτελούν:

- Η εκπόνηση στρατηγικών μελετών οριζόντιου / εθνικού χαρακτήρα που δεν καλύπτονται από Τομεακά Προγράμματα.
- Η εκπόνηση αξιολογήσεων, όπως προβλέπονται από τον προαναφερόμενο Κανονισμό οριζόντιου κατ' αντιστοιχία χαρακτήρα και όχι επιμέρους Προγραμμάτων.
- Η εκπόνηση μελετών και εμπειρογνομοσυνών.
- Η εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα.
- Η πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για την δημοσιοποίηση και την διάχυση των αποτελεσμάτων μελετών, εμπειρογνομοσυνών, αξιολογήσεων κλπ.

Δεν καλύπτονται δαπάνες για εκπόνηση τεχνικών μελετών εφαρμογής, που μπορούν να καλύπτονται από υποέργα των έργων ή άλλες πηγές, καθώς και μελετών ωρίμανσης, που μπορούν να καλυφθούν, από την ΤΒ των οικείων Προγραμμάτων, των οποίων οι φορείς είναι δικαιούχοι / ΕΦΔ.

Δράση 1.6 Μετακινήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, εκπαίδευση προσωπικού

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που αφορούν τις μετακινήσεις προσωπικού (ΕΥ της ΕΑΣ / ΔΑ του Προγράμματος / Επιτελικών Δομών / και εν γένει Δικαιούχων του Προγράμματος), οργάνωση εκδηλώσεων και πραγματοποίηση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που δεν καλύπτονται από εκπαιδεύσεις της ΜΟΔ. Στην ίδια δράση δύνανται να εντάσσονται και στοχευμένες δράσεις κατάρτισης δικαιούχων (πχ. μέσω του ΙΝΕΠ)

«Οι ενδεικτικοί σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Ειδικός Στόχος 2: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων

Εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 2.1: Στελέχωση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Υποστηρίζεται η στελέχωση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και των υποστηρικτικών δομών υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό.

Προβλέπεται η κάλυψη του συνόλου του μισθολογικού κόστους και τα λοιπά έξοδα - παροχές των στελεχών της ΜΟΔ Α.Ε., που εργάζονται αποκλειστικά στις προαναφερόμενες δομές και στη ΚΥ της ΜΟΔ και των νέων προσλήψεων που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν, τα ειδικά επιδόματα των υπαλλήλων που αποσπώνται ή μετακινούνται στις Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ από το δημόσιο ή το ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι υπερωρίες αυτών.

Περιλαμβάνονται οι δαπάνες υλοποίησης των διαγωνιστικών διαδικασιών για πρόσληψη / τοποθέτηση στελεχών κι όλες οι σχετικές δαπάνες που αφορούν στη διαχείριση του στελεχιακού δυναμικού τους. Θα καλύπτονται οι κάθε φορά προβλεπόμενες από το θεσμικό πλαίσιο μη μισθολογικές παροχές και τα πάσης φύσεως κίνητρα στο σύνολο του προσωπικού των υπηρεσιών του ΕΣΠΑ.

Η διάγνωση των στελεχιακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕΘα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων εξέλιξης καριέρας, κ.λπ.

Δράση 2.2: Υποστήριξη της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Καλύπτονται οι δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της ΜΟΔ, των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), και περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης χώρων και προμήθειας υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και υποστηρικτικών εργαλείων Προβλέπεται επίσης κάλυψη των αναγκών της ΜΟΔ Α.Ε., μέσω παρεμβάσεων όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες:

- Παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγές εμπειριών για ζητήματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων, καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς
- Σχεδιασμός και υποστήριξη ή βελτίωση συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.
- Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας που υποστηρίζουν τις λειτουργίες της ΜΟΔ Α.Ε.
- Οργάνωση ή/και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.
- Λειτουργία ειδικών θεματικών δικτύων για την διάχυση της τεχνογνωσίας στις διαχειριστικές αρχές και στον ευρύτερο τομέα της διοίκησης.
- Ανάπτυξη, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης και τον εκσυγχρονισμό ή την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων (κατόπιν καταγραφής των υφιστάμενων και αναγκαιότητας απόκτησης, τεκμηρίωσης από την ασκούμενη πολιτική, πλήρωση συμβατότητας συμπληρωματικότητας και διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα και υποδομές).

Δράση 2.3 Λοιπές ενέργειες υποστήριξης της λειτουργίας των διαχειριστικών αρχών επιτελικών δομών / υποστηρικτικών δομών του συστήματος

διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Λειτουργικές δαπάνες υπηρεσιών και προμήθειας λογισμικού και hardware που δεν καλύπτονται από τη ΜΟΔ. Α.Ε.

Δράση 2.4 Ενέργειες με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εντάσσονται μέτρα τα οποία μπορούν να λαμβάνονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο.

«Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την επιλογή των πράξεων από τη διαχειριστική αρχή θα είναι συνεπή με τις οριζόντιες αρχές που αφορούν στην εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 67 ΚΚΔ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

Ειδικές Υπηρεσίες ΕΑΣ, ΜΟΔ ΑΕ, Επιτελικές Δομές, Υποστηρικτικές Δομές, Εταίροι και Δικαιούχοι

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	72,00	266,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	1.377,00	3.043,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	55,00	122,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	11,00	41,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	21,00	21,00

ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)	114,00	84,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	54,00	40,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	468,00	1.466,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	5.355,00	16.761,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	214,00	671,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	43,00	228,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	21,00	21,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)	445,00	464,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	210,00	220,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	179. Ενημέρωση και επικοινωνία	309.869,00
1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	1.939.782,00
1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	1.346.258,00
1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	21.465.960,00
1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	179. Ενημέρωση και επικοινωνία	1.706.863,00
1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	10.684.960,00
1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	7.415.635,00
1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	118.241.580,00
1	Σύνολο			163.110.907,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	25.061.869,00
1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	138.049.038,00
1	Σύνολο			163.110.907,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ

Ειδικός Στόχος 1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Εντάσσονται οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

Δράση 1.1: Συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης

Προβλέπονται παρεμβάσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την υποστήριξη της παραγωγικής λειτουργίας του ΟΠΣ για την κάλυψη των απαιτήσεων που θέτει η προγραμματική περίοδος 2021-2027. Το ΟΠΣ 2021-2027 θα αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης Προγραμμάτων και Πράξεων, μέσω έξυπνων μηχανισμών παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με στόχο την απλοποίηση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των εμπλεκόμενων φορέων.

Δράση 1.2: Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων και Πιστοποιήσεων

Ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Η διενέργεια δειγματοληπτικών ποιοτικών ελέγχων σε συγχρηματοδοτούμενα δημόσια έργα από τον Εξειδικευμένο Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ).
- Η διενέργεια ελέγχων για διερεύνηση καταγγελιών, τόσο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, όσο και των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων 2007-2013 και 2014-2020.

Δράση 1.3: Επικοινωνία

Περιλαμβάνονται οι αναγκαίες ενέργειες επικοινωνίας και προβολής των παρεμβάσεων των Ταμείων που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές – τοπικές αρχές και λοιπές δημόσιες αρχές, επαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κλπ), όσο και στην Ελληνική και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με:

- Την παροχή ενημέρωσης και πρόσβασης σε όλα τα Προγράμματα μέσω της ενιαίας διαδικτυακής πύλης
- Την ενημέρωση όλων των πολιτών σχετικά με τον ρόλο και τα επιτεύγματα των Ταμείων αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις πράξεις στρατηγικής σημασίας
- Τη βελτίωση της αντίληψης των πολιτών σχετικά με τον ρόλο των κονδυλίων της ΕΕ στην καθημερινή τους ζωή, τις ευκαιρίες και την προστιθέμενη αξία των Ταμείων

- Την προβολή των επιτευγμάτων των Ταμείων.

Δράση 1.4 Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου 2021-2027

Περιλαμβάνονται ενέργειες για την ανάπτυξη, παραμετροποίηση, εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων για την ΠΠ 2021-2027.

Δράση 1.5: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι

Στο πλαίσιο της δράσης περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Προγραμμάτων, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από άρθρα του ΚΚΔ αξιολογήσεων. Ενδεικτικές παρεμβάσεις αποτελούν:

- Η εκπόνηση στρατηγικών μελετών οριζόντιου/εθνικού χαρακτήρα που δεν καλύπτονται από Τομεακά Προγράμματα.
- Η εκπόνηση Αξιολογήσεων, όπως προβλέπονται από τον προαναφερόμενο Κανονισμό οριζόντιου κατ' αντιστοιχία χαρακτήρα και όχι επιμέρους Προγραμμάτων.
- Η εκπόνηση μελετών και εμπειρογνωμοσυνών.
- Η εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα.
- Η πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για την δημοσιοποίηση και την διάχυση των αποτελεσμάτων μελετών, εμπειρογνωμοσυνών, αξιολογήσεων κλπ.

Δράση 1.6 Μετακινήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, εκπαίδευση προσωπικού

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που αφορούν τις μετακινήσεις προσωπικού (ΕΥ της ΕΑΣ / ΔΑ του Προγράμματος / Επιτελικών Δομών / και εν γένει Δικαιούχων του Προγράμματος), οργάνωση εκδηλώσεων και πραγματοποίηση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που δεν καλύπτονται από εκπαιδεύσεις της ΜΟΔ. Στην ίδια δράση δύνανται να εντάσσονται και στοχευμένες δράσεις κατάρτισης δικαιούχων (πχ. μέσω του ΙΝΕΠ)

«Οι ενδεικτικοί σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Ειδικός Στόχος 2: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων

Εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 2.1: Στελέχωση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Υποστηρίζεται η στελέχωση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και των υποστηρικτικών δομών υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό.

Προβλέπεται η κάλυψη του συνόλου του μισθολογικού κόστους και τα λοιπά έξοδα - παροχές των στελεχών της ΜΟΔ Α.Ε., που εργάζονται αποκλειστικά

στις προαναφερόμενες δομές και στη ΚΥ της ΜΟΔ και των νέων προσλήψεων που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν, τα ειδικά επιδόματα των υπαλλήλων που αποσπώνται ή μετακινούνται στις Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ από το δημόσιο ή το ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι υπερωρίες αυτών.

Περιλαμβάνονται οι δαπάνες υλοποίησης των διαγωνιστικών διαδικασιών για πρόσληψη / τοποθέτηση στελεχών κι όλες οι σχετικές δαπάνες που αφορούν στη διαχείριση του στελεχιακού δυναμικού τους. Θα καλύπτονται οι κάθε φορά προβλεπόμενες από το θεσμικό πλαίσιο μη μισθολογικές παροχές και τα πάσης φύσεως κίνητρα στο σύνολο του προσωπικού των υπηρεσιών του ΕΣΠΑ.

Η διάγνωση των στελεχιακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕ. Επίσης Θα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων εξέλιξης καριέρας, κ.λπ.

Δράση 2.2: Υποστήριξη της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Καλύπτονται οι δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της ΜΟΔ, των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), και περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης χώρων και προμήθειας υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και υποστηρικτικών εργαλείων.

Προβλέπεται επίσης κάλυψη των αναγκών της ΜΟΔ Α.Ε., ώστε να ανταποκριθεί στις θεσμικά προβλεπόμενες υποχρεώσεις της, συμπεριλαμβανομένης και της ανάπτυξης συστημάτων και εργαλείων για την υποστήριξη της υλοποίησης των Προγραμμάτων, μέσω παρεμβάσεων όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες:

- Παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγές εμπειριών για ζητήματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων, καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς
- Σχεδιασμός και υποστήριξη ή βελτίωση συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.
- Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας που υποστηρίζουν τις λειτουργίες της ΜΟΔ Α.Ε.
- Οργάνωση ή/και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.
- Λειτουργία ειδικών θεματικών δικτύων για την διάχυση της τεχνογνωσίας στις διαχειριστικές αρχές και στον ευρύτερο τομέα της διοίκησης.
- Ανάπτυξη, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης και τον εκσυγχρονισμό ή την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, (υλικοτεχνικός εξοπλισμός, λογισμικό, εμπειρογνώμονες, αγορά και συνδρομές ειδικών εφαρμογών και δικτύων, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης κλπ). Η προμήθεια συστημάτων και εργαλείων θα στηρίζεται στην καταγραφή των υφιστάμενων και η αναγκαιότητα απόκτησής τους θα τεκμηριώνεται από την ασκούμενη πολιτική, ενώ θα πληροί προϋποθέσεις συμβατότητας συμπληρωματικότητας και διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα και υποδομές.

Δράση 2.3 Λοιπές ενέργειες υποστήριξης της λειτουργίας των διαχειριστικών αρχών επιτελικών δομών / υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Λειτουργικές δαπάνες υπηρεσιών και προμήθειας λογισμικού και hardware που δεν καλύπτονται από τη ΜΟΔ Α.Ε.

Δράση 2.4 Ενέργειες με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εντάσσονται μέτρα τα οποία μπορούν να λαμβάνονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο.

«Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την επιλογή των πράξεων από τη διαχειριστική αρχή θα είναι συνεπή με τις οριζόντιες αρχές που αφορούν στην εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 67 ΚΚΔ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

Ειδικές Υπηρεσίες ΕΑΣ, ΜΟΔ ΑΕ, Επιτελικές Δομές, Υποστηρικτικές Δομές, Εταίροι και Δικαιούχοι

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
EKT+	Μετάβαση	PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	55,00	205,00
EKT+	Μετάβαση	PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	1.059,00	2.341,00
EKT+	Μετάβαση	PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	32,00	94,00
EKT+	Μετάβαση	PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	9,00	32,00
EKT+	Μετάβαση	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	21,00	21,00
EKT+	Μετάβαση	PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
EKT+	Μετάβαση	PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ	88,00	65,00

			ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)		
EKT+	Μετάβαση	PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	42,00	31,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	216,00	1.128,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	4.120,00	12.895,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	165,00	516,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	34,00	175,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	21,00	21,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)	342,00	357,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	162,00	169,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

2	EKT+	Μετάβαση	179. Ενημέρωση και επικοινωνία	238.392,00
2	EKT+	Μετάβαση	180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	1.492.335,00
2	EKT+	Μετάβαση	181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	1.035.718,00
2	EKT+	Μετάβαση	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	16.514.431,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	179. Ενημέρωση και επικοινωνία	1.313.173,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	8.220.457,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	5.705.207,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	90.968.968,00
2	Σύνολο			125.488.681,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι EKT+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	EKT+	Μετάβαση	07. Δημιουργία ικανοτήτων για τους κοινωνικούς εταίρους	5.928,00
2	EKT+	Μετάβαση	09. Άνευ αντικειμένου	19.274.948,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	07. Δημιουργία ικανοτήτων για τους κοινωνικούς εταίρους	32.653,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	09. Άνευ αντικειμένου	106.175.152,00
2	Σύνολο			125.488.681,00

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των EKT+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΑΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	EKT+	Μετάβαση	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	19.280.876,00
2	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	106.207.805,00
2	Σύνολο			125.488.681,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το EKT+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού EKT+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΣ

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ

Ειδικός Στόχος 1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Εντάσσονται οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

Δράση 1.1: Συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης

Προβλέπονται παρεμβάσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την υποστήριξη της παραγωγικής λειτουργίας του ΟΠΣ για την κάλυψη των απαιτήσεων που θέτει η προγραμματική περίοδος 2021-2027. Το ΟΠΣ 2021-2027 θα αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης Προγραμμάτων και Πράξεων, μέσω έξυπνων μηχανισμών παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με στόχο την απλοποίηση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των εμπλεκόμενων φορέων.

Δράση 1.2: Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων και Πιστοποιήσεων

Ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Η διενέργεια δειγματοληπτικών ποιοτικών ελέγχων σε συγχρηματοδοτούμενα δημόσια έργα από τον Εξειδικευμένο Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ).
- Η διενέργεια ελέγχων για διερεύνηση καταγγελιών, τόσο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, όσο και των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων 2007-2013 και 2014-2020.

Δράση 1.3: Επικοινωνία

Περιλαμβάνονται οι αναγκαίες ενέργειες επικοινωνίας και προβολής των παρεμβάσεων των Ταμείων που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές – τοπικές αρχές και λοιπές δημόσιες αρχές, επαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κλπ), όσο και στην Ελληνική και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με:

- Την παροχή ενημέρωσης και πρόσβασης σε όλα τα Προγράμματα μέσω της ενιαίας διαδικτυακής πύλης
- Την ενημέρωση όλων των πολιτών σχετικά με τον ρόλο και τα επιτεύγματα των Ταμείων αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις πράξεις στρατηγικής σημασίας
- Τη βελτίωση της αντίληψης των πολιτών σχετικά με τον ρόλο των κονδυλίων της ΕΕ στην καθημερινή τους ζωή, τις ευκαιρίες και την προστιθέμενη αξία των Ταμείων

- Την προβολή των επιτευγμάτων των Ταμείων.

Δράση 1.4 Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου 2021-2027

Περιλαμβάνονται ενέργειες για την ανάπτυξη, παραμετροποίηση, εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων για την ΠΠ 2021-2027.

Δράση 1.5: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι

Στο πλαίσιο της δράσης περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Προγραμμάτων, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από άρθρα του ΚΚΔ αξιολογήσεων. Ενδεικτικές παρεμβάσεις αποτελούν:

- Η εκπόνηση στρατηγικών μελετών οριζόντιου/εθνικού χαρακτήρα που δεν καλύπτονται από Τομεακά Προγράμματα.
- Η εκπόνηση Αξιολογήσεων, όπως προβλέπονται από τον προαναφερόμενο Κανονισμό οριζόντιου κατ' αντιστοιχία χαρακτήρα και όχι επιμέρους Προγραμμάτων.
- Η εκπόνηση μελετών και εμπειρογνωμοσυνών.
- Η εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα.
- Η πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για την δημοσιοποίηση και την διάχυση των αποτελεσμάτων μελετών, εμπειρογνωμοσυνών, αξιολογήσεων κλπ.

Δράση 1.6 Μετακινήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, εκπαίδευση προσωπικού

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που αφορούν τις μετακινήσεις προσωπικού (ΕΥ της ΕΑΣ / ΔΑ του Προγράμματος / Επιτελικών Δομών / και εν γένει Δικαιούχων του Προγράμματος), οργάνωση εκδηλώσεων και πραγματοποίηση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που δεν καλύπτονται από εκπαιδεύσεις της ΜΟΔ. Στην ίδια δράση δύνανται να εντάσσονται και στοχευμένες δράσεις κατάρτισης δικαιούχων (πχ. μέσω του ΙΝΕΠ)

«Οι ενδεικτικοί σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Ειδικός Στόχος 2: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων

Εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 2.1: Στελέχωση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Υποστηρίζεται η στελέχωση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και των υποστηρικτικών δομών υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό.

Προβλέπεται η κάλυψη του συνόλου του μισθολογικού κόστους και τα λοιπά έξοδα - παροχές των στελεχών της ΜΟΔ Α.Ε., που εργάζονται αποκλειστικά

στις προαναφερόμενες δομές και στη ΚΥ της ΜΟΔ και των νέων προσλήψεων που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν, τα ειδικά επιδόματα των υπαλλήλων που αποσπώνται ή μετακινούνται στις Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ από το δημόσιο ή το ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι υπερωρίες αυτών. Περιλαμβάνονται οι δαπάνες υλοποίησης των διαγωνιστικών διαδικασιών για πρόσληψη / τοποθέτηση στελεχών κι όλες οι σχετικές δαπάνες που αφορούν στη διαχείριση του στελεχιακού δυναμικού τους. Θα καλύπτονται οι κάθε φορά προβλεπόμενες από το θεσμικό πλαίσιο μη μισθολογικές παροχές και τα πάσης φύσεως κίνητρα στο σύνολο του προσωπικού των υπηρεσιών του ΕΣΠΑ.

Η διάγνωση των στελεχιακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕ. Επίσης θα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων εξέλιξης καριέρας, κ.λπ.

Δράση 2.2: Υποστήριξη της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Καλύπτονται οι δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της ΜΟΔ, των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), και περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης χώρων και προμήθειας υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και υποστηρικτικών εργαλείων.

Προβλέπεται επίσης κάλυψη των αναγκών της ΜΟΔ Α.Ε., ώστε να ανταποκριθεί στις θεσμικά προβλεπόμενες υποχρεώσεις της, συμπεριλαμβανομένης και της ανάπτυξης συστημάτων και εργαλείων για την υποστήριξη της υλοποίησης των Προγραμμάτων, μέσω παρεμβάσεων όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες:

- Παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγές εμπειριών για ζητήματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων, καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς
- Σχεδιασμός και υποστήριξη ή βελτίωση συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.
- Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας που υποστηρίζουν τις λειτουργίες της ΜΟΔ Α.Ε.
- Οργάνωση ή/και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.
- Λειτουργία ειδικών θεματικών δικτύων για την διάχυση της τεχνογνωσίας στις διαχειριστικές αρχές και στον ευρύτερο τομέα της διοίκησης.
- Ανάπτυξη, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης και τον εκσυγχρονισμό ή την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, (υλικοτεχνικός εξοπλισμός, λογισμικό, εμπειρογνώμονες, αγορά και συνδρομές ειδικών εφαρμογών και δικτύων, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης κλπ). Η προμήθεια συστημάτων και εργαλείων θα στηρίζεται στην καταγραφή των υφιστάμενων και η αναγκαιότητα απόκτησής τους θα τεκμηριώνεται από την ασκούμενη πολιτική, ενώ θα πληροί προϋποθέσεις συμβατότητας συμπληρωματικότητας και διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα και υποδομές.

Δράση 2.3 Λοιπές ενέργειες υποστήριξης της λειτουργίας των διαχειριστικών αρχών επιτελικών δομών / υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Λειτουργικές δαπάνες υπηρεσιών και προμήθειας λογισμικού και hardware που δεν καλύπτονται από τη ΜΟΔ Α.Ε.

Δράση 2.4 Ενέργειες με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εντάσσονται μέτρα τα οποία μπορούν να λαμβάνονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο.

«Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την επιλογή των πράξεων από τη διαχειριστική αρχή θα είναι συνεπή με τις οριζόντιες αρχές που αφορούν στην εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 67 ΚΚΔ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

Ειδικές Υπηρεσίες ΕΑΣ, ΜΟΔ ΑΕ, Επιτελικές Δομές, Υποστηρικτικές Δομές, Εταίροι και Δικαιούχοι

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΤΣ		PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	74,00	389,00
ΤΣ		PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	1.422,00	4.451,00
ΤΣ		PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	57,00	178,00
ΤΣ		PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	12,00	60,00
ΤΣ		PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	21,00	21,00
ΤΣ		PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
ΤΣ		PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ	118,00	123,00

			ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)		
ΤΣ		PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	56,00	58,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	ΤΣ		179. Ενημέρωση και επικοινωνία	453.262,00
3	ΤΣ		180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	2.837.419,00
3	ΤΣ		181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	1.969.241,00
3	ΤΣ		182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	31.399.358,00
3	Σύνολο			36.659.280,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	ΤΣ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	36.659.280,00
3	Σύνολο			36.659.280,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΤΠΑ)

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	0,00	0,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	0,00	0,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΚΤ)

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5- ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΚΤ+

Ειδικός Στόχος 3: Ενίσχυση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας και των δικαιούχων

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου προβλέπεται η υλοποίηση παρεμβάσεων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας δικαιούχων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν. Στον Ειδικό στόχο εντάσσονται οριζόντιες ή μεμονωμένες παρεμβάσεις για τη διακρίβωση αναγκών και την ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας δικαιούχων και κυρίως στοχευμένων κατηγοριών αυτών.

Σκοπός των μέτρων αυτών είναι η αντιμετώπιση γενικού χαρακτήρα ανεπαρειών στους δικαιούχους, που θα υποστηρίζονται μέσω οριζόντιων δράσεων και στοχευμένων ενεργειών όπως πλατφόρμες, οδηγοί, εκπαίδευση κλπ, σε συγκεκριμένους τομείς με έμφαση στην ενδυνάμωση της Επιχειρησιακής και Θεσμικής Ικανότητας των Κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Τα εν λόγω μέτρα και ενέργειες θα βασιστούν σε μία χαρτογράφηση οριζόντιων αναγκών των φορέων, υποψήφιων για υποστήριξη, με βάση (ενδεικτικά):

- θεματικές – πεδία πολιτικής στα οποία δραστηριοποιούνται (πχ κοινωνική ένταξη, τομέας υγείας, κλπ)
- πεδία στα οποία χρήζουν υποστήριξης, πχ θέματα διαχείρισης, δημοσίων συμβάσεων, εκθέσεων ΥΓΟΣ, κλπ
- είδη δράσεων ΕΚΤ + με έμφαση σε παρεμβάσεις με αυξημένες / ιδιαίτερες απαιτήσεις

Σε επόμενο βήμα, θα γίνει αναλυτικότερη εξακρίβωση των αναγκών ανά συγκεκριμένο φορέα, ώστε να είναι δυνατή η προτεραιοποίηση τους και η βέλτιστη χρήση των διατιθέμενων πόρων. Σε επόμενη φάση και εφόσον προκύψει τεκμηριωμένη ανάγκη για αύξηση των πόρων του ΕΚΤ+ για δράσεις ενίσχυσης της ικανότητας δικαιούχων, θα εξεταστεί οι δυνατότητα αναθεώρησης προκειμένου οι πόροι ΕΚΤ+ να αυξηθούν.

Επιπρόσθετα, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, θα υποστηριχθούν μέσω της εκπαίδευσης και της ενδυνάμωσής τους, φορείς που θα υλοποιήσουν παρεμβάσεις στους τομείς προτεραιότητας των Ταμείων, όπως της υποστήριξης στην υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, καθώς και άλλων στρατηγικών παρεμβάσεων του ΕΚΤ+ που αναφέρονται παραπάνω.

Δράση 3.2: Εξειδικευμένα μέτρα ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες ενός δικαιούχου, τη φύση των έργων που υλοποιεί κλπ.,

Τα εξειδικευμένα μέτρα αφορούν επιμέρους δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας σύμφωνα με τις ανάγκες μεμονωμένων δικαιούχων.

Στην κατηγορία αυτή, εμπίπτουν φορείς οι οποίοι, στη βάση της προαναφερόμενης χαρτογράφησης αλλά και με βάση την εμπειρία από την ΠΠ 2014-2020 καθώς και με βάση τις «νέες» δράσεις ΕΚΤ + που περιλαμβάνονται στα Προγράμματα, εκτιμάται ότι χρήζουν εξειδικευμένης υποστήριξης για την επιτυχή υλοποίηση των έργων τους. Στην εν λόγω εργασία θα ληφθεί υπόψη και η τυχόν υποστήριξη που προβλέπεται για τους εν λόγω φορείς από άλλα Τομεακά ή Περιφερειακά Προγράμματα (πχ Προτεραιότητα «Συστημικές/Οριζόντιες Παρεμβάσεις» του ΠΑΔΚΣ) για την αποφυγή επικαλύψεων και για την επίτευξη

μέγιστης συμπληρωματικότητας.

Επιπλέον, σημαντικοί τομείς όπως η υποστήριξη των ιδρυμάτων που παρέχουν την πρωτοβουλία για την εγγύηση του παιδιού σε εθνικό επίπεδο και οι φορείς που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και προστασίας έχουν πολύ περιορισμένη κάλυψη με στοχευμένες ενέργειες διοικητικής ικανότητας.

Όσον αφορά στα Περιφερειακά Προγράμματα, τα ποσά που προβλέπονται για τη δημιουργία ικανοτήτων είναι περιορισμένα και επικεντρώνονται στην παροχή στοχευμένης στήριξης μόνο σε μεμονωμένους δικαιούχους των αντίστοιχων προγραμμάτων, χωρίς μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στον συνολικό σχεδιασμό πολιτικής και οικοσυστήματος παράδοσης σε εθνικό επίπεδο.

Τα μέτρα και ενέργειες υποστήριξης θα βασιστούν σε μία χαρτογράφηση εξειδικευμένων αναγκών των φορέων, υποψήφιων για υποστήριξη, με βάση (ενδεικτικά), την κατηγορία των φορέων (πχ ΟΤΑ και νομικά πρόσωπα αυτών, ΜΚΟ/νομικά πρόσωπα αστικού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, κλπ) και την αποδεδειγμένη έλλειψη εμπειρίας / ικανοτήτων σε αυτούς. Ανάλογα με το αποτέλεσμα της διαδικασίας χαρτογράφησης, καλύπτονται άλλες πρόσθετες ομάδες-στόχοι ή/και τύποι μέτρων και ενδέχεται να αυξηθεί η προβλεπόμενη/απαιτούμενη κατανομή για τη χρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων για τους δικαιούχους του EKT+

Σε αυτό το πλαίσιο, το πρόγραμμα πρόκειται να γεφυρώσει το χάσμα των αναγκών και να προβλέψει συστημικές δράσεις που θα υλοποιηθούν σε εθνικό επίπεδο με συντονισμένο τρόπο με την υποστήριξη των περιφερειακών αρχών όπου χρειάζεται, προκειμένου να διευκολυνθεί ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος στον σχεδιασμό πολιτικής και στο οικοσύστημα υλοποίησης. Τέτοιες ενέργειες θα προβλέπουν, ενδεικτικά τα ακόλουθα:

1. Παροχή ενημέρωσης για τη χρήση χρηματοδοτικών μέσων στο πλαίσιο του EKT+ με τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης και της πιλοτικής εφαρμογής τέτοιων μέσων.
2. Διευκόλυνση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην προετοιμασία και υλοποίηση έργων, π.χ. υποθεματικές ομάδες εργασίας, που συνδυάζουν εμπειρογνώμονες σε θέματα φύλου/Ρομά/αναπηρίας/παιδικής φτώχειας/άστεγους/θύματα βίας/πρώην παραβατών/εθισμών, Πανεπιστήμια και περιφερειακές δημόσιες αρχές/οργανισμοί, οι οποίοι θα εργαστούν για την προετοιμασία προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, για τη βελτίωση του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των έργων, ρίχνοντας φως στα σχετικά ζητήματα για κάθε ομάδα.
3. Υποστήριξη του οικοσυστήματος της κοινωνικής οικονομίας. Η υποστήριξη αυτή προβλέπει την ανάπτυξη ενός γραφείου βοήθειας κοινωνικής οικονομίας/«κόμβου» για την υποστήριξη του σχεδιασμού νέων έργων, συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την προώθηση και την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω δικτύωσης και ανταλλαγής τεχνογνωσίας, με στόχο τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων μεταξύ των δημόσιων αρχών, ερευνητικών και ακαδημαϊκών κέντρων, κοινωνικών εταίρων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών κ.λπ.
4. Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών εταίρων μέσω της υλοποίησης συστημικών δράσεων (εκπαίδευση, πλατφόρμες ενημέρωσης/δικτύωσης, εγχειρίδια, βάση δεδομένων κα)
5. Διευκόλυνση της απόκτησης επαρκούς τεχνογνωσίας στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών που αφορούν την ένταξη της μειονότητας των Ρομά, την αναπηρία, την εγγύηση του παιδιού, την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης καθώς και οποιοδήποτε άλλο κενό εμπειρογνωμοσύνης που θα εντοπιστεί από τη χαρτογράφηση.

Δράσεις στοχευμένες στην πολιτική για υλοποίηση σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο

Λόγω της μεταβλητότητας των αναγκών για κάθε περιφέρεια στην Ελλάδα καθώς και τις ειδικές αναπτυξιακές δυνατότητες, η υλοποίηση στοχευμένων μέτρων πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, συμπληρωματικά με τα συστημικά εθνικά, είναι καίριας σημασίας. Ενδεικτικά μέτρα :

1. Παροχή στοχευμένης υποστήριξης σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους φορείς που παρέχουν δράσεις κοινωνικής προστασίας και ένταξης, όπως:

Ανάπτυξη δράσεων «εκτός ραφίου» προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από οργανισμούς με περιορισμένες διοικητικές ικανότητες, που θα αναπτυχθούν περαιτέρω για προσαρμογή σε συγκεκριμένα έργα.

Διευκόλυνση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών χρηματοδοτώντας την ανάπτυξη εναλλακτικών επιλογών δημόσιας πολιτικής

Ενίσχυση των μοντέλων παροχής για τις πολιτικές ενεργού γήρανσης και μακροχρόνιας φροντίδας διευκολύνοντας την ανάπτυξη κοινοτικών πρακτικών που βασίζονται σε συνεργασίες μεταξύ τοπικών/περιφερειακών αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Το μοντέλο υλοποίησης θα παρέχει στις τοπικές αρχές τα απαραίτητα εργαλεία για την αξιολόγηση των αναγκών και τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων, ακολουθούμενη από πιλοτική εφαρμογή τέτοιων μέτρων σε επίπεδο κοινοτήτων με σημαντικές προκλήσεις.

Σε σχέση με την υλοποίηση της πρωτοβουλίας Child Guarantee :

- Υποστήριξη της ανάπτυξης της διοικητικής ικανότητας του εθνικού συντονιστή του Σχεδίου Δράσης για την Εγγύηση για τα Παιδιά καθώς και όλων των άλλων εθνικών/περιφερειακών/τοπικών φορέων που παρέχουν το σχέδιο δράσης στο παρόν.

- Καθώς οι κοινωνικές υπηρεσίες για παιδιά (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών πρόληψης) είναι πολύ περιορισμένες σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο, η παροχή κινήτρων για τη δημιουργία τέτοιων υπηρεσιών είναι καίριας σημασίας. Ως εκ τούτου, η τεχνική βοήθεια θα μπορούσε να υποστηρίξει την ανάπτυξη και την πιλοτική εφαρμογή τέτοιων υπηρεσιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

- Προώθηση παραδειγμάτων καλών πρακτικών και μοντέλων φροντίδας και υποστήριξης για ευάλωτα παιδιά.

- Ανάπτυξη πιστοποιημένων προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και υποστήριξη σε φορείς που παρέχουν τέτοια προγράμματα στη διαδικασία πιστοποίησης και αδειοδότησης.

- Παροχή στοχευμένης υποστήριξης στους παρόχους κοινωνικών και ολοκληρωμένων υπηρεσιών για ευάλωτες ομάδες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, δημιουργώντας εθνικά δίκτυα παρόχων υπηρεσιών, προκειμένου να διευκολυνθούν οι ανταλλαγές καλών πρακτικών και η παράδοση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης (π.χ.: δίκτυα ολοκληρωμένων κοινοτικών κέντρων , ανάδοχοι, προσωπικοί βοηθοί, πάροχοι υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, κ.λπ.).

«Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») του ΕΣΠΑ 2021-27.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

.Επιτελικές Δομές, Υποστηρικτικές Δομές, Εταίροι και Δικαιούχοι

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
EKT+	Μετάβαση	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	8,00	23,00
EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	30,00	89,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	EKT+	Μετάβαση	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	1.606.104,00
5	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	8.847.035,00
5	Σύνολο			10.453.139,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι EKT+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	EKT+	Μετάβαση	09. Άνευ αντικειμένου	1.606.104,00
5	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	09. Άνευ αντικειμένου	8.847.035,00
5	Σύνολο			10.453.139,00

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των EKT+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

5	EKT+	Μετάβαση	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	1.606.104,00
5	EKT+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	8.847.035,00
5	Σύνολο			10.453.139,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το EKT+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού EKT+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΔΜ

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΔΜ

Ειδικός Στόχος 1: Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Εντάσσονται οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

Δράση 1.1: Συστήματα και Εργαλεία Οργάνωσης της Διαχείρισης

Προβλέπονται παρεμβάσεις για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την υποστήριξη της παραγωγικής λειτουργίας του ΟΠΣ για την κάλυψη των απαιτήσεων που θέτει η προγραμματική περίοδος 2021-2027. Το ΟΠΣ 2021-2027 θα αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης Προγραμμάτων και Πράξεων, μέσω έξυπνων μηχανισμών παρακολούθησης φυσικού και οικονομικού αντικειμένου με στόχο την απλοποίηση και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των εμπλεκόμενων φορέων. Θα ενσωματώνει εκτεταμένη διαλειτουργικότητα λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες απαιτήσεις ασφάλειας και εμπιστευτικότητας των προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η υλοποίηση διεπαφών σε πολλαπλά επίπεδα και με πολυάριθμα Εθνικά και Ευρωπαϊκά Μητρώα και Συστήματα.

Προβλέπεται επίσης κάλυψη των αναγκών της ΜΟΔ Α.Ε., μέσω παρεμβάσεων όπως, ενδεικτικά, οι ακόλουθες:

- Παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων και αντίστοιχων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγές εμπειριών για ζητήματα που σχετίζονται με την διοίκηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων, καθώς και ζητήματα αντιμετώπισης της απάτης και της διαφθοράς
- Σχεδιασμός και υποστήριξη ή βελτίωση συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.
- Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας που υποστηρίζουν τις λειτουργίες της ΜΟΔ Α.Ε.
- Οργάνωση ή/και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.
- Λειτουργία ειδικών θεματικών δικτύων για την διάχυση της τεχνογνωσίας στις διαχειριστικές αρχές και στον ευρύτερο τομέα της διοίκησης.
- Ανάπτυξη, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης και τον εκσυγχρονισμό ή την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων (κατόπιν καταγραφής των υφιστάμενων και αναγκαιότητας απόκτησης, τεκμηρίωσης από την ασκούμενη πολιτική, πλήρωση συμβατότητας συμπληρωματικότητας και διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα και υποδομές)

Δράση 1.2: Διενέργεια Ελέγχων, Επιθεωρήσεων και Πιστοποιήσεων

Ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Η διενέργεια δειγματοληπτικών ποιοτικών ελέγχων σε συγχρηματοδοτούμενα δημόσια έργα από τον Εξειδικευμένο Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ).
- Η διενέργεια ελέγχων για διερεύνηση καταγγελιών, τόσο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, όσο και των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων 2007-2013 και 2014-2020.

Δράση 1.3: Επικοινωνία

Περιλαμβάνονται οι αναγκαίες ενέργειες επικοινωνίας και προβολής των παρεμβάσεων των Ταμείων που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς (Περιφερειακές – τοπικές αρχές και λοιπές δημόσιες αρχές, επαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κλπ), όσο και στην Ελληνική και διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με:

- Την παροχή ενημέρωσης και πρόσβασης σε όλα τα Προγράμματα μέσω της ενιαίας διαδικτυακής πύλης
- Την ενημέρωση όλων των πολιτών σχετικά με τον ρόλο και τα επιτεύγματα των Ταμείων αποδίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις πράξεις στρατηγικής σημασίας
- Τη βελτίωση της αντίληψης των πολιτών σχετικά με τον ρόλο των κονδυλίων της ΕΕ στην καθημερινή τους ζωή, τις ευκαιρίες και την προστιθέμενη αξία των Ταμείων
- Την προβολή των επιτευγμάτων των Ταμείων.

Δράση 1.4 Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προγραμματικής περιόδου 2021-2027

Περιλαμβάνονται ενέργειες για την ανάπτυξη, παραμετροποίηση, εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων για την ΠΠ 2021-2027.

Δράση 1.5: Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνωμοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης των Προγραμμάτων, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών και εμπειρογνωμοσυνών, καθώς και για την εκπόνηση των προβλεπόμενων από άρθρα του ΚΚΔ αξιολογήσεων. Ενδεικτικές παρεμβάσεις αποτελούν:

- Η εκπόνηση στρατηγικών μελετών οριζόντιου / εθνικού χαρακτήρα που δεν καλύπτονται από Τομεακά Προγράμματα.
- Η εκπόνηση αξιολογήσεων, όπως προβλέπονται από τον προαναφερόμενο Κανονισμό οριζόντιου κατ' αντιστοιχία χαρακτήρα και όχι επιμέρους Προγραμμάτων.
- Η εκπόνηση μελετών και εμπειρογνωμοσυνών.
- Η εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης σε εξειδικευμένα θέματα.
- Η πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, εκδηλώσεων για την δημοσιοποίηση και την διάχυση των αποτελεσμάτων μελετών, εμπειρογνωμοσυνών, αξιολογήσεων κλπ.

Δεν καλύπτονται δαπάνες για εκπόνηση τεχνικών μελετών εφαρμογής, που μπορούν να καλύπτονται από υποέργα των έργων ή άλλες πηγές, καθώς και μελετών ωρίμανσης, που μπορούν να καλυφθούν, από την ΤΒ των οικείων Προγραμμάτων, των οποίων οι φορείς είναι δικαιούχοι / ΕΦΔ.

Δράση 1.6 Μετακινήσεις, οργάνωση εκδηλώσεων, εκπαίδευση προσωπικού

Περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που αφορούν τις μετακινήσεις προσωπικού (ΕΥ της ΕΑΣ / ΔΑ του Προγράμματος / Επιτελικών Δομών / και εν γένει Δικαιούχων του Προγράμματος), οργάνωση εκδηλώσεων και πραγματοποίηση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που δεν καλύπτονται από εκπαιδεύσεις της ΜΟΔ. Στην ίδια δράση δύνανται να εντάσσονται και στοχευμένες δράσεις κατάρτισης δικαιούχων (πχ. μέσω του ΙΝΕΠ)

«Οι ενδεικτικοί σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Ειδικός Στόχος 2: Ενίσχυση της στελέχωσης, διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης, συντονισμού και διοίκησης της εφαρμογής των Προγραμμάτων, καθώς επίσης και των επιτελικών δομών των Υπουργείων

Εντάσσονται οι ακόλουθες δράσεις:

Δράση 2.1: Στελέχωση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής των Προγραμμάτων

Υποστηρίζεται η στελέχωση των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και των υποστηρικτικών δομών υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων με κατάλληλο και υψηλών προσόντων προσωπικό.

Προβλέπεται η κάλυψη του συνόλου του μισθολογικού κόστους και τα λοιπά έξοδα - παροχές των στελεχών της ΜΟΔ Α.Ε., που εργάζονται αποκλειστικά στις προαναφερόμενες δομές και στη ΚΥ της ΜΟΔ και των νέων προσλήψεων που προβλέπεται να πραγματοποιηθούν, τα ειδικά επιδόματα των υπαλλήλων που αποσπώνται ή μετακινούνται στις Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ από το δημόσιο ή το ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι υπερωρίες αυτών.

Περιλαμβάνονται οι δαπάνες υλοποίησης των διαγωνιστικών διαδικασιών για πρόσληψη / τοποθέτηση στελεχών κι όλες οι σχετικές δαπάνες που αφορούν στη διαχείριση του στελεχειακού δυναμικού τους. Θα καλύπτονται οι κάθε φορά προβλεπόμενες από το θεσμικό πλαίσιο μη μισθολογικές παροχές και τα πάσης φύσεως κίνητρα στο σύνολο του προσωπικού των υπηρεσιών του ΕΣΠΑ.

Η διάγνωση των στελεχειακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕΘα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων εξέλιξης καριέρας, κ.λπ.

Δράση 2.2: Υποστήριξη της διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, καθώς και του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Καλύπτονται οι δαπάνες οργάνωσης και λειτουργίας της ΜΟΔ, των δομών συντονισμού, διαχείρισης και επιτελικών δομών των Υπουργείων, του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών), και περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης χώρων και προμήθειας υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προμήθεια – επεξεργασία συστημάτων και υποστηρικτικών εργαλείων.

Δράση 2.3 Λοιπές ενέργειες υποστήριξης της λειτουργίας των διαχειριστικών αρχών επιτελικών δομών / υποστηρικτικών δομών του συστήματος

διοίκησης και συντονισμού της εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων

Λειτουργικές δαπάνες υπηρεσιών και προμήθειας λογισμικού και hardware που δεν καλύπτονται από τη ΜΟΔ. Α.Ε.

Δράση 2.4 Ενέργειες με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εντάσσονται μέτρα τα οποία μπορούν να λαμβάνονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής, σχετικά με την προετοιμασία, παρακολούθηση, διοικητική και τεχνική συνδρομή, αξιολόγηση και δημοσιονομικό έλεγχο.

«Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης») της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την επιλογή των πράξεων από τη διαχειριστική αρχή θα είναι συνεπή με τις οριζόντιες αρχές που αφορούν στην εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (άρθρο 67 ΚΚΔ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

Ειδικές Υπηρεσίες ΕΑΣ, ΜΟΔ ΑΕ, Επιτελικές Δομές, Υποστηρικτικές Δομές, Εταίροι και Δικαιούχοι

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΤΔΜ		PSO690	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	0,00	45,00
ΤΔΜ		PSO692a	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	ΑΤΟΜΑ	0,00	512,00
ΤΔΜ		PSO692b	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΚΑΝ / ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΕΚΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΑΤΟΜΑ	0,00	21,00
ΤΔΜ		PSO693	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	0,00	7,00
ΤΔΜ		PSO694	ΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ	ΔΟΜΕΣ	0,00	21,00

ΤΔΜ		PSO697	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΑ	0,00	1,00
ΤΔΜ		PSO698	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ	ΑΤΟΜΑ (ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ)	0,00	14,00
ΤΔΜ		PSO699	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΚΤΟΣ ΜΟΔ ΑΕ), ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΠΙΔΟΜΑ	ΑΤΟΜΑ	0,00	7,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΤΔΜ		179. Ενημέρωση και επικοινωνία	52.175,00
6	ΤΔΜ		180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	326.615,00
6	ΤΔΜ		181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	226.679,00
6	ΤΔΜ		182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	3.614.374,00
6	Σύνολο			4.219.843,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	4.219.843,00
6	Σύνολο			4.219.843,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2.2. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 37 του ΚΚΔ: 4Α.ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΤΠΑ) - ΑΡΘΡΟ 37

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο στ) του ΚΚΔ

2.2.2.1. Περιγραφή της τεχνικής βοήθειας βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες — άρθρο 37 του ΚΚΔ

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4Α- ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΤΠΑ - ΑΡΘΡΟ 37

Ειδικός Στόχος 3: Στοχευμένη Ενίσχυση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας των δικαιούχων

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα δράσεων (Οδικός Χάρτης) για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας φορέων - δικαιούχων έργων ΕΤΠΑ του ΕΣΠΑ 2021-2027. ανά στρατηγικό τομέα:

- Ύδατα (πόσιμο νερό – αστικά λύματα) : Πάροχοι Υπηρεσιών Ύδατος
- Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) : ΦοΔΣΑ.
- ΟΧΕ/ΒΑΑ: ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού.

Δράσεις:

1. Δράση Α:Λύσεις Ανθρώπινου Δυναμικού, Δικαιούχοι: ΜΟΔ, ΕΕΤΑΑ,
2. Δράση Β:Κατάρτιση και Ενίσχυση των Δεξιοτήτων των στελεχών των ωφελούμενων φορέων, Δ/χοι: ΜΟΔ, ΕΕΤΑΑ,
3. Δράση Γ: Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης (ΕΚΥ) ωφελούμενων φορέων, Δ/χος: ΜΟΔ
4. Δράση Δ: Προβολή & δημοσιότητα.

Δράση Α: επιτόπια υποστήριξη ωφελούμενων φορέων έργων ΕΣΠΑ στους τομείς: Υδάτων, ΑΣΑ, ΟΧΕ/ΒΑΑ με τις επιμέρους υποδράσεις:

Α.1 Σύσταση και λειτουργία αποκεντρωμένου μηχανισμού για την επί τόπου παροχή υποστήριξης ωφελούμενων φορέων. Στελεχώνεται από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.

Α.2 Εξειδικευμένη υποστήριξη παρεχόμενη από την ομάδα PASSA της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Εξειδικευμένη υποστήριξη του προγράμματος ενδυνάμωσης των φορέων και δικαιούχων του ΕΤΠΑ - ΠΠ 2021-2027.

Δράση Β: μόνιμος μηχανισμός μεταφοράς & ανταλλαγής γνώσης & τεχνογνωσίας στους τομείς Υδάτων, ΑΣΑ και ΟΧΕ/ΒΑΑ, υποστήριξη ωφελούμενων φορέων. Υποδράσεις:

Β.1 Λειτουργία μηχανισμού εκπαίδευσης και κατάρτισης των στελεχών των ωφελούμενων φορέων (ανάπτυξη, λειτουργία, εγχειρίδια - οδηγοί χρήσης).

Β.2 Σεμινάρια κατάρτισης στελεχών ωφελούμενων φορέων - Σύγχρονα, ασύγχρονα και δια ζώσης εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια - Ανάπτυξη ηλεκτρονικών μαθημάτων - Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού

Β.3 Παραγωγή Οδηγών, Τεχνικών Εγχειριδίων κ.α.

B.4 Ενίσχυση της βασισμένης σε τεκμήρια (evidence-based) τοπικής ανάπτυξης, της διάδοσης της γνώσης μέσω της δικτύωσης, της προβολής καλών πρακτικών, της ανταλλαγής γνώσης και της συνεργασίας.

B.5 Επιχειρησιακό Σχέδιο (Business plan) βιωσιμότητας του Μηχανισμού Κατάρτισης και Ενίσχυσης Δεξιοτήτων.

Δράση Γ: στοχεύει στην ανάπτυξη ενός Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης (EKY) των ωφελούμενων φορέων για υποστήριξη σε θέματα που προετοιμασίας, υλοποίησης, λειτουργίας & διαχείρισης έργων.

Υποδράσεις:

Γ.1 Ανάπτυξη του επιχειρησιακού κέντρου υποστήριξης των ωφελούμενων φορέων (ανάπτυξη, δοκιμαστική λειτουργία, εγχειρίδια - οδηγοί χρήσης).

Γ.2 Λειτουργία Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης (λειτουργία, τεχνική υποστήριξη).

Γ.3 Επιχειρησιακό Σχέδιο (Business plan) βιωσιμότητας του Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης.

Δράση Δ: υλοποίηση από ΕΥΔ ΤΕΒΟ. Υποδράσεις:

Δ.1. Ενέργειες για την προβολή και τη διάδοση των δράσεων και των αποτελεσμάτων της διοικητικής ενδυνάμωσης των δικαιούχων.

Περιλαμβάνονται: εκδηλώσεις – ημερίδες, κτλ.

Δ2. Αξιολόγηση (on-going και ex post) των δράσεων του παρόντος προγράμματος διοικητικής ενδυνάμωσης δικαιούχων.

Στον τομέα των παρόχων υπηρεσιών ύδατος εκτιμάται η ενίσχυση της ικανότητας περίπου εκατό (100) δικαιούχων, στον τομέα χωριστής συλλογής αποβλήτων εκτιμάται η ενίσχυση περίπου έντεκα (11) δικαιούχων, στον τομέα ΟΧΕ/ΒΑΑ εκτιμάται η ενίσχυση περίπου εκατό τριάντα πέντε (135) δικαιούχων.

Οι ενδεικτικοί «σχετικοί τύποι ενεργειών» θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στην ενότητα 9 (παράγραφος «Καταπολέμηση της απάτης» της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την ΕΕ.

2.2.2.2. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο στ) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4A	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	10.668.176,00
4A	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	58.764.400,00
4A	Σύνολο			69.432.576,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
---------------	--------	-----------------------	---------	------------

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4A	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	10.668.176,00
4A	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	58.764.400,00
4A	Σύνολο			69.432.576,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

3. Σχέδιο χρηματοδότησης

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημεία i), ii) και iii), άρθρο 112 παράγραφοι 1, 2 και 3, και άρθρα 14, 26 και 26α του ΚΚΔ

3.1. Μεταφορές και συνεισφορές (1)

Παραπομπή: άρθρα 14, 26, 26α και 27 του ΚΚΔ

Τροποποίηση του προγράμματος που αφορά	☐ συνεισφορά στο InvestEU
	☐ μεταφορά προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση
	☐ μεταφορά μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία
	☐ Ταμεία που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241

1) Ισχύει μόνο για τροποποιήσεις του προγράμματος σύμφωνα με τα άρθρα 14, 26 και 26α, με εξαίρεση τις συμπληρωματικές μεταφορές προς το ΤΔΜ σύμφωνα με το άρθρο 27 του ΚΚΔ. Οι μεταφορές δεν επηρεάζουν την ετήσια κατανομή των χρηματοδοτικών πιστώσεων σε επίπεδο ΠΔΠ για ένα κράτος μέλος.

Πίνακας 15Α: Συνεισφορές στο InvestEU* (κατανομή ανά έτος)

Συνεισφορά από		Συνεισφορά σε	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Σκέλος InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Για κάθε νέο αίτημα συνεισφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Πίνακας 15Β: Συνεισφορές στο InvestEU* (συνολικά)

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Βιώσιμες υποδομές (α)	Καινοτομία και ψηφιοποίηση (β)	MME (γ)	Κοινωνικές επενδύσεις και δεξιότητες (δ)	Σύνολο (ε)=(α)+(β)+(γ)+(δ)
Σύνολο						

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις συνεισφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα συνεισφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Αιτιολόγηση που λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο τα ποσά αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν επιλεγεί στο πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού InvestEU

Πίνακας 16Α: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Μέσο	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

Πίνακας 16Β: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση* (συνοπτικά)

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Σύνολο
Σύνολο		

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση — Αιτιολόγηση

--

Πίνακας 17Α: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία* (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς		Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Μεταφορά προς άλλα προγράμματα. Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο εντός της ίδιας κατηγορίας περιφέρειας.

Πίνακας 17Β: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία (συνοπτικά)

	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ+	ΤΣ	ΕΤΘΑΥ	TAME	TEA	ΜΔΣΘ	Σύνολο
--	------	------	----	-------	------	-----	------	--------

	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Μετάβαση	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Μετάβαση	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες						
Σύνολο												

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Μεταφορές μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης, μεταξύ άλλων και μεταξύ των ταμείων της πολιτικής συνοχής — Αιτιολόγηση

Πίνακας 21: Πόροι που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο
Γενικό σύνολο								

3.2. ΤΔΜ: κατανομή στο πρόγραμμα και μεταφορές (1)

3.2.1. Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα προ μεταφορών ανά προτεραιότητα (κατά περίπτωση) (2)

Παραπομπή: άρθρο 27 του ΚΚΔ

Πίνακας 18: Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού ΤΔΜ, προ μεταφορών

Προτεραιότητα ΤΔΜ	Κονδύλια ΤΔΜ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΔΜ	
Σύνολο	

- (1) Οι μεταφορές δεν επηρεάζουν την ετήσια κατανομή των χρηματοδοτικών πιστώσεων σε επίπεδο ΠΔΠ για ένα κράτος μέλος.
- (2) Ισχύει για την πρώτη έγκριση προγραμμάτων με κονδύλια του ΤΔΜ.

3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση)

Μεταφορά στο ΤΔΜ	☐ αφορά εσωτερικές μεταφορές εντός του προγράμματος με κονδύλια του ΤΔΜ
------------------	--

	☐ αφορά μεταφορές από άλλα προγράμματα στο πρόγραμμα με κονδύλια του ΤΔΜ
--	---

(1) Το τμήμα αυτό συμπληρώνεται από το λαμβάνον πρόγραμμα. Στην περίπτωση που πρόγραμμα που ενισχύεται από το ΤΔΜ λάβει συμπληρωματική στήριξη (πρβλ. το άρθρο 27 του ΚΚΔ) τόσο εντός του προγράμματος όσο και από άλλα προγράμματα, πρέπει να συμπληρώνονται όλοι οι πίνακες του παρόντος τμήματος. Κατά την πρώτη έγκριση με κονδύλια του ΤΔΜ, στο παρόν τμήμα επιβεβαιώνονται ή διορθώνονται οι προκαταρκτικές μεταφορές που προτείνονται στη συμφωνία εταιρικής σχέσης.

Πίνακας 18Α: Μεταφορές στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Προτεραιότητα ΤΔΜ*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Β: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος

Μεταφορά εντός του προγράμματος* (συμπληρωματική στήριξη) ανά κατηγορία περιφέρειας	Κονδύλια του ΤΔΜ στο πρόγραμμα* κατανεμημένα ανά κατηγορία περιφέρειας, στην οποία βρίσκεται το έδαφος** (ανά προτεραιότητα του ΤΔΜ)									
	Προτεραιότητα ΤΔΜ									Ποσό

* Πρόγραμμα με τα κονδύλια του ΤΔΜ.

** Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Γ: Μεταφορές στο ΤΔΜ από το άλλο πρόγραμμα / τα άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Από το ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Προτεραιότητα ΤΔΜ*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Δ: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ από άλλα προγράμματα στο ΤΔΜ εντός αυτού του προγράμματος

Μεταφορά/-ές από άλλο/-α πρόγραμμα/-άμματα** ανά κατηγορία περιφέρειας	Συμπληρωματική στήριξη του ΤΔΜ στο παρόν πρόγραμμα* προς το έδαφος στο οποίο βρίσκεται*** σε μια δεδομένη κατηγορία περιφέρειας (ανά προτεραιότητα)
--	---

	Προτεραιότητα ΤΔΜ	Ποσό
--	-------------------	------

- * Πρόγραμμα με κονδύλια του ΤΔΜ, που λαμβάνει συμπληρωματική στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+.
- ** Πρόγραμμα που προβλέπει τη συμπληρωματική στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ (πηγή).
- *** Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση)
 Αιτιολόγηση της συμπληρωματικής μεταφοράς από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ βάσει των προγραμματισμένων τύπων παρεμβάσεων
 Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ix) του ΚΚΔ

--

3.3. Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση
 Πίνακας 19Α: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος			
Κατηγορία περιφέρειας*	Κατηγορία περιφέρειας*	2025	2026	2027	Σύνολο

* Ισχύει μόνο για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+

Πίνακας 19Β: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση προς άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος			
Κατηγορία περιφέρειας*	Κατηγορία περιφέρειας*	2025	2026	2027	Σύνολο

* Ισχύει μόνο για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+

3.4. Επιστρεπτέα μεταφορά (1)
 Πίνακας 20Α: Επιστρεπτέες μεταφορές (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς		Κατανομή ανά έτος							
InvestEU ή άλλο μέσο της Ένωσης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

(1) Ισχύουν μόνο για τροποποιήσεις του προγράμματος για πόρους που επιστρέφονται από άλλα μέσα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων των ΤΑΜΕ, ΤΕΑ και ΜΔΣΘ, υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση, ή από το InvestEU.

Πίνακας 20B: Επιστρεπτές μεταφορές* (συνοπτικά)

Από	Προς						
InvestEU / Μέσο	ΕΤΠΑ			ΕΚΤ+			Ταμείο Συνοχής
	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβαση	Ανεπτυγμένες	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβαση	Ανεπτυγμένες	

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

3.5. Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρα 3, 4 και 7 του κανονισμού ΤΔΜ

Πίνακας 10: Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Σύνολο
							Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	
ΕΠΠΑ*	Μετάβαση		6.010.935,00	6.157.294,00	6.270.194,00	6.400.444,00	2.681.789,00	2.681.788,00	2.763.801,00	2.763.800,00	35.730.045,00
ΕΠΠΑ*	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες		33.139.070,00	33.950.164,00	34.627.307,00	35.316.292,00	14.770.634,00	14.770.633,00	15.119.669,00	15.119.669,00	196.813.438,00
Σύνολο ΕΠΠΑ			39.150.005,00	40.107.458,00	40.897.501,00	41.716.736,00	17.452.423,00	17.452.421,00	17.883.470,00	17.883.469,00	232.543.483,00
ΕΚΤ+*	Μετάβαση		3.515.818,00	3.601.972,00	3.672.992,00	3.746.866,00	1.567.779,00	1.567.778,00	1.606.888,00	1.606.887,00	20.886.980,00
ΕΚΤ+*	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες		19.371.116,00	19.844.166,00	20.232.965,00	20.638.357,00	8.634.278,00	8.634.277,00	8.849.841,00	8.849.840,00	115.054.840,00
Σύνολο ΕΚΤ+			22.886.934,00	23.446.138,00	23.905.957,00	24.385.223,00	10.202.057,00	10.202.055,00	10.456.729,00	10.456.727,00	135.941.820,00
ΤΔΜ* - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ								4.219.843,00			4.219.843,00
ΤΔΜ - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ											
ΤΔΜ - Άρθρο 7 πόροι του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 3 του ΤΔΜ											
ΤΔΜ - Άρθρο 7 πόροι του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 4 του ΤΔΜ											
Σύνολο ΤΔΜ								4.219.843,00			4.219.843,00
ΤΣ			6.172.202,00	6.322.946,00	6.447.013,00	6.576.082,00	2.751.089,00	2.751.088,00	2.819.430,00	2.819.430,00	36.659.280,00
Σύνολο ΤΣ			6.172.202,00	6.322.946,00	6.447.013,00	6.576.082,00	2.751.089,00	2.751.088,00	2.819.430,00	2.819.430,00	36.659.280,00
Σύνολο			68.209.141,00	69.876.542,00	71.250.471,00	72.678.041,00	30.405.569,00	34.625.407,00	31.159.629,00	31.159.626,00	409.364.426,00

* Ποσά μετά τη συμπληρωματική μεταφορά στο ΤΔΜ.

3.6. Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημείο ii), άρθρο 22 παράγραφος 6 και άρθρο 36 του ΚΚΔ

Για προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στα οποία επιλέχθηκε τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ στη συμφωνία εταιρικής σχέσης

Πίνακας 11: Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση

Στόχος πολιτικής / ειδικός στόχος του ΤΑΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικό επιλέξιμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας*	Συνεισφορά της Ένωσης (α)=(ζ)+(η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελξίας (ζ)	Ποσό ευελξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικά (δ)		
ΤΑ36(4)	1	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	25.061.869,00	21.242.209,00	3.819.660,00	16.707.913,00	16.707.913,00		41.769.782,00	59,9999995212%
ΤΑ36(4)	1	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	138.049.038,00	117.083.359,00	20.965.679,00	24.361.596,00	24.361.596,00		162.410.634,00	84,9999994458%
ΤΑ36(4)	2	Δημόσιο	ΕΚΤ+	Μετάβαση	19.280.876,00	16.350.327,00	2.930.549,00	12.853.918,00	12.853.918,00		32.134.794,00	59,9999987552%
ΤΑ36(4)	2	Δημόσιο	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	106.207.805,00	90.068.113,00	16.139.692,00	18.742.554,00	18.742.554,00		124.950.359,00	84,9999998800%
ΤΑ36(4)	3	Δημόσιο	ΤΣ		36.659.280,00	31.088.762,00	5.570.518,00	6.469.285,00	6.469.285,00		43.128.565,00	84,9999994203%
ΤΑ36(4)	4	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	
ΤΑ36(4)	4	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	
ΤΑ36(4)	5	Δημόσιο	ΕΚΤ+	Μετάβαση	1.606.104,00	1.361.988,00	244.116,00	1.070.736,00	1.070.736,00		2.676.840,00	60,0000000000%
ΤΑ36(4)	5	Δημόσιο	ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	8.847.035,00	7.502.610,00	1.344.425,00	1.561.242,00	1.561.242,00		10.408.277,00	84,9999956765%
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΑΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΑΜ		4.219.843,00	0,00	4.219.843,00	744.700,00	744.700,00		4.964.543,00	84,9996263503%
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΑΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΑΜ		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΑΜ**		4.219.843,00	0,00	4.219.843,00	744.700,00	744.700,00		4.964.543,00	84,9996263503%
ΤΑ37	4Α	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	10.668.176,00	9.042.248,00	1.625.928,00	7.112.118,00	7.112.118,00		17.780.294,00	59,999977503%
ΤΑ37	4Α	Δημόσιο	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	58.764.400,00	49.839.777,00	8.924.623,00	10.370.189,00	10.370.189,00		69.134.589,00	84,999990598%
Σύνολο			ΕΤΠΑ	Μετάβαση	35.730.045,00	30.284.457,00	5.445.588,00	23.820.031,00	23.820.031,00		59.550.076,00	59,999989924%
Σύνολο			ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	196.813.438,00	166.923.136,00	29.890.302,00	34.731.785,00	34.731.785,00		231.545.223,00	84,999993306%
Σύνολο			ΕΚΤ+	Μετάβαση	20.886.980,00	17.712.315,00	3.174.665,00	13.924.654,00	13.924.654,00		34.811.634,00	59,999988510%
Σύνολο			ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	115.054.840,00	97.570.723,00	17.484.117,00	20.303.796,00	20.303.796,00		135.358.636,00	84,999995567%
Σύνολο			ΤΑΜ** - Άρθρο 3 πόροι		4.219.843,00	0,00	4.219.843,00	744.700,00	744.700,00		4.964.543,00	84,9996263503%

Στόχος πολιτικής / ειδικός στόχος του ΤΑΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της εννοιακής στήριξης (συνολικό επλξίμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας*	Συνεισφορά της Ένωσης (α)=(ζ)+(η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελξίας (ζ)	Ποσό ευελξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικά (δ)		
			του ΤΑΜ									
Σύνολο			ΤΑΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΑΜ		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	
Σύνολο			ΤΣ		36.659.280,00	31.088.762,00	5.570.518,00	6.469.285,00	6.469.285,00		43.128.565,00	84,9999994203%
Γενικό σύνολο					409.364.426,00	343.579.393,00	65.785.033,00	99.994.251,00	99.994.251,00		509.358.677,00	80,3685977062%

* Για το ΕΤΠΑ: λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες μετάβασης, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και, κατά περίπτωση, ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες. Για το ΕΚΤ+, λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες μετάβασης, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και, κατά περίπτωση, πρόσθετα κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Για το Ταμείο Συνοχής: άνευ αντικειμένου. Για την παροχή τεχνικής βοήθειας, η εφαρμογή των κατηγοριών περιφέρειας εξαρτάται από την επιλογή ταμείου.

** Να αναφερθούν οι συνολικοί πόροι του ΤΑΜ, συμπεριλαμβανομένης της συμπληρωματικής στήριξης που μεταφέρεται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+. Ο πίνακας δεν περιλαμβάνει τα ποσά σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού ΤΑΜ. Σε περίπτωση τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτείται από το ΤΑΜ, οι πόροι του ΤΑΜ θα πρέπει να διαμοιράζονται σε πόρους που σχετίζονται με τα άρθρα 3 και 4 του κανονισμού ΤΑΜ. Για το άρθρο 4 του κανονισμού ΤΑΜ, δεν υπάρχει ποσό ευελξίας.

4. Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο θ) του ΚΚΔ

Πίνακας 12: Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορο υ όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
-----------------------------	--------	----------------	--	----------	----------------------	------------------------------	-------------

5. Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ια) και άρθρα 71 και 84 του ΚΚΔ

Πίνακας 13: Αρχές του προγράμματος

Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές	Επωνυμία του φορέα	Όνομα αρμοδίου επικοινωνίας	Θέση	Ηλεκτρονική διεύθυνση
Διαχειριστική αρχή	ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ"	ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΑΣΙΓΚΟΓΚΟΣ	ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ Α΄ ΕΥΔ	dnasigogos@mou.gr
Ελεγκτική αρχή	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΕΔΕΛ)	ΑΘΗΝΑΪΣ ΤΟΥΡΚΟΛΙΑ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ	a.tourkolia@edel.gr
Φορέας που λαμβάνει πληρωμές από την Επιτροπή	ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΡΧΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΚΙΝΟΣΟΓΛΟΥ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ	f.akinoglou@minfin.gr

Κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για τεχνική βοήθεια κατά το άρθρο 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ, εάν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι του ενός φορείς για τη λήψη πληρωμών από την Επιτροπή

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 του ΚΚΔ

Πίνακας 13Α: Το μέρος των ποσοστών που καθορίζονται στο άρθρο 36 παράγραφος 5 στοιχείο β) του ΚΚΔ, το οποίο θα επιστρέφεται στους φορείς που λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή σε περίπτωση τεχνικής βοήθειας κατ' εφαρμογή του άρθρου 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ (σε ποσοστιαίες μονάδες)

6. Εταιρική σχέση

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο η) του ΚΚΔ

Η εταιρική σχέση, οργανώθηκε προωθώντας τη συμμετοχή των εταίρων σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας του Προγράμματος Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων 2021-2027 σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του ΚΚΔ, ενώ προβλέπεται και συμμετοχή στις επιτροπές παρακολούθησης κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων 2021-2027» (ΠΤΒ) αποτελεί συνέχεια του ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια» της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια της εκπόνησής του, ενημερώθηκαν οι δικαιούχοι καθώς και τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Από την ειδική στόχευση και το περιεχόμενό του, προβλέπεται οριζόντιου τύπου υποστήριξη (δομές κλπ), οριζόντιου χαρακτήρα έργα (ΕΣΠΕΛ, ΟΠΣ, Δημοσιότητα ΕΣΠΑ, στρατηγικές μελέτες κλπ) και ως εκ τούτου έχει πολύ συγκεκριμένο και προσδιορισμένο αριθμό δικαιούχων, που είναι κυρίως η ΜΟΔ ΑΕ και οι Ειδικές Υπηρεσίες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού.

Η διαμόρφωση των προβλεπόμενων δράσεων και η εκτίμηση του κόστους τους πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία των δικαιούχων του προγράμματος όπως η ΜΟΔ Α.Ε., η ΕΥ ΟΠΣ, η Αρχή Πιστοποίησης και η Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων. Για τον ανωτέρω σκοπό στάλθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο στο οποίο έπρεπε να καταθέσουν τις προτάσεις τους κοστολογημένες. Οι Δικαιούχοι απέστειλαν τις κοστολογημένες προτάσεις τους οι οποίες εντάχθηκαν στους σχετικούς Άξονες Προτεραιότητας και στους αντίστοιχους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος. Ακολούθησε σειρά συναντήσεων και τηλεδιασκέψεων για την διαβούλευση του Προγράμματος τόσο με τους δικαιούχους όσο και με τους Κοινωνικούς Εταίρους.

7. Επικοινωνία και προβολή

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ι) του ΚΚΔ

Ο κεντρικός στρατηγικός στόχος του Προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια 2021-2027» συνοψίζεται στη διαμόρφωση και συνεχή εξασφάλιση των κατάλληλων οργανωτικών και λειτουργικών συνθηκών που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των επιμέρους Προγραμμάτων. Ο Στρατηγικός Στόχος αυτός προσεγγίζεται μέσω 5 Αξόνων Προτεραιότητας και τριών ειδικών στόχων (δύο αφορούν τους ΑΠ 1,2,3 και ένας τους ΑΠ 4 και 5) και δίνει και το στίγμα της διαφοροποίησης από όλα τα άλλα Προγράμματα του ΕΣΠΑ.

Στρατηγικός Επικοινωνιακός Στόχος: «η έγκαιρη, έγκυρη και συνεχής ενημέρωση των δικαιούχων και των εν δυνάμει δικαιούχων της Τεχνικής Βοήθειας του ΕΣΠΑ προκειμένου να λάβουν την υποστήριξη για την εξασφάλιση των κατάλληλων οργανωτικών και λειτουργικών συνθηκών που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 και των επιμέρους Προγραμμάτων»

Ως επιμέρους επικοινωνιακοί στόχοι τίθενται οι εξής:

1. Προβολή του ρόλου και της συμβολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών μέσα από τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

2. Άμεση και έγκυρη ενημέρωση δυνητικών δικαιούχων, οργανώσεων, εταίρων και άλλων πιθανών ενδιαφερομένων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που παρέχει το πρόγραμμα και τις διαδικασίες πρόσβασης σε αυτή.

3. Προβολή των σημαντικότερων έργων του ΠΤΒ σε σχέση με την επίπτωση τους στην αποτελεσματική διαχείριση και παρακολούθηση του ΕΣΠΑ.

4. Προβολή και ενημέρωση ειδικά για τις Στρατηγικής Σημασίας Πράξεις:

1. **Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων 2021-2027:** Λειτουργία διαδικτυακής πύλης με διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία αποτελεσματικότητας και διαλειτουργικότητα με άλλα πληροφοριακά συστήματα, δημιουργία οδηγιών σε pdf ή και videos για τους χρήστες του συστήματος και προβολή τους μέσω των social media του ΕΣΠΑ και της ΜΟΔ. Οι οδηγίες θα κοινοποιούνται και στην Επιτροπή.
2. **Εξειδικευμένος Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) 2021-2027:** Στο site του ΕΣΠΑ θα αναρτώνται ετησίως οι απολογιστικές εκθέσεις του ΕΣΠΕΛ και η συμβολή του στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων έργων.

Οι ομάδες-στόχοι του επικοινωνιακού σχεδιασμού είναι:

· Εν δυνάμει δικαιούχοι του Προγράμματος (π.χ. Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ), Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ), ΟΤΑ, Εταίροι).

· Εταίροι του Προγράμματος αλλά και του ΕΣΠΑ γενικότερα

· Ευρύτερο κοινό

Τα μέσα επικοινωνίας και οι Δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν περιλαμβάνουν ειδικές ενημερωτικές ημερίδες (Αριθμός ημερίδων/συμμετοχή, ικανοποίηση συμμετεχόντων), την ιστοσελίδα του Προγράμματος (Στατιστικά επισκεψιμότητας), αποστολή ενημερωτικού υλικού διαμορφωμένου κατάλληλα για κάθε ομάδα-στόχο (αριθμός αποστολών), αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (αριθμός αναρτήσεων/απίκηση), επαναλαμβανόμενες έρευνες ικανοποίησης των ομάδων-στόχου για την αξιολόγηση και ενδεχόμενη (όπου και αν απαιτείται) βελτίωση του επικοινωνιακού σχεδιασμού.

Υπεύθυνος Επικοινωνίας του Προγράμματος έχει οριστεί ο κ. Δημήτρης Νασιγκόγκος με την υπ.αριθμ. πρωτ. 7218/15.04.2024 απόφαση της ΕΥΔ ΤΕΒΟ, ο οποίος θα φροντίζει τόσο για την **τήρηση των υποχρεώσεων επικοινωνίας** που προκύπτουν από τον Κανονισμό όσο και για την συνεργασία με τους δικαιούχους για την παρακολούθηση της **επικοινωνίας** σε σχέση με τους στόχους και τα έργα στρατηγικής σημασίας του Προγράμματος. Διαχειριστικές Αρχές, Επιτελικές Δομές, ΜΟΔ και Εθνική

Αρχή Συντονισμού του ΕΣΠΑ αποτελούν τα βασικά κανάλια επικοινωνίας των οποίων η επικοινωνία θα πραγματοποιείται ηλεκτρονικά, διαδικτυακά, τηλεφωνικά και μέσω οργάνωσης συναντήσεων με συγκεκριμένη μορφή και περιεχόμενο (π.χ. ενημερωτικές ημερίδες, επιμέρους τεχνικές συναντήσεις). Παράλληλα, το ευρύ κοινό, ως οι έμμεσα ωφελούμενοι των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων, αποτελούν ομάδα στόχο ενεργειών δημοσιότητας για την ενημέρωση και προβολή των στόχων του ΠΤΒ. Η ομάδα αυτή στόχος θα προσεγγίζεται κυρίως μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μέσω της ιστοσελίδας του Προγράμματος και μέσω ηλεκτρονικής και διαδικτυακής επικοινωνίας.

8. Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Παραπομπή: Άρθρα 94 και 95 του ΚΚΔ

Πίνακας 14: Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προβλεπόμενη χρήση των άρθρων 94 και 95 του ΚΚΔ	Ναι	Όχι
Από την έγκριση, το πρόγραμμα θα κάνει χρήση της επιστροφής της ενωσιακής συνεισφοράς βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών στο πλαίσιο της προτεραιότητας σύμφωνα με το άρθρο 94 του ΚΚΔ	☐	☒
Από την έγκριση, το πρόγραμμα θα κάνει χρήση της επιστροφής της ενωσιακής συνεισφοράς βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 95 του ΚΚΔ	☒	☐

Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ’ αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών

A. Σύνοψη των κύριων στοιχείων

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Εκτιμώμενο ποσοστό του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου στο πλαίσιο της προτεραιότητας στην οποία θα εφαρμοστούν οι ΑΕΚ σε %	Τύπος/-οι καλυπτόμενων πράξεων		Δείκτης ενεργοποίησης της επιστροφής ποσών		Μονάδα μέτρησης για τον δείκτη ενεργοποίησης της επιστροφής ποσών	Τύπος ΑΕΚ (τυποποιημένη κλίμακα μοναδιαίων δαπανών, κατ’ αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών)	Ποσό (σε EUR) ή ποσοστό (σε περίπτωση ενιαίων συντελεστών) των ΑΕΚ
					Κωδικός(1)	Περιγραφή	Κωδικός(2)	Περιγραφή			

(1) Αναφέρεται στον κωδικό για τη διάσταση του πεδίου παρέμβασης στον Πίνακα 1 του παραρτήματος I του ΚΚΔ και στο παράρτημα IV του κανονισμού ΕΤΘΑΥ

(2) Αναφέρεται στον κωδικό κοινού δείκτη, κατά περίπτωση

Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών

B. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης

Γ. Υπολογισμός της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών

1. Πηγή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών (ποιος παρήγαγε, συνέλεξε και καταχώρισε τα δεδομένα, πού αποθηκεύονται τα δεδομένα, προθεσμίες, επαλήθευση κ.λπ.)

--

2. Να διευκρινιστεί για ποιον λόγο ενδείκνυνται η προτεινόμενη μέθοδος και ο προτεινόμενος υπολογισμός βάσει του άρθρου 94 παράγραφος 2 του ΚΚΔ για τον τύπο πράξης.

--

3. Να προσδιορίσετε τον τρόπο διενέργειας των υπολογισμών, ιδίως περιλαμβάνοντας τυχόν παραδοχές ως προς την ποιότητα ή τις ποσότητες. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και, εάν ζητηθεί, να παρέχονται στατιστικά αποδεικτικά στοιχεία και τιμές αναφοράς, σε μορφότυπο που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Επιτροπή.

--

4. Να εξηγήσετε πώς εξασφαλίσατε ότι στον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίου κόστους, κατ' αποκοπή ποσού ή ενιαίου συντελεστή έχουν περιληφθεί μόνον επιλέξιμες δαπάνες.

--

5. Αξιολόγηση από την ή τις ελεγκτικές αρχές της μεθοδολογίας υπολογισμού και των ποσών, καθώς και των ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της επαλήθευσης, της ποιότητας, της συλλογής και της αποθήκευσης των δεδομένων.

--

Προσάρτημα 2: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες

Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδόμενη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
4Α	ΕΤΠΑ		Μετάβαση	9.917.211,58	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Α ΕΤΠΑ	A1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2. Έναρξη λειτουργίας αποκεντρωμένου μηχανισμού για την επί τόπου παροχή υποστήριξης τελικών αποδεκτών στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/ΒΑΑ και ΑΣΑ. A3. Τουλάχιστον 185.000 ανθρωποημέρες υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις		A1. Εγκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2 Εκθέσεις τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης τελικών αποδεκτών από δικαιούχους φορείς. A3 Αριθμός ανθρωποημερών υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/ΒΑΑ και ΑΣΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων	A1. Αριθμός A2. Αριθμός A3. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Μετάβαση	1.445.890,95	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Β ΕΤΠΑ	Α1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. Β1. Τουλάχιστον 180.000 ανθρωποώρες κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών. Β2. Τουλάχιστον 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια Β3. Τουλάχιστον 100 φορείς που τα στελέχη τους συμμετέχουν σε ενέργειες δικτύωσης		Α1. Εγκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. Β1. Αριθμός ωρών κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών Β2. Οδηγοί, Τεχνικά Εγχειρίδια από δικαιούχο/ους φορέα/είς. Β3. Τελικοί	Α1. Αριθμός Β1. Αριθμός Β2. Αριθμός Β3. Αριθμός ΔΑ Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των		αποδέκτες που στέλεχη τους συμμετέχουν σε δράσεις δικτύωσης. ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων		

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Μετάβαση	770.817,94	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Γ ΕΤΠΑ	Α1 Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. Γ1. 1 Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης σε λειτουργία. Γ2. Τουλάχιστον 14.400 ανθρωποημέρες απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Υδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Υδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Υδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων	Α1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. Γ1. Έναρξη λειτουργίας Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης. Γ2. Ανθρωποημέρες απασχόλησης προσωπικού στο Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης. ΔΑ Δείκτες Αποτελέσματος	Α1. Αριθμός Γ1. Αριθμός Γ2. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες	

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Μετάβαση	59.162,72	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μελών, των δικαιούχων	Δράση Δ ΕΤΠΑ	Δ1 Τουλάχιστον 4 Εκδηλώσεις Δημοσιότητας που οργανώθηκαν Δ2. 2 Αξιολογήσεις		Δ1. Αριθμός εκδηλώσεων δημοσιότητας που οργανώθηκαν	Δ1 Αριθμός Δ2 Αριθμός	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
					και των οικείων εταίρων		Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο B7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.		Δ2. Αριθμός αξιολογήσεων Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν		
4Α	ΕΤΠΑ		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	38.554.008,26	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Α ΕΤΠΑ	A1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2. Έναρξη λειτουργίας αποκεντρωμένου μηχανισμού για την επί τόπου παροχή υποστήριξης τελικών αποδεκτών στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/BAA και ΑΣΑ. A3. Τουλάχιστον 185.000 ανθρωποημέρες υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/BAA των		A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2 Εκθέσεις τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης τελικών αποδεκτών από δικαιούχους φορείς. A3 Αριθμός ανθρωποημερών υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/BAA και ΑΣΑ από	A1. Αριθμός A2. Αριθμός A3. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για		εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες . ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων		

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5.621.024,75	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Β ΕΤΠΑ	A1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. B1. Τουλάχιστον 180.000 άνθρωποι/ορές κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών. B2. Τουλάχιστον 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια B3. Τουλάχιστον 100 φορείς που τα στελέχη τους συμμετέχουν σε ενέργειες δικτύωσης ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα		A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. B1. Αριθμός ωρών κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών B2. Οδηγοί, Τεχνικά Εγχειρίδια από δικαιούχο/ους φορέα/είς. B3. Τελικοί αποδέκτες που στελέχη τους συμμετέχουν σε δράσεις δικτύωσης. ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων	A1. Αριθμός B1. Αριθμός B2. Αριθμός B3. Αριθμός ΔΑ Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο B7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	2.996.620,69	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Γ ΕΤΠΑ	Α1 Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. Γ1. 1 Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης σε λειτουργία. Γ2. Τουλάχιστον 14.400 ανθρωποημέρες		Α1. Εγκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. Γ1. Έναρξη λειτουργίας Επιχειρησιακού	Α1. Αριθμός Γ1. Αριθμός Γ2. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση		Κέντρου Υποστήριξης. Γ2. Ανθρωποημέρες απασχόλησης προσωπικού στο Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης. ΔΑ Δείκτες Αποτελέσματος		

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληροθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				
4Α	ΕΤΠΑ		Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	230.000,14	182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	Δράση Δ ΕΤΠΑ	Δ1 Τουλάχιστον 4 Εκδηλώσεις Δημοσιότητας που οργανώθηκαν Δ2. 2 Αξιολογήσεις Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο B7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστέρησης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την		Δ1. Αριθμός εκδηλώσεων δημοσιότητας που οργανώθηκαν Δ2. Αριθμός αξιολογήσεων Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν	Δ1 Αριθμός Δ2 Αριθμός	Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεδεμένη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
							Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.				

(1) Αναφέρεται στον κωδικό για τη διάσταση του πεδίου παρέμβασης στον Πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του ΚΚΔ και στο παράρτημα ΙV του κανονισμού ΕΤΘΑΥ

(2) Αναφέρεται στον κωδικό κοινού δείκτη, κατά περίπτωση

Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης

Σύντομος τίτλος τύπου πράξης	Δράση Α ΕΤΠΑ
1. Περιγραφή του τύπου πράξης, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης	Δράση Α: Λύσεις Ανθρώπινου Δυναμικού Η Δράση Α περιλαμβάνει ενέργειες επιτόπιας υποστήριξης των τελικών αποδεκτών που σχεδιάζουν, υλοποιούν, διαχειρίζονται και λειτουργούν έργα, σχέδια και στρατηγικές που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2021-2027 στους τομείς των Υδάτων, Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) και Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων/Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ). Στη Δράση Α εντάσσονται: A1 Σύσταση και λειτουργία αποκεντρωμένου μηχανισμού για την επί τόπου παροχή υποστήριξης τελικών αποδεκτών Ο αποκεντρωμένος μηχανισμός υποστήριξης, θα συγκροτείται και θα στελεχώνεται από εξειδικευμένους ανά στρατηγικό τομέα εμπειρογνώμονες, που θα προσφέρουν επιτόπου υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τους τελικούς αποδέκτες που σχεδιάζουν, υλοποιούν, διαχειρίζονται και λειτουργούν έργα, σχέδια και στρατηγικές που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2021-2027. Οι εμπειρογνώμονες θα διαθέτουν ισχυρή ικανότητα, γνώση και εμπειρία προκειμένου να βοηθήσουν με επί τόπου παρουσία τους τελικούς αποδέκτες στην επίλυση ζητημάτων που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων. Μέσα από την εμπειρία και την εξειδικευμένη γνώση τους οι εμπειρογνώμονες θα αναβαθμίσουν την ικανότητα των φορέων προσφέροντας στα στελέχη τους υπηρεσίες καθοδήγησης (coaching/ mentoring) και πρακτικής κατάρτισης (on the job training) αφήνοντας μόνιμο αποτύπωμα στην λειτουργία τους. Το τεχνικό και επιστημονικό αυτό προσωπικό θα αποτελείται από διάφορες ειδικότητες, όπως Μηχανικούς (διαφόρων ειδικοτήτων), Περιβαλλοντολόγους, Νομικούς, Οικονομολόγους κ.α., καθώς και στελέχη για το συντονισμό, την διοίκηση και διαχείριση του έργου των εξειδικευμένων εμπειρογνομώνων. Η περιγραφή των θέσεων, η χωρική (περιφερειακή) τους κατανομή, ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ο τρόπος άσκησης τους, ο συντονισμός του προσωπικού αυτού, άλλα και ο συντονισμός, ο έλεγχος, η παρακολούθηση του μηχανισμού αυτού και ο τρόπος συνεργασίας με τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΕΥΔ) των σχετιζόμενων Προγραμμάτων θα καθοριστεί σε πλήρη λεπτομέρεια μέσω ενός Επιχειρησιακού Σχεδίου Εφαρμογής των Δράσεων Διοικητικής Ικανότητας που θα αποτελέσει και το πρώτο ορόσημο υλοποίησης του Προγράμματος. Πριν την ανάληψη και κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους προβλέπεται η εκπαίδευση των εξειδικευμένων εμπειρογνομώνων. Εκτιμάται ότι θα απασχοληθούν περίπου 260 εξειδικευμένοι εμπειρογνώμονες κατανεμημένοι στους τρεις τομείς. Για κάθε τομέα αναφέρονται επικουρικά τα ακόλουθα: Για τον τομέα των Υδάτων ο αποκεντρωμένος μηχανισμός υποστήριξης θα παρέχει στους τελικούς αποδέκτες καθοδήγηση (coaching/mentoring) και on the job training σε θέματα όπως:

	- πρόδρομες ενέργειες που προηγούνται της χρηματοδότησης των έργων, - εκμάθηση μεθόδων εκτίμησης Κόστους – Οφέλους στο πλαίσιο των αναγκών χρηματοδότησης των έργων, - υλοποίηση έργων (δημοπράτηση, επίβλεψη, παρακολούθηση φυσικού και οικονομικού αντικειμένου), - ορθή λειτουργία και συντήρηση των έργων, - υποστήριξη στην καταγραφή των αναγκών και την οργάνωση του τρόπου λειτουργίας, - πληροφόρηση για Βέλτιστες Διαθέσιμες Πρακτικές και την ενσωμάτωση νέων καινοτόμων εφαρμογών, - σύνταξη των γενικών σχεδίων υπηρεσιών ύδατος και των σχετικών επιχειρησιακών σχεδίων, - εφαρμογή κανόνων κοστολόγησης και ανάπτυξη τιμολογιακής πολιτικής, - αποτελεσματική χρήση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων και εφαρμογών και - διαχειριστική ολοκλήρωση των έργων. Ειδικά για τον τομέα των υδάτων οι ενέργειες ενδυνάμωσης θα εκκινήσουν κανονικά βάσει της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς η υποστήριξη των φορέων στη σημερινή τους μορφή είναι σημαντική για την εξέλιξη των ήδη συγχρηματοδοτούμενων έργων, των προς ένταξη έργων καθώς και για την ωρίμανση νέων έργων με βάση τις αυξημένες απαιτήσεις της νέας περιόδου. Οι εξελίξεις στον τομέα θα παρακολουθούνται στενά ώστε μόλις οριστικοποιηθεί ο νέος χάρτης των φορέων και των αρμοδιοτήτων τους να πραγματοποιηθεί μία ελεγχόμενη και ομαλή μετάβαση. Για τον τομέα των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) ο αποκεντρωμένος μηχανισμός υποστήριξης θα έχει μόνιμη παρουσία στους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) και θα παρέχει στους τελικούς αποδέκτες καθοδήγηση (coaching/mentoring) και on the job training σε θέματα όπως: - πρόδρομες ενέργειες που προηγούνται της χρηματοδότησης των έργων, - εκμάθηση μεθόδων εκτίμησης Κόστους – Οφέλους στο πλαίσιο των αναγκών χρηματοδότησης των έργων, - υλοποίηση έργων (δημοπράτηση/διαγωνιστική διαδικασία, επίβλεψη, παρακολούθηση φυσικού και οικονομικού αντικειμένου), - καθοδήγηση σε θέματα συνεργασίας με τους Δήμους και ενίσχυσης της ανακύκλωσης και της διαλογής στην πηγή (ΔσΠ), - ορθή λειτουργία και συντήρηση των έργων - εφαρμογή των κανονισμών κοστολόγησης, τιμολόγησης υπηρεσιών, - ανάκτησης κόστους και οικονομικά εργαλεία όπως το «Πληρώνω Όσο Πετάω» και - διαχειριστική ολοκλήρωση των έργων. Στον τομέα ΟΧΕ/ΒΑΑ οι εμπειρογνώμονες του αποκεντρωμένου
--	---

μηχανισμού υποστήριξης θα έχουν μόνιμη παρουσία σε κάθε Περιφέρεια και θα δουλεύουν σε άμεση συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) του σχετικού Περιφερειακού Προγράμματος (ΠεΠ) και την Περιφερειακή Ομάδα Υποστήριξης των ΟΧΕ. Θα παρέχουν καθοδήγηση (coaching/mentoring) και on the job training στους τελικούς αποδέκτες σε όλο τον κύκλο σχεδιασμού, υλοποίησης, διαχείρισης και παρακολούθησης των στρατηγικών και των έργων. Θα βοηθούν αρχικά στην κατανόηση και στη συνέχεια στην ενσωμάτωση και εφαρμογή από τους δικαιούχους καινοτόμων αρχών και πρακτικών σχεδιασμού και υλοποίησης έργων όπως ενδεικτικά (και όχι περιοριστικά) είναι το Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus, οι προδιαγραφές για βιοκλιματικές αναπλάσεις και πράσινες υποδομές, η διάσταση της συμπερίληψης σε αστικά έργα κ.α.. Οι Εμπειρογνώμονες θα ενισχύσουν επίσης την ικανότητα των φορέων στην παρακολούθηση των Στρατηγικών, την οργάνωση και προώθηση πρακτικών διαβούλευσης και συμμετοχικού σχεδιασμού και την οργάνωση της διακυβέρνησης των ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ. Ομοίως, δύναται να περιλαμβάνονται και τομείς παρεμβάσεων τύπου ΟΧΕ, σε φορείς Α και Β ΟΤΑ για δράσεις αστικής κινητικότητας και ενεργειακού σχεδιασμού των Δήμων.

Οι φορείς ΜΟΔ (Υδατα, ΑΣΑ), ΕΕΤΑΑ (ΟΧΕ/ΒΑΑ) θα αποτελέσουν τους δικαιούχους-συντονιστές των πράξεων της υποδράσης Α1. Η συμμετοχή, οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου των ΕΥΔ (ΠΕΠ/ΠΕΚΑ), αποτελεί αντικείμενο του ΕΣ (ορόσημο Α1). Οι τελικοί αποδέκτες του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης θα υποστηριχθούν από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες μόνιμα εγκατεστημένους στην οικεία Περιφέρεια, και από εμπειρογνώμονες που θα προσληφθούν και θα στελεχώσουν κεντρική ομάδα των δικαιούχων-συντονιστών φορέων (ΜΟΔ/ΕΕΤΑΑ) που θα είναι υπεύθυνοι για τον συντονισμό – διοίκηση έργου. Η κατανομή εργασιών στους εμπειρογνώμονες θα γίνεται σε συνεργασία με τις ΕΥΔ (ΠΕΠ/ΠΕΚΑ) και με βάση τις ανάγκες που αυτές εντοπίζουν σε σχέση με τα Προγράμματά τους.

Α2 Εξειδικευμένη υποστήριξη παρεχόμενη από την ομάδα PASSA της ΕΤΕπ

Οι όροι, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες της ΕΤΕπ και συγκεκριμένα της Ομάδας PASSA περιγράφονται αναλυτικά στη Σύμβαση Πλαίσιο που έχει υπογραφεί από 27/12/2024 μεταξύ του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και της ΕΤΕπ (“Σύμβαση PASSA”). Ο γενικός στόχος είναι η υποστήριξη του Υπουργείου και των Αποδεκτών στην προετοιμασία και υλοποίηση έργων και δράσεων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027. Σε αυτό το πλαίσιο θα παρασχεθεί εξειδικευμένη υποστήριξη στην ΕΥΔ-TEBO για την υλοποίηση του Προγράμματος ΤΒΥΔ.

Η κοστολόγηση της Δράσης πραγματοποιήθηκε βάσει παραδοχών και στοιχείων από παρόμοιες δράσεις, των πραγματικών συνθηκών εργασίας της ελληνικής αγοράς και των εθνικών κανόνων επιλεξιμότητας δαπανών. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός επαρκεί για την υλοποίηση της Δράσης. Οι παραδοχές κοστολόγησης, ο προϋπολογισμός του Προγράμματος και ο επιμερισμός του στις δράσεις παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης, και στο συνοδευτικό αρχείο excel. Σε κάθε περίπτωση οι τελικές εισροές από την ενωσιακή χρηματοδότηση δεν θα ξεπερνούν το πραγματικό κόστος

	υλοποίησης των δράσεων.
2. Ειδικός/-οί στόχος/-οι	
3. Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	A1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2. Έναρξη λειτουργίας αποκεντρωμένου μηχανισμού για την επί τόπου παροχή υποστήριξης τελικών αποδεκτών στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/ΒΑΑ και ΑΣΑ. A3. Τουλάχιστον 185.000 ανθρωπομήρες υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.
4. Προθεσμία για την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων	31 Δεκ 2029
5. Ορισμός του δείκτη	A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. A2. Εκθέσεις τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης τελικών αποδεκτών από δικαιούχους φορείς. A3. Αριθμός ανθρωπομερών υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα, ΟΧΕ/ΒΑΑ και ΑΣΑ από

	εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες. ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων		
6. Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	A1. Αριθμός A2. Αριθμός A3. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό		
7. Ενδιάμεσα παραδοτέα (αν υπάρχουν) που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή με χρονοδιάγραμμα των επιστροφών	Ενδιάμεσα παραδοτέα	Προβλεπόμενη ημερομηνία	Ποσό (EUR)
	A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού	30 Σεπ 2025	2.687.500,00
	A2.1. 2 Εκθέσεις τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης στους τομείς Ύδατα και ΑΣΑ.	31 Μαρ 2026	1.634.621,21
	A2.2. 1 Έκθεση τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης στις OXE/BAA.	31 Δεκ 2025	544.620,90
	A3.1. Τουλάχιστον 35.000 ανθρωποημέρες υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα και ΑΣΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2026	5.475.159,05
	A3.2. Τουλάχιστον 11.250 ανθρωποημέρες υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στις OXE/BAA από εξειδικευμένους	31 Δεκ 2026	2.737.204,50

	εμπειρογνώμονες.		
	A3.3. Τουλάχιστον 70.000 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα και ΑΣΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2027	5.475.159,05
	A3.4. Τουλάχιστον 22.500 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στις ΟΧΕ/ΒΑΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2027	2.737.204,50
	A3.5. Τουλάχιστον 105.000 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα και ΑΣΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2028	5.475.159,05
	A3.6. Τουλάχιστον 33.750 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στις ΟΧΕ/ΒΑΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2028	2.737.204,50
	A3.7. Τουλάχιστον 140.000 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στους τομείς Ύδατα	31 Δεκ 2029	5.475.159,05

	και ΑΣΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.		
	A3.8. Τουλάχιστον 45.000 ανθρωποημέρες (σωρευτικά) υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες στις ΟΧΕ/ΒΑΑ από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες.	31 Δεκ 2029	2.737.204,50
	[ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον 50% στις 31.12.2027.	31 Δεκ 2027	817.000,00
	[ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	1.027.786,00
	[ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029.	31 Δεκ 2029	442.814,00
	[ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	1.027.786,00
	[ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων	31 Δεκ 2029	442.814,00

	εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029.		
	[ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον 70% στις 30.06.2027.	30 Ιουν 2027	1.027.786,00
	[ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον 90% στις 30.06.2028.	30 Ιουν 2028	442.814,00
7.1. Μέθοδος επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον ή στους δικαιούχους	1. Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες		
8. Συνολικό ποσό (συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης)	53.465.368,00		
9. Μέθοδος προσαρμογής/-ών	Δεν προβλέπεται αυτόματη αναπροσαρμογή των ποσών. Σε περίπτωση που με βάση την ενδιάμεση αξιολόγηση του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων προκύπτει η ανάγκη επικαιροποίησης της δράσης του οδικού χάρτη, η οποία επηρεάζει τους όρους/προϋποθέσεις ή τα αποτελέσματα, ανά ορόσημο/ενδιάμεσο παραδοτέο, ή προκύψουν σημαντικές δυσκολίες για την επίτευξη των προγραμματιζόμενων όρων και αποτελεσμάτων, θα ακολουθηθεί η διαδικασία αναθεώρησης Προγράμματος με τροποποίηση του Προσαρτήματος 2.		
10. Επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, των ενδιάμεσων παραδοτέων): — να περιγραφεί ποιο ή ποια έγγραφα ή ποιο σύστημα θα χρησιμοποιηθεί για την επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, καθένα από τα ενδιάμεσα παραδοτέα) — να περιγραφεί πώς θα διεξαχθούν οι διαχειριστικές επαληθεύσεις (συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων) και από ποιον	Η διαδρομή ελέγχου θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που καθορίζονται στο σημείο IV του παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ). Αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ ΕΥΔ ΤΕΒΟ 2021-2027. Στο ΟΠΣ θα τηρούνται τα εξής έγγραφα: 1. Η απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2. 2. Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους, Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή προτάσεων. 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ, η οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που		

— να περιγραφεί ποιες ρυθμίσεις θα θεσπιστούν για τη συλλογή και την αποθήκευση των σχετικών δεδομένων/εγγράφων	διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου. 5. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής 6. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ενδιάμεσο παραδοτέο. Τα δικαιολογητικά έγγραφα και ο τρόπος επαλήθευσης παρουσιάζονται παρακάτω. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης που συνοδεύει το παρόν Προσάρτημα. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Α1 Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (ΕΣ) Δικαιολογητικά έγγραφα: Η Έκθεση ΕΣ αποτελεί συμβατικό παραδοτέο του έργου PASSA II, συντάσσεται από την αντίστοιχη Ομάδα Έργου και παραλαμβάνεται από τη ΔΑ. 1. Απόφαση παραλαβής και έγκρισης της έκθεσης ΕΣ από τη ΔΑ. 2. Η Έκθεση ΕΣ περιλαμβάνει: α. Χαρτογράφηση έργων και φορέων: Καταγραφή των φορέων και των συγχρηματοδοτούμενων έργων στους επιλέξιμους τομείς, (συμπεριλαμβανομένων των τμηματοποιημένων, μεταφερόμενων), ανάλυση χρονικών και χρηματοδοτικών δεδομένων της περιόδου 2014-2020, αποτίμηση της υφιστάμενης πορείας εξειδίκευσης υλοποίησης και προσδιορισμός των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των αναγκών για την περίοδο 2021-2027 (ως το 2029). β. Ανάλυση του υφιστάμενου Ανθρώπινου δυναμικού των τελικών αποδεκτών: Αποτύπωση του στελεχιακού δυναμικού και του επιπέδου ικανοτήτων του, προκειμένου να προσδιοριστεί η βάση για τις δράσεις Ενδυνάμωσης. γ. Οργανωτική δομή και συντονισμός: αποσαφήνιση των ρόλων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων στο σχεδιασμό, την καθοδήγηση, την υλοποίηση, τον έλεγχο την διάδοση των αποτελεσμάτων των δράσεων ενδυνάμωσης, ζητήματα συντονισμού κατά την υλοποίηση των έργων. δ. Εξειδίκευση υλοποίησης δράσεων Α, Β και Γ. Επαλήθευση: Διοικητικά (Απόφαση / Πρωτόκολλο παραλαβής και έγκρισης) από τη ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: Α2.1, Α2.2 Εκθέσεις τεκμηρίωσης συγκρότησης του Αποκεντρωμένου Μηχανισμού Υποστήριξης (ΑΜΥ) Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχους (ΜΟΔ, ΕΕΤΑΑ): 1. Εκθέσεις τεκμηρίωσης για τη συγκρότηση του ΑΜΥ ανά τομέα (Υδατα, ΑΣΑ, ΟΧΕ/ΒΑΑ). 2. Διακήρυξη για ανάθεση υπηρεσιών, αναρτημένη στο ΚΗΜΔΗΣ με κωδικό ΑΔΑΜ για την επιλογή των εμπειρογνομόνων 3. Σύμβαση με τον Ανάδοχο αναρτημένη στο ΚΗΜΔΗΣ με κωδικό ΑΔΑΜ
--	---

	4. Κατάλογος με τα ακόλουθα στοιχεία Ειδικότητα και προσόντα, Κατανομή σε σχετικό τομέα και φορέα και τύπος μόνιμης εγκατάστασης, Καθήκοντα και τη διάρκεια απασχόλησης στο έργο. Από κάθε τελικό αποδέκτη: Βεβαίωση για την ανάληψη καθηκόντων και τη μόνιμη εγκατάσταση κάθε εμπειρογνώμονα στον φορέα. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: Α3.1 έως Α3.8 Τουλάχιστον [αριθμός] α/η υποστήριξης που προσφέρονται στους τελικούς αποδέκτες από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχους (ΜΟΔ, ΕΕΤΑΑ): 1. Κατάσταση με το σύνολο των εμπειρογνομόνων και α/η υποστήριξης ανά τελικό αποδέκτη (Υδατα, ΟΧΕ/ΒΑΑ, ΑΣΑ) 2. Έκθεση υλοποίησης με την περιγραφή των εργασιών υποστήριξης, φορέα που υποστηρίχθηκε και κατάλογο έργων ΕΣΠΑ. Από τελικό αποδέκτη: 1. Βεβαίωση επικυρωμένη από τον φορέα στον οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες υποστήριξης για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν. 2. Φύλλα χρονοχρέωσης ανά ημέρα 3. Παρουσιολόγια στην έδρα του φορέα για την παρουσία/ απασχόληση κάθε φυσικού προσώπου/εξειδικευμένου εμπειρογνώμονα Επαλήθευση: Διοικητικά και επιτόπια από ΔΑ. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Υδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50%. Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά πράξη και τομέα - υπολογισμό του δείκτη: [Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα στα σχετικά Πεδία Παρέμβασης] / [Προϋπολογισμός υποέργων των εγκεκριμένων ΤΔΥ για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα για τα ίδια Πεδία]% >= 50%. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ2.1 και ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α υποβάλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Υδατος στη ΡΑΑΕΥ. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει το ποσοστό των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α και έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028 και έως τις 31.12.2029. Στην έκθεση καταχωρούνται οι
--	--

	αριθμοί πρωτοκόλλου υποβολής των ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ. Από ΡΑΑΕΥ: Κατάλογος ΔΕΥΑ που έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ από τη Δράση Α που έχουν υποβάλει στη ΡΑΑΕΥ ΓΣΥΥ έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ] >= [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΡΑΑΕΥ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ3.1 και ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει ο αριθμός των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028 και έως τις 31.12.2029. Από οικείο ΦοΔΣΑ: Βεβαίωση που πιστοποιεί το ποσοστό των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός Αριθμός Δήμων] >= [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΓΓΣΔΑ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ4.1 και ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον [ποσοστό] Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά Πρόγραμμα, ΕΣ, πράξη (ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ) - υπολογισμό του δείκτη: [Προϋπολογισμός ενταγμένων έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ (επιλέξιμη ΔΑ ΕΣ 5.1 και 5.2.) στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] / [Προϋπολογισμός επιλέξιμης ΔΑ ΕΣ 5.1 και 5.2. στο σύνολο των Εγκεκριμένων Περιφερειακών Προγραμμάτων στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] τουλάχιστον ίσο με 70% και 90% αντίστοιχα. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ Τα δικαιολογητικά έγγραφα, η τήρησή τους και ο τρόπος επαλήθευσης από τη ΔΑ αναλύονται στο ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ.
11. Χρήση επιχορηγήσεων υπό μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Η επιχορήγηση που παρέχεται από κράτος μέλος σε δικαιούχους λαμβάνει τη μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες; [N/O]	Όχι
12. Ρυθμίσεις για την εξασφάλιση	Η διαδρομή ελέγχου της χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις

της διαδρομής λογιστικού ελέγχου. Προσδιορίστε τον/τους φορέα/-είς που είναι υπεύθυνος/-οι για τις ρυθμίσεις αυτές	δαπάνες θα περιλαμβάνει τα υποχρεωτικά στοιχεία που καθορίζονται στο Τμήμα IV του Παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ) – (δυνάμει του άρθρου 95 του ΚΚΔ). Η τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων θα γίνεται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ). Αρμόδιες αρχές/φορείς για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, η ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης, οι δικαιούχοι των πράξεων και η Αρχή Ελέγχου. Συγκεκριμένα και με βάση της απαιτήσεις του τμήματος IV του Παραρτήματος XIII του ΚΚΔ: 1. Η τροποποίηση του Προγράμματος Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που περιλαμβάνει την απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2 σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν ή τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν, τα ορόσημα και τα αντίστοιχα ποσά. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 2. Έγγραφα σχετικά με την επιλογή και την έγκριση των πράξεων που καλύπτονται από την επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 95 του ΚΚΔ: Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους. Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή των προτάσεων. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων στο Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, οι οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου, με αποκλειστικό στόχο να επαληθεύσουν ότι έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα (άρθρο 95 ΚΚΔ παρ.3, 2ο εδάφιο). (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ)) 5. Τις αιτήσεις πληρωμής προς την Επιτροπή (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης) 6. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 7. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ορόσημο (ενδιάμεσο παραδοτέο) (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Δικαιούχοι) Δεδομένου ότι η επιστροφή της στήριξης στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων έχει επιλεγεί να γίνεται στη βάση των πραγματικών δαπανών τους οι αρμόδιες αρχές /φορείς θα διασφαλίζουν ότι τηρούνται όλοι οι κανόνες που αφορούν στην αποφυγή διπλής χρηματοδότησης, τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και το χειρισμό καταγγελιών, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες που προβλέπονται στο ΣΔΕ 2021-2027, οι οποίες περιγράφονται στο
---	---

	συνημμένο έγγραφο «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ».
--	--

Σύντομος τίτλος τύπου πράξης	Δράση Β ΕΤΠΑ
1. Περιγραφή του τύπου πράξης, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης	Δράση Β: Κατάρτιση και Ενίσχυση Δεξιοτήτων Η Δράση Β στοχεύει στη δημιουργία και λειτουργία ενός εστιασμένου και μόνιμου μηχανισμού μεταφοράς και ανταλλαγής γνώσης και τεχνογνωσίας στους στρατηγικούς τομείς των Υδάτων, ΑΣΑ και ΟΧΕ/ΒΑΑ και στην υποστήριξη των τελικών αποδεκτών για την κάλυψη των αναγκών τους σε θέματα κατάρτισης και ενίσχυσης δεξιοτήτων. Ο μηχανισμός αυτός θα καλύπτει κρίσιμες θεματικές ενότητες στους ανωτέρω τομείς, ενώ η κατάρτιση θα λειτουργεί συμπληρωματικά με την ανάπτυξη Οδηγών και Εργαλείων. Προβλέπεται η ανάπτυξη και λειτουργία πλατφόρμας, η οποία θα λειτουργήσει και θα υποστηρίζεται τεχνικά με ευθύνη του δικαιούχου φορέα και η υλοποίηση οριζόντιων και εξατομικευμένων εκπαιδευτικών σεμιναρίων και εργαστηρίων (workshops) με στόχο την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των γνώσεων του προσωπικού των τελικών αποδεκτών. Μέσω του μηχανισμού κατάρτισης και ενίσχυσης δεξιοτήτων: - θα δίδεται η δυνατότητα συμμετοχής σε εξ' αποστάσεως προγράμματα κατάρτισης (e-learning), - θα παρέχονται δια ζώσης εκπαιδεύσεις και θα οργανώνονται εργαστήρια (workshops), - θα εκπονούνται θεματικοί Οδηγοί, Πρότυπα, Προδιαγραφές ή Τεχνικά Εγχειρίδια ανάλογα με τις ανάγκες των τελικών αποδεκτών, - θα προβάλλονται καλές πρακτικές, και - θα αναρτώνται επίκαιρες ενημερώσεις (περιβαλλοντική νομοθεσία κλπ.) Προβλέπεται επίσης η εκπόνηση ενός επιχειρηματικού σχεδίου (business plan) για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του μηχανισμού εκπαίδευσης ώστε να διασφαλιστεί το «μόνιμο αποτύπωμα» της συγκεκριμένης δράσης και μετά την περίοδο χρηματοδότησης. Όλες οι παραπάνω δράσεις (συμπεριλαμβανομένων των προδιαγραφών του επιχειρηματικού σχεδίου) θα εξειδικευτούν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο Εφαρμογής των Δράσεων Διοικητικής Ικανότητας το οποίο συναρτάται με το πρώτο ορόσημο. Συγκεκριμένα σε αυτό θα εξειδικευτεί σημαντικό μέρος του φυσικού αντικείμενου των θεματικών και των απαραίτητων Οδηγών και Τίτλων των Προγραμμάτων Εκπαίδευσης σε κάθε τομέα, ενώ το υπόλοιπο θα εξειδικευτεί κατά την πορεία και προκειμένου να καλύψει νέες ανάγκες που αναμένεται να προκύψουν ως το τέλος του Προγράμματος. Στο πλαίσιο ανάπτυξης της Δράσης Β, με δικαιούχο-συντονιστή φορέα τη ΜΟΔ (με πιθανή κατά περίπτωση συνεργασία με ΕΕΤΑΑ), προβλέπονται οι εξής επιμέρους υποδράσεις: Β.1 Λειτουργία μηχανισμού εκπαίδευσης και κατάρτισης των

	στελεχών των τελικών αποδεκτών (ανάπτυξη, λειτουργία, εγχειρίδια - οδηγοί χρήσης). Προβλέπεται η λειτουργία μίας σύγχρονης ψηφιακής πλατφόρμας για την οργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και εργαστηρίων που θα απευθύνονται προς τα στελέχη των τελικών αποδεκτών με στόχο την οριζόντια αλλά και εξατομικευμένη κατάρτισή τους (δυνατότητα συμμετοχής και σε εξ' αποστάσεως σεμινάρια). Για την αποτελεσματική λειτουργία του μηχανισμού θα προβλεφθούν λειτουργίες όπως ενδεικτικά: - καταγραφή, ανάλυση των τρεχουσών αναγκών σε αντικείμενα και δεξιότητες, - αποτίμηση της συμμετοχής των τελικών αποδεκτών και των στελεχών τους σε προγράμματα κατάρτισης, - πρόβλεψη για τις ανάγκες που θα προκύψουν στο άμεσο μέλλον και μεσοπρόθεσμα, βάσει της πορείας υλοποίησης και του κύκλου των Προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου, και - παρακολούθηση των μεταβολών στο περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων, του θεσμικού πλαισίου υλοποίησης και λειτουργίας των έργων και των τεχνολογικών εξελίξεων που επιδρούν στην διοικητική ικανότητα των φορέων. B.2 Σεμινάρια κατάρτισης στελεχών τελικών αποδεκτών - Σύγχρονα, ασύγχρονα και δια ζώσης εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια - Ανάπτυξη ηλεκτρονικών μαθημάτων - Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Μέσω του μηχανισμού κατάρτισης και ενίσχυσης των δεξιοτήτων των δικαιούχων φορέων θα δίδεται η δυνατότητα συμμετοχής του προσωπικού των δικαιούχων φορέων σε εξ' αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα, ή δια ζώσης εκπαιδεύσεις. Για κάθε θεματική ενότητα κατάρτισης (εξ' αποστάσεως ή δια ζώσης) θα παράγεται φάκελος σχεδιασμού, εκπαιδευτικό υλικό και υλικό αξιολόγησης. Σεμινάρια κατάρτισης στελεχών τελικών αποδεκτών: Προβλέπεται η υλοποίηση σειράς σεμιναρίων, κοινών και για τους τρεις τομείς παρέμβασης σε οριζόντια θέματα σχετικά με την υλοποίηση των έργων του ΕΣΠΑ όπως (Διαδικασίες Σχεδιασμού και Ωρίμανσης Έργων, Προσκλήσεις συγχρηματοδοτούμενων πράξεων, Κρατικές ενισχύσεις, ΥΓΟΣ, κλπ.) Επίσης για την αποτελεσματική εφαρμογή των προβλεπόμενων στην εθνική νομοθεσία και για την αποτελεσματικότερη συμμόρφωση των φορέων με τις θεσμικές τους υποχρεώσεις, αλλά και την ορθή λειτουργία τους, προβλέπονται επαναλαμβανόμενοι και νέοι κύκλοι εκπαίδευσης με κατάλληλη ανά τομέα θεματολογία όπως ενδεικτικά: - Ύδατα: Ολιστική προσέγγιση στον τομέα του νερού, Κοστολόγηση των υπηρεσιών ύδατος και διαμόρφωση της πολιτικής τιμολόγησης, Εξοικονόμηση Ενέργειας). - ΟΧΕ/ΒΑΑ: Παρακολούθηση και Αξιολόγηση Στρατηγικών, Πράσινες Υποδομές, Ψηφιακή Διακυβέρνηση και Μετασχηματισμός σε τοπικό επίπεδο, κατάρτιση και παρακολούθηση για Σχέδια Ενεργειακής Αποδοτικότητας Κτηρίων (Δήμων και Περιφερειών). (ΣΕΑΚ) και Δημοτικά Σχέδια Μείωσης Εκπομπών (ΔηΣΜΕ).
--	--

	- ΑΣΑ: (Ολιστική προσέγγιση στον τομέα των ΑΣΑ, Πολιτική Τιμολόγησης, Σχεδιασμός – εφαρμογή της αρχής «Πληρώνω Όσο Πετάω»). Δια ζώσης εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια: Ανάλογα με τις ανάγκες και τη φύση του αντικειμένου προβλέπεται η εκπόνηση διήμερων δια ζώσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εργαστηρίων σε όλους τους τομείς. Επίσης, θα αναπτυχθούν ηλεκτρονικά μαθήματα για τις εξειδικευμένες ανάγκες των δικαιούχων φορέων. B.3 Παραγωγή Οδηγών, Τεχνικών Εγχειριδίων κ.α. Προβλέπεται η ανάπτυξη νέων ή/και η επικαιροποίηση υφιστάμενων Οδηγών, Εργαλείων, Προτύπων, Προδιαγραφών ή Τεχνικών Εγχειριδίων ανάλογα με τις ανάγκες των δικαιούχων φορέων στους οποίους θα δίδεται σχετική πρόσβαση. B.4 Ενίσχυση της βασισμένης σε τεκμήρια (evidence-based) τοπικής ανάπτυξης, της διάδοσης της γνώσης μέσω της δικτύωσης, της προβολής καλών πρακτικών, της ανταλλαγής γνώσης και της συνεργασίας. Αφορά συμπληρωματικές υπηρεσίες διοικητικής ενδυνάμωσης περιλαμβάνουν ένα σύνολο ενεργειών ανάπτυξης των δεξιοτήτων και παροχής γνώσης στα στελέχη των τελικών αποδεκτών που δημιουργείται μέσα από την δικτύωση, την ανταλλαγή πρακτικών και απόψεων, την εμπειρική παρατήρηση, την συνεργασία, άλλα και την προσφορά δεδομένων και εργαλείων. Περιλαμβάνει την διοργάνωση δράσεων με αλληλεπίδραση φορέων π.χ. «peer reviews», «exchanges», συμμετοχή σε υφιστάμενα ή νέα θεματικά δίκτυα, διεθνείς και πανελλήνιες εκθέσεις και συνέδρια. Στο δίκτυο θα ενταχθούν και πανεπιστημιακά ιδρύματα με εξειδικευμένη γνώση και αναγνωρισμένη έρευνα, για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ πανεπιστημιακής κοινότητας και παραγωγικών φορέων. B.5 Επιχειρηματικό Σχέδιο (Business plan) βιωσιμότητας του Μηχανισμού Κατάρτισης και Ενίσχυσης Δεξιοτήτων: Προβλέπεται η κατάρτιση ενός επιχειρηματικού σχεδίου (business plan) για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του μηχανισμού Κατάρτισης και Ενίσχυσης Δεξιοτήτων. Η κοστολόγηση της Δράσης πραγματοποιήθηκε βάσει παραδοχών και στοιχείων από παρόμοιες δράσεις, των πραγματικών συνθηκών εργασίας της ελληνικής αγοράς και των εθνικών κανόνων επιλεξιμότητας δαπανών. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός επαρκεί για την υλοποίηση της Δράσης. Οι παραδοχές κοστολόγησης, ο προϋπολογισμός του Προγράμματος και ο επιμερισμός του στις δράσεις παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης, και στο συνοδευτικό αρχείο excel. Σε κάθε περίπτωση οι τελικές εισροές από την ενωσιακή χρηματοδότηση δεν θα ξεπερνούν το πραγματικό κόστος υλοποίησης των δράσεων.
2. Ειδικός/-οί στόχος/-οι	
3. Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που	A1. Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. B1. Τουλάχιστον 180.000 ανθρωποώρες κατάρτισης/εκπαίδευσης

πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	στελεχών τελικών αποδεκτών. B2. Τουλάχιστον 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια B3. Τουλάχιστον 100 φορείς που τα στελέχη τους συμμετέχουν σε ενέργειες δικτύωσης ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.
4. Προθεσμία για την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων	31 Δεκ 2029
5. Ορισμός του δείκτη	A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. B1. Αριθμός ωρών κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών B2. Οδηγοί, Τεχνικά Εγχειρίδια από δικαιούχο/ους φορέα/είς. B3. Τελικοί αποδέκτες που στελέχη τους συμμετέχουν σε δράσεις δικτύωσης. ΔΑ Βελτίωση επιδόσεων

6. Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	A1. Αριθμός B1. Αριθμός B2. Αριθμός B3. Αριθμός ΔΑ Ποσοστό		
7. Ενδιάμεσα παραδοτέα (αν υπάρχουν) που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή με χρονοδιάγραμμα των επιστροφών	Ενδιάμεσα παραδοτέα	Προβλεπόμενη ημερομηνία	Ποσό (EUR)
	A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού	30 Σεπ 2025	421.438,00
	B1.1. Τουλάχιστον 40.000 ανθρωποώρες κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών.	30 Ιουν 2026	569.008,61
	B1.2. Τουλάχιστον 110.000 ανθρωποώρες (σωρευτικά) κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών.	31 Δεκ 2027	854.462,85
	B1.3. Τουλάχιστον 180.000 ανθρωποώρες (σωρευτικά) κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών.	31 Δεκ 2029	854.462,85
	B2. Τουλάχιστον 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια.	31 Δεκ 2028	533.867,30
	B3. Τουλάχιστον 100 φορείς που τα στελέχη τους συμμετέχουν σε ενέργειες δικτύωσης.	31 Δεκ 2028	2.733.138,48
	[ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ	31 Δεκ 2027	120.000,00

	και OXE-OXE/BAA των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον 50% στις 31.12.2027.		
	[ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	150.960,00
	[ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029.	31 Δεκ 2029	65.040,00
	[ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	150.960,00
	[ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029.	31 Δεκ 2029	65.040,00
	[ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων OXE και OXE/BAA τουλάχιστον 70% στις 30.06.2027.	30 Ιουν 2027	150.960,00
	[ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων OXE και OXE/BAA τουλάχιστον 90% στις 30.06.2028.	30 Ιουν 2028	65.040,00
7.1. Μέθοδος επιστροφής που	1. Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες		

χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον ή στους δικαιούχους	
8. Συνολικό ποσό (συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης)	8.384.120,00
9. Μέθοδος προσαρμογής/-ών	Δεν προβλέπεται αυτόματη αναπροσαρμογή των ποσών. Σε περίπτωση που με βάση την ενδιάμεση αξιολόγηση του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων προκύπτει η ανάγκη επικαιροποίησης της δράσης του οδικού χάρτη, η οποία επηρεάζει τους όρους/προϋποθέσεις ή τα αποτελέσματα, ανά ορόσημο/ενδιάμεσο παραδοτέο, ή προκύψουν σημαντικές δυσκολίες για την επίτευξη των προγραμματιζόμενων όρων και αποτελεσμάτων, θα ακολουθηθεί η διαδικασία αναθεώρησης Προγράμματος με τροποποίηση του Προσαρτήματος 2.
10. Επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, των ενδιάμεσων παραδοτέων): — να περιγραφεί ποιο ή ποια έγγραφα ή ποιο σύστημα θα χρησιμοποιηθεί για την επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, καθένα από τα ενδιάμεσα παραδοτέα) — να περιγραφεί πώς θα διεξαχθούν οι διαχειριστικές επαληθεύσεις (συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων) και από ποιον — να περιγραφεί ποιες ρυθμίσεις θα θεσπιστούν για τη συλλογή και την αποθήκευση των σχετικών δεδομένων/εγγράφων	Η διαδρομή ελέγχου θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που καθορίζονται στο σημείο IV του παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ). Αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ ΕΥΔ ΤΕΒΟ 2021-2027. Στο ΟΠΣ θα τηρούνται τα εξής έγγραφα: 1. Η απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2. 2. Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους, Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή προτάσεων. 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ, η οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου. 5. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής 6. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ενδιάμεσο παραδοτέο. Τα δικαιολογητικά έγγραφα και ο τρόπος επαλήθευσης παρουσιάζονται παρακάτω. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης που συνοδεύει το παρόν Προσάρτημα. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Α1 Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (ΕΣ) Δικαιολογητικά έγγραφα: Η Έκθεση ΕΣ αποτελεί συμβατικό παραδοτέο του έργου PASSA II, συντάσσεται από την αντίστοιχη Ομάδα Έργου και παραλαμβάνεται από τη ΔΑ. 1. Απόφαση παραλαβής και έγκρισης της έκθεσης ΕΣ από τη ΔΑ.

2. Η Έκθεση ΕΣ περιλαμβάνει: α. Χαρτογράφηση έργων και φορέων: Καταγραφή των φορέων και των συγχρηματοδοτούμενων έργων στους επιλέξιμους τομείς, (συμπεριλαμβανομένων των τμηματοποιημένων, μεταφερόμενων), ανάλυση χρονικών και χρηματοδοτικών δεδομένων της περιόδου 2014-2020, αποτίμηση της υφιστάμενης πορείας εξειδίκευσης υλοποίησης και προσδιορισμός των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των αναγκών για την περίοδο 2021-2027 (ως το 2029). β. Ανάλυση του υφιστάμενου Ανθρώπινου δυναμικού των τελικών αποδεκτών: Αποτύπωση του στελεχιακού δυναμικού και του επιπέδου ικανοτήτων του, προκειμένου να προσδιοριστεί η βάση για τις δράσεις Ενδυνάμωσης. γ. Οργανωτική δομή και συντονισμός: αποσαφήνιση των ρόλων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων στο σχεδιασμό, την καθοδήγηση, την υλοποίηση, τον έλεγχο την διάδοση των αποτελεσμάτων των δράσεων ενδυνάμωσης, ζητήματα συντονισμού κατά την υλοποίηση των έργων. δ. Εξειδίκευση υλοποίησης δράσεων Α, Β και Γ. Επαλήθευση: Διοικητικά (Απόφαση / Πρωτόκολλο παραλαβής και έγκρισης) από τη ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: B1.1, B1.2 και B1.3 Τουλάχιστον [αριθμός] α/ω κατάρτισης/εκπαίδευσης στελεχών τελικών αποδεκτών Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΜΟΔ): 1. Έκθεση τεκμηρίωσης με περιγραφή των αναγκών και εκπαιδευτικών στόχων με βάση τον ΕΣ, τα προγράμματα κατάρτισης/εκπαίδευσης (ΠΚ-Ε) που πραγματοποιήθηκαν, κατάλογο με στοιχεία υλοποίησης κάθε ΠΚ-Ε 2. Κατάσταση με τα καταρτιζόμενα στελέχη ανά τελικό αποδέκτη, και τις α/ω Κ-Ε 3. Ανά ΠΚ-Ε πρόσκληση συμμετοχής και ενημέρωση καταρτιζόμενων, ωρολόγιο πρόγραμμα σεμιναρίου/workshop, Εισηγήσεις εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό υλικό, Αριθμός συμμετεχόντων, για δια ζώσης Κ-Ε: παρουσιολόγια υπογεγραμμένα από τον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους, βεβαιώσεις συμμετοχής, για τηλεκατάρτιση/τηλεκπαίδευση: αναφορές συμμετοχής/παρακολούθησης των μαθημάτων και τη χρονική καταγραφή πρόσβασης (ημέρα, ώρα, χρονική διάρκεια κ.λπ.). 4. Φύλλα αξιολόγησης του προγράμματος από τους καταρτιζόμενους Επαλήθευση: Διοικητικά ή/και Επιτόπια από ΔΑ Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: B2. Τουλάχιστον 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια. Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΜΟΔ): 28 νέοι ή/και επικαιροποιημένοι Οδηγοί ή Τεχνικά Εγχειρίδια. Πρακτικό Παραλαβής της Επιτροπής Παρακολούθησης και Παραλαβής.

	Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Β3. Τουλάχιστον 100 φορείς που τα στελέχη τους συμμετέχουν σε ενέργειες δικτύωσης. Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΜΟΔ): Αποφάσεις 100 τουλάχιστον φορέων για τη συμμετοχή στελεχών τους σε ενέργειες δικτύωσης Κατάλογος με συναντήσεις και συμμετέχοντες. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50%. Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά πράξη και τομέα - υπολογισμό του δείκτη: [Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα στα σχετικά Πεδία Παρέμβασης] / [Προϋπολογισμός υποέργων των εγκεκριμένων ΤΔΥ για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα για τα ίδια Πεδία]% $\geq$ 50%. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ2.1 και ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α υποβάλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος στη ΡΑΑΕΥ. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει το ποσοστό των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α και έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028 και έως τις 31.12.2029. Στην έκθεση καταχωρούνται οι αριθμοί πρωτοκόλλου υποβολής των ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ. Από ΡΑΑΕΥ: Κατάλογος ΔΕΥΑ που έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ από τη Δράση Α που έχουν υποβάλει στη ΡΑΑΕΥ ΓΣΥΥ έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ] $\geq$ [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΡΑΑΕΥ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ3.1 και ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει ο αριθμός των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028 και έως τις 31.12.2029.
--	--

	Από οικείο ΦοΔΣΑ: Βεβαίωση που πιστοποιεί το ποσοστό των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός Αριθμός Δήμων] >= [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΓΓΣΔΑ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ4.1 και Δ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον [ποσοστό] Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά Πρόγραμμα, ΕΣ, πράξη (ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ) - υπολογισμό του δείκτη: [Προϋπολογισμός ενταγμένων έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ (επιλέξιμη ΔΔ ΕΣ 5.1 και 5.2.) στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] / [Προϋπολογισμός επιλέξιμης ΔΔ ΕΣ 5.1 και 5.2. στο σύνολο των Εγκεκριμένων Περιφερειακών Προγραμμάτων στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] τουλάχιστον ίσο με 70% και 90% αντίστοιχα. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ Τα δικαιολογητικά έγγραφα η τήρησή τους και ο τρόπος επαλήθευσης από τη ΔΑ αναλύονται στο «ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ».
11. Χρήση επιχορηγήσεων υπό μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Η επιχορήγηση που παρέχεται από κράτος μέλος σε δικαιούχους λαμβάνει τη μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες; [N/O]	Όχι
12. Ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της διαδρομής λογιστικού ελέγχου. Προσδιορίστε τον/τους φορέα/-είς που είναι υπεύθυνος/-οι για τις ρυθμίσεις αυτές	Η διαδρομή ελέγχου της χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες θα περιλαμβάνει τα υποχρεωτικά στοιχεία που καθορίζονται στο Τμήμα IV του Παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ) – (δυνάμει του άρθρου 95 του ΚΚΔ). Η τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων θα γίνεται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ). Αρμόδιες αρχές/φορείς για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, η ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης, οι δικαιούχοι των πράξεων και η Αρχή Ελέγχου. Συγκεκριμένα και με βάση της απαιτήσεις του τμήματος IV του Παραρτήματος XIII του ΚΚΔ: 1. Η τροποποίηση του Προγράμματος Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που περιλαμβάνει την απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2 σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν ή τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν, τα ορόσημα και τα αντίστοιχα ποσά. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 2. Έγγραφα σχετικά με την επιλογή και την έγκριση των πράξεων που

	καλύπτονται από την επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 95 του ΚΚΔ: Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους. Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή των προτάσεων. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων στο Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, οι οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου, με αποκλειστικό στόχο να επαληθεύσουν ότι έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα (άρθρο 95 ΚΚΔ παρ.3, 2ο εδάφιο). (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ)) 5. Τις αιτήσεις πληρωμής προς την Επιτροπή (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης) 6. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 7. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ορόσημο (ενδιάμεσο παραδοτέο) (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Δικαιούχοι) Δεδομένου ότι η επιστροφή της στήριξης στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων έχει επιλεγεί να γίνεται στη βάση των πραγματικών δαπανών τους οι αρμόδιες αρχές /φορείς θα διασφαλίζουν ότι τηρούνται όλοι οι κανόνες που αφορούν στην αποφυγή διπλής χρηματοδότησης, τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και το χειρισμό καταγγελιών, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες που προβλέπονται στο ΣΔΕ 2021-2027, οι οποίες περιγράφονται στο συνημμένο έγγραφο «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ».
--	---

Σύντομος τίτλος τύπου πράξης	Δράση Γ ΕΤΠΑ
1. Περιγραφή του τύπου πράξης, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης	Δράση Γ: Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης Η Δράση Γ στοχεύει στην ανάπτυξη ενός επιχειρησιακού κέντρου υποστήριξης (ΕΚΥ) των τελικών αποδεκτών για την εξατομικευμένη υποστήριξη σε θέματα που σχετίζονται με την προετοιμασία, υλοποίηση, λειτουργία και διαχείριση των έργων, μέσω ενός μηχανισμού υποδοχής, διαχείρισης και διεκπεραίωσης των αιτημάτων των τελικών αποδεκτών αποδοχής της υποστήριξης από τον/τους φορείς παροχής υποστήριξης. Το ΕΚΥ θα είναι μία “one-stop-shop” επιλογή για την αντιμετώπιση καθημερινών και άμεσων προβλημάτων.

Η περιγραφή των στελεχών, ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων και ο τρόπος άσκησης τους, ο συντονισμός του προσωπικού αυτού, άλλα και ο συντονισμός, ο έλεγχος, η παρακολούθηση του ΕΚΥ θα καθοριστεί σε πλήρη λεπτομέρεια μέσω ενός Επιχειρησιακού Σχεδίου Εφαρμογής των Δράσεων Διοικητικής Ικανότητας που θα αποτελέσει και το πρώτο ορόσημο υλοποίησης του Προγράμματος.

Στο πλαίσιο ανάπτυξης της Δράσης Γ, με δικαιούχο-συντονιστή φορέα τη ΜΟΔ, προβλέπονται οι ακόλουθες επιμέρους υποδράσεις:

Γ.1 Ανάπτυξη του επιχειρησιακού κέντρου υποστήριξης των τελικών αποδεκτών (ανάπτυξη, δοκιμαστική λειτουργία, εγχειρίδια - οδηγοί χρήσης). Η ψηφιακή πλατφόρμα-μηχανισμός θα στηρίζεται σε μία αρχιτεκτονική σύνδεσης τοπικών κόμβων σε ένα «δάσος» χρηστών (ωφελομένων και υπηρεσιών) με κεντρικό φίλτρο / διαχειριστή την υπηρεσία λειτουργίας του ΕΚΥ. Η ανάπτυξη θα περιλαμβάνει προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού, παραμετροποίηση και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών, δοκιμαστική λειτουργία, εγχειρίδια - οδηγοί χρήσης. Ακόμα δημιουργία διεπαφής μέσω της οποίας θα δίδεται η δυνατότητα στα στελέχη των τελικών αποδεκτών να θέτουν τα ερωτήματά τους σε θεματικές κατηγορίες όπως ενδεικτικά :

- Ολιστική προσέγγιση στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων.
- Εκπόνηση μελετών – Ωρίμανση έργου.
- Χρηματοδότηση (Αναζήτηση χρηματοδότησης, Φάκελος Χρηματοδότησης).
- Δημοπράτηση έργου και Διαγωνιστική διαδικασία.
- Κατασκευή και επίβλεψη έργων.
- Παρακολούθηση φυσικού και οικονομικού αντικειμένου.
- Παρακολούθηση συμβάσεων έργων ΣΔΙΤ.
- Νομικά θέματα.
- Λειτουργία και συντήρηση έργων υποδομής.
- Βάσεις Δεδομένων και Γεωχωρικά Δεδομένα.
- Αδειοδοτήσεις (ΑΕΠΟ, Αρχαιολογία, επαναχρησιμοποίηση λυμάτων, ιλύς).
- Κοστολόγηση των υπηρεσιών και διαμόρφωση της πολιτικής τιμολόγησης.
- ΥΓΟΣ και Κρατικές Ενισχύσεις.
- Εναρμόνιση έργων με σύγχρονες προδιαγραφές.
- Διαδικασίες και μέθοδοι προσαρμογής έργων στην Κλιματική Ουδετερότητα, ΔηΣΜΕ, ΣΕΑΚ.

Οι τελικοί αποδέκτες που έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στον μηχανισμό θα υποβάλουν τα αιτήματά τους επιλέγοντας τη σχετική κατηγορία/θέμα που προϋπάρχει στο σύστημα. Μέσω του μηχανισμού θα γίνεται η υποδοχή, επεξεργασία και ο προκαταρκτικός έλεγχος όλων των αιτημάτων, τα οποία εν συνεχεία και ανάλογα με τη σειρά εισόδου στο σύστημα, θα χρεώνονται στο σχετικό με τον τομέα επιστημονικό προσωπικό του φορέα που καλείται να τα διεκπεραιώσει είτε ατομικά είτε σε συνεργασία με άλλον δημόσιο φορέα. Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω σε περίπτωση που προκύπτουν θέματα προς

	περαιτέρω διερεύνηση, ανάλογα με τη φύση τους, θα ενημερώνεται ο αποκεντρωμένος μηχανισμός υποστήριξης της Δράσης Α για πιο εξειδικευμένα και επί τόπου αντιμετώπισή τους. Γ.2 Λειτουργία Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης (λειτουργία, τεχνική υποστήριξη): Το ΕΚΥ θα λειτουργεί και θα υποστηρίζεται τεχνικά με ευθύνη του δικαιούχου-συντονιστή φορέα. Πριν από την έναρξη της λειτουργίας του θα πραγματοποιηθούν ενημερώσεις/εκπαιδεύσεις των τελικών αποδεκτών στη χρήση του επιχειρησιακού κέντρου υποστήριξης. Κατά την πρώτη φάση ανάπτυξης του ΕΚΥ, θα λειτουργεί κέντρο υποστήριξης των τελικών αποδεκτών τηλεφωνικά και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Γ.3 Επιχειρηματικό Σχέδιο (Business plan) βιωσιμότητας του Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης: Προβλέπεται η κατάρτιση ενός επιχειρηματικού σχεδίου (business plan) για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ΕΚΥ μετά τη λήξη της περιόδου χρηματοδότησής του. Η κοστολόγηση της Δράσης πραγματοποιήθηκε βάσει παραδοχών και στοιχείων από παρόμοιες δράσεις, των πραγματικών συνθηκών εργασίας της ελληνικής αγοράς και των εθνικών κανόνων επιλεξιμότητας δαπανών. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός επαρκεί για την υλοποίηση της Δράσης. Οι παραδοχές κοστολόγησης, ο προϋπολογισμός του Προγράμματος και ο επιμερισμός του στις δράσεις παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης, και στο συνοδευτικό αρχείο excel. Σε κάθε περίπτωση οι τελικές εισροές από την ενωσιακή χρηματοδότηση δεν θα ξεπερνούν το πραγματικό κόστος υλοποίησης των δράσεων.
2. Ειδικός/-οί στόχος/-οι	
3. Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	A1 Έγκριση Έκθεσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού. Γ1. 1 Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης σε λειτουργία. Γ2. Τουλάχιστον 14.400 ανθρωπομέρες απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ. ΔΑ. Δείκτες Αποτελέσματος [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50% στις 31.12.2027. [ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028. [ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029. [ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028. [ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029. [ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ

	τουλάχιστον ίσο με 70% στις 30.06.2027. [ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον ίσο με 90% στις 30.06.2028. Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο Β7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.		
4. Προθεσμία για την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων	31 Δεκ 2029		
5. Ορισμός του δείκτη	A1. Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού.. Γ1. Έναρξη λειτουργίας Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης. Γ2. Ανθρωποημέρες απασχόλησης προσωπικού στο Επιχειρησιακό Κέντρο Υποστήριξης. ΔΑ Δείκτες Αποτελέσματος		
6. Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	A1. Αριθμός Γ1. Αριθμός Γ2. Αριθμός ΔΑ. Ποσοστό		
7. Ενδιάμεσα παραδοτέα (αν υπάρχουν) που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή με χρονοδιάγραμμα των επιστροφών	Ενδιάμεσα παραδοτέα	Προβλεπόμενη ημερομηνία	Ποσό (EUR)
	A1 Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού	30 Σεπ 2025	235.744,00
	Γ1 Έναρξη λειτουργίας Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης	31 Μαρ 2026	390.051,83
	Γ2.1 Τουλάχιστον 3.600 ανθρωποημέρες	31 Δεκ 2026	684.610,70

	απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ.		
	Γ2.2. Τουλάχιστον 7.200 ανθρωπομήρες (σωρευτικά) απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ.	31 Δεκ 2027	684.610,70
	Γ2.3. Τουλάχιστον 10.800 ανθρωπομήρες (σωρευτικά) απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ.	31 Δεκ 2028	684.610,70
	Γ2.4. Τουλάχιστον 14.400 ανθρωπομήρες (σωρευτικά) απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ.	31 Δεκ 2029	684.610,70
	[ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον 50% στις 31.12.2027.	31 Δεκ 2027	63.000,00
	[ΔΑ2.1] Τουλάχιστον το 60% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος προς την ΡΑΑΕΥ έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	79.254,00
	[ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το 80% των ΔΕΥΑ που λαμβάνουν υποστήριξη από τη Δράση Α υποβάλλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος	31 Δεκ 2029	34.146,00

	προς την ΠΑΑΕΥ έως τις 31.12.2029.		
	[ΔΑ3.1] Τουλάχιστον το 60% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028.	31 Δεκ 2028	79.254,00
	[ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το 80% των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2029.	31 Δεκ 2029	34.146,00
	[ΔΑ4.1] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον 70% στις 30.06.2027.	30 Ιουν 2027	79.254,00
	[ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον 90% στις 30.06.2028.	30 Ιουν 2028	34.146,00
7.1. Μέθοδος επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον ή στους δικαιούχους	1. Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες		
8. Συνολικό ποσό (συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης)	4.690.360,00		
9. Μέθοδος προσαρμογής/-ών	Δεν προβλέπεται αυτόματη αναπροσαρμογή των ποσών. Σε περίπτωση που με βάση την ενδιάμεση αξιολόγηση του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων προκύπτει η ανάγκη επικαιροποίησης της δράσης του οδικού χάρτη, η οποία επηρεάζει τους όρους/προϋποθέσεις ή τα αποτελέσματα, ανά ορόσημο/ενδιάμεσο παραδοτέο, ή προκύψουν σημαντικές δυσκολίες για την επίτευξη των προγραμματιζόμενων όρων και αποτελεσμάτων, θα ακολουθηθεί η διαδικασία αναθεώρησης Προγράμματος με τροποποίηση του Προσαρτήματος 2.		
10. Επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, των ενδιάμεσων παραδοτέων):	Η διαδρομή ελέγχου θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που καθορίζονται στο σημείο IV του παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ). Αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η		

— να περιγραφεί ποιο ή ποια έγγραφα ή ποιο σύστημα θα χρησιμοποιηθεί για την επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, καθένα από τα ενδιάμεσα παραδοτέα) — να περιγραφεί πώς θα διεξαχθούν οι διαχειριστικές επαληθεύσεις (συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων) και από ποιον — να περιγραφεί ποιες ρυθμίσεις θα θεσπιστούν για τη συλλογή και την αποθήκευση των σχετικών δεδομένων/εγγράφων	ΔΑ ΕΥΔ ΤΕΒΟ 2021-2027. Στο ΟΠΣ θα τηρούνται τα εξής έγγραφα: 1. Η απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2. 2. Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους, Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή προτάσεων. 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, η οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου. 5. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής 6. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ενδιάμεσο παραδοτέο. Τα δικαιολογητικά έγγραφα και ο τρόπος επαλήθευσης παρουσιάζονται παρακάτω. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης που συνοδεύει το παρόν Προσάρτημα. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Α1 Εγκεκριμένη Έκθεση Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (ΕΣ) Δικαιολογητικά έγγραφα: Η Έκθεση ΕΣ αποτελεί συμβατικό παραδοτέο του έργου PASSA II, συντάσσεται από την αντίστοιχη Ομάδα Έργου και παραλαμβάνεται από τη ΔΑ. 1. Απόφαση παραλαβής και έγκρισης της έκθεσης ΕΣ από τη ΔΑ. 2. Η Έκθεση ΕΣ που περιλαμβάνει: α. Χαρτογράφηση έργων και φορέων: Καταγραφή των φορέων και των συγχρηματοδοτούμενων έργων στους επιλέξιμους τομείς, (συμπεριλαμβανομένων των τμηματοποιημένων, μεταφερόμενων), ανάλυση χρονικών και χρηματοδοτικών δεδομένων της περιόδου 2014-2020, αποτίμηση της υφιστάμενης πορείας εξειδίκευσης υλοποίησης και προσδιορισμός των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των αναγκών για την περίοδο 2021-2027 (ως το 2029). β. Ανάλυση του υφιστάμενου Ανθρώπινου δυναμικού των τελικών αποδεκτών: Αποτύπωση του στελεχιακού δυναμικού και του επιπέδου ικανοτήτων του, προκειμένου να προσδιοριστεί η βάση για τις δράσεις Ενδυνάμωσης. γ. Οργανωτική δομή και συντονισμός: αποσαφήνιση των ρόλων και αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων στο σχεδιασμό, την καθοδήγηση, την υλοποίηση, τον έλεγχο την διάδοση των αποτελεσμάτων των δράσεων ενδυνάμωσης, ζητήματα συντονισμού κατά την υλοποίηση των έργων. δ. Εξειδίκευση υλοποίησης δράσεων Α, Β και Γ. Επαλήθευση: Διοικητικά (Απόφαση / Πρωτόκολλο παραλαβής και έγκρισης) από τη ΔΑ.
--	---

	Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Γ1 Έναρξη λειτουργίας Επιχειρησιακού Κέντρου Υποστήριξης (ΕΚΥ) Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΜΟΔ): 1. Σύμβαση για την υλοποίηση του ΕΚΥ αναρτημένη στο ΚΗΜΔΗΣ με κωδικό ΑΔΑΜ. 2. Έκθεση δοκιμαστικής λειτουργίας του ΕΚΥ και επαλήθευση τήρησης των τεχνικών και λειτουργικών απαιτήσεων. 3. Πρακτικά παραλαβής του έργου από την επιτροπή παραλαβής. 4. Βεβαίωση της ύπαρξης και λειτουργίας του ΕΚΥ με αναφορά στον διαδικτυακό ιστότοπο. Επαλήθευση: Διοικητικά ή/και Επιτόπια από ΔΑ Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: Γ2.1 έως Γ2.4 Τουλάχιστον [αριθμός] α/η απασχόλησης προσωπικού στο ΕΚΥ Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση προόδου, η οποία περιλαμβάνει ανά φυσικό πρόσωπο, για το διάστημα αναφοράς, κατ' ελάχιστο: Περιγραφή των εργασιών υποστήριξης, σύμφωνα με τα αιτήματα φορέων - Κατάλογος χρηστών/φορέων που υποστηρίχθηκαν στο διάστημα αναφοράς και ανά φορέα κατάλογο έργων ΕΣΠΑ που υποστηρίχθηκαν - Κατάσταση με το σύνολο των α/η απασχόλησης των φυσικών προσώπων στους φορείς που υποστηρίχθηκαν. - Φύλλα χρονοχρέωσης ανά ημέρα στα οποία αποτυπώνονται: οι ώρες παροχής υποστήριξης, οι εργασίες υποστήριξης, ο φορέας στον οποίον παρέχεται η υποστήριξη. Επαλήθευση: Διοικητικά ή/και Επιτόπια από ΔΑ Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: [ΔΑ1] Ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων των ΕΤΠΑ/ΤΣ στους τομείς Ύδατα, ΑΣΑ και ΟΧΕ-ΟΧΕ/ΒΑΑ των έργων που εντάχθηκαν έως τις 31.12.2027 τουλάχιστον ίσο με 50%. Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά πράξη και τομέα - υπολογισμό του δείκτη: [Πραγματοποιηθείσες Δαπάνες για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα στα σχετικά Πεδία Παρέμβασης] / [Προϋπολογισμός υποέργων των εγκεκριμένων ΤΔΥ για τα ενταγμένα έως τις 31.12.2027 έργα για τα ίδια Πεδία]% >= 50%. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ2.1 και ΔΑ2.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α υποβάλουν Γενικά Σχέδια Υπηρεσιών Ύδατος στη ΡΑΑΕΥ. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει το ποσοστό των ΔΕΥΑ που είναι τελικοί αποδέκτες της υποστήριξης από τη Δράση Α και έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ έως τις
--	--

	31.12.2028 και έως τις 31.12.2029. Στην έκθεση καταχωρούνται οι αριθμοί πρωτοκόλλου υποβολής των ΓΣΥΥ στη ΡΑΑΕΥ. Από ΡΑΑΕΥ: Κατάλογος ΔΕΥΑ που έχουν υποβάλει ΓΣΥΥ. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ από τη Δράση Α που έχουν υποβάλει στη ΡΑΑΕΥ ΓΣΥΥ έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός αριθμός ωφελούμενων (τελικών αποδεκτών) ΔΕΥΑ] >= [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΡΑΑΕΥ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ3.1 και ΔΑ3.2] Τουλάχιστον το [ποσοστό] των Δήμων εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Δικαιολογητικά έγγραφα: Από δικαιούχο (ΜΟΔ): Έκθεση τεκμηρίωσης από την οποία προκύπτει ο αριθμός των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις 31.12.2028 και έως τις 31.12.2029. Από οικείο ΦοΔΣΑ: Βεβαίωση που πιστοποιεί το ποσοστό των Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων. Υπολογισμός δείκτη: [Αριθμός Δήμων που εφαρμόζουν πρόγραμμα χωριστής συλλογής αποβλήτων έως τις [ημερομηνία] / [Συνολικός Αριθμός Δήμων] >= [ποσοστό]. Επαλήθευση: Διοικητικά από τη ΔΑ που επιβεβαιώνει με τη ΓΓΣΔΑ την ορθότητα των υποβαλλόμενων στοιχείων. Ενδιάμεσα παραδοτέα - Ορόσημα: [ΔΑ4.1 και ΔΑ4.2] Ποσοστό ενεργοποίησης των έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ τουλάχιστον [ποσοστό] Δικαιολογητικά έγγραφα: Αναφορά του ΟΠΣ με στοιχεία ανά Πρόγραμμα, ΕΣ, πράξη (ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ) - υπολογισμό του δείκτη: [Προϋπολογισμός ενταγμένων έργων ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ (επιλέξιμη ΔΔ ΕΣ 5.1 και 5.2.) στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] / [Προϋπολογισμός επιλέξιμης ΔΔ ΕΣ 5.1 και 5.2. στο σύνολο των Εγκεκριμένων Περιφερειακών Προγραμμάτων στις 30.06.2027 και στις 30.6.2028] τουλάχιστον ίσο με 70% και 90% αντίστοιχα. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ Τα δικαιολογητικά έγγραφα η τήρησή τους και ο τρόπος επαλήθευσης από τη ΔΑ αναλύονται στο «ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ».
11. Χρήση επιχορηγήσεων υπό μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Η επιχορήγηση που παρέχεται από κράτος μέλος σε δικαιούχους λαμβάνει τη μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες; [N/O]	Όχι

12. Ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της διαδρομής λογιστικού ελέγχου. Προσδιορίστε τον/τους φορέα/-είς που είναι υπεύθυνος/-οι για τις ρυθμίσεις αυτές	Η διαδρομή ελέγχου της χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες θα περιλαμβάνει τα υποχρεωτικά στοιχεία που καθορίζονται στο Τμήμα IV του Παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ) – (δυνάμει του άρθρου 95 του ΚΚΔ). Η τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων θα γίνεται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ). Αρμόδιες αρχές/φορείς για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, η ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης, οι δικαιούχοι των πράξεων και η Αρχή Ελέγχου. Συγκεκριμένα και με βάση της απαιτήσεις του τμήματος IV του Παραρτήματος XIII του ΚΚΔ: 1. Η τροποποίηση του Προγράμματος Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που περιλαμβάνει την απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2 σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν ή τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν, τα ορόσημα και τα αντίστοιχα ποσά. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 2. Έγγραφα σχετικά με την επιλογή και την έγκριση των πράξεων που καλύπτονται από την επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 95 του ΚΚΔ: Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους. Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή των προτάσεων. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων στο Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, οι οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου, με αποκλειστικό στόχο να επαληθεύσουν ότι έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα (άρθρο 95 ΚΚΔ παρ.3, 2ο εδάφιο). (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ)) 5. Τις αιτήσεις πληρωμής προς την Επιτροπή (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης) 6. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 7. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ορόσημο (ενδιάμεσο παραδοτέο) (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Δικαιούχοι) Δεδομένου ότι η επιστροφή της στήριξης στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων έχει επιλεγεί να γίνεται στη βάση των πραγματικών δαπανών τους οι αρμόδιες αρχές /φορείς θα διασφαλίζουν ότι τηρούνται όλοι οι κανόνες που αφορούν στην αποφυγή διπλής χρηματοδότησης, τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και το
--	---

	χειρισμό καταγγελιών, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες που προβλέπονται στο ΣΔΕ 2021-2027, οι οποίες περιγράφονται στο συνημμένο έγγραφο «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ».
--	---

Σύντομος τίτλος τύπου πράξης	Δράση Δ ΕΤΠΑ
1. Περιγραφή του τύπου πράξης, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης	Δράση Δ: Δημοσιότητα, Προβολή και Αξιολόγηση Η Δράση Δ, που θα υλοποιηθεί με ευθύνη της ΕΥΔ ΤΕΒΟ, περιλαμβάνει τις εξής επιμέρους υποδράσεις: Δ.1. Ενέργειες για την προβολή και τη διάδοση των δράσεων και των αποτελεσμάτων της διοικητικής ενδυνάμωσης των δικαιούχων. Στις δράσεις δημοσιότητας περιλαμβάνεται η διοργάνωση εκδηλώσεων – ημερίδων, άλλα και η διοργάνωση συναντήσεων σε τακτικές ημερομηνίες. Δ2. Αξιολόγηση (on-going και ex post) των δράσεων του παρόντος προγράμματος διοικητικής ενδυνάμωσης δικαιούχων . Η κατά τη διάρκεια υλοποίησης (on-going) αξιολόγηση του προγράμματος διοικητικής ενδυνάμωσης, θα εστιάσει στην παρακολούθηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των κύριων δράσεων του προγράμματος και θα παρέχει στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων) τη δυνατότητα βελτίωσης στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος, εάν απαιτηθεί. Προβλέπεται επίσης να γίνει, μετά την ολοκλήρωση του Προγράμματος, η τελική (ex post) αξιολόγηση που θα εστιάσει στις επιπτώσεις των δράσεων στους τελικούς αποδέκτες και το σχετικό στελεχιακό δυναμικό τους και στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027. Η προβολή και δημοσιότητα του Προγράμματος θα εξασφαλιστεί μέσα από τον κεντρικό κόμβο του espa.gr και σε συνεργασία με την Μονάδα Δημοσιότητας της ΕΥΣΣΑΕ που είναι υπεύθυνη για όλο το ΕΣΠΑ. Παράλληλα, οι Δικαιούχοι/συντονιστές φορείς διαθέτουν αντίστοιχα εργαλεία προβολής που θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος. Η κοστολόγηση της Δράσης πραγματοποιήθηκε βάσει παραδοχών και στοιχείων από παρόμοιες δράσεις, των πραγματικών συνθηκών εργασίας της ελληνικής αγοράς και των εθνικών κανόνων επιλεξιμότητας δαπανών. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός επαρκεί για την υλοποίηση της Δράσης. Οι παραδοχές κοστολόγησης, ο προϋπολογισμός του Προγράμματος και ο επιμερισμός του στις δράσεις παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης, και στο συνοδευτικό αρχείο excel. Σε κάθε περίπτωση οι τελικές εισροές από την ενωσιακή χρηματοδότηση δεν θα ξεπερνούν το πραγματικό κόστος υλοποίησης των δράσεων.
2. Ειδικός/-οί στόχος/-οι	
3. Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που	Δ1 Τουλάχιστον 4 Εκδηλώσεις Δημοσιότητας που οργανώθηκαν

πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δ2. 2 Αξιολογήσεις Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν Οι προβλεπόμενες ημερομηνίες των ενδιάμεσων παραδοτέων (στο πεδίο B7) είναι ενδεικτικές. Σε περίπτωση πρόωρης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία) των ενδιάμεσων παραδοτέων, η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) μπορεί να αιτηθεί την αντίστοιχη πληρωμή, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των ορίων των ετήσιων διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων για το πρόγραμμα. Σε περίπτωση καθυστερημένης εκπλήρωσης της προϋπόθεσης (σε σύγκριση με την προγραμματισμένη ημερομηνία), η αντίστοιχη πληρωμή του προγραμματισμένου ποσού μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από την Επιτροπή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις.		
4. Προθεσμία για την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων	31 Δεκ 2029		
5. Ορισμός του δείκτη	Δ1. Αριθμός εκδηλώσεων δημοσιότητας που οργανώθηκαν Δ2. Αριθμός αξιολογήσεων Προγράμματος που πραγματοποιήθηκαν		
6. Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δ1 Αριθμός Δ2 Αριθμός		
7. Ενδιάμεσα παραδοτέα (αν υπάρχουν) που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή με χρονοδιάγραμμα των επιστροφών	Ενδιάμεσα παραδοτέα	Προβλεπόμενη ημερομηνία	Ποσό (EUR)
	Δ1 Τουλάχιστον 4 εκδηλώσεις δημοσιότητας που οργανώθηκαν	31 Δεκ 2029	96.387,62
	Δ2.1. On-going αξιολόγηση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε	31 Δεκ 2026	96.387,62
	Δ2.2. Ex post αξιολόγηση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε	31 Δεκ 2029	96.387,62
7.1. Μέθοδος επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον ή στους δικαιούχους	1. Χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες		

8. Συνολικό ποσό (συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης)	360.000,00
9. Μέθοδος προσαρμογής/-ών	Δεν προβλέπεται αυτόματη αναπροσαρμογή των ποσών. Σε περίπτωση που με βάση την ενδιάμεση αξιολόγηση του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων προκύπτει η ανάγκη επικαιροποίησης της δράσης του οδικού χάρτη, η οποία επηρεάζει τους όρους/προϋποθέσεις ή τα αποτελέσματα, ανά ορόσημο/ενδιάμεσο παραδοτέο, ή προκύψουν σημαντικές δυσκολίες για την επίτευξη των προγραμματιζόμενων όρων και αποτελεσμάτων, θα ακολουθηθεί η διαδικασία αναθεώρησης Προγράμματος με τροποποίηση του Προσαρτήματος 2.
10. Επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, των ενδιάμεσων παραδοτέων): — να περιγραφεί ποιο ή ποια έγγραφα ή ποιο σύστημα θα χρησιμοποιηθεί για την επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, καθένα από τα ενδιάμεσα παραδοτέα) — να περιγραφεί πώς θα διεξαχθούν οι διαχειριστικές επαληθεύσεις (συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων) και από ποιον — να περιγραφεί ποιες ρυθμίσεις θα θεσπιστούν για τη συλλογή και την αποθήκευση των σχετικών δεδομένων/εγγράφων	Η διαδρομή ελέγχου θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που καθορίζονται στο σημείο IV του παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ). Αρμόδια αρχή για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ ΕΥΔ ΤΕΒΟ 2021-2027. Στο ΟΠΣ θα τηρούνται τα εξής έγγραφα: 1. Η απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2. 2. Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους, Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή προτάσεων. 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, η οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου. 5. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής 6. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ενδιάμεσο παραδοτέο. Τα δικαιολογητικά έγγραφα και ο τρόπος επαλήθευσης παρουσιάζονται παρακάτω. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται στο Κείμενο Τεκμηρίωσης που συνοδεύει το παρόν Προσάρτημα. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Δ1 Τουλάχιστον 4 εκδηλώσεις δημοσιότητας που οργανώθηκαν Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΕΥΔ ΤΕΒΟ): Έκθεση με σύνοψη και κατάλογο των εκδηλώσεων και στοιχεία όπως τίτλο, τόπο, χρόνο, αριθμό καλεσμένων και ατόμων που παρακολούθησαν. Για κάθε εκδήλωση: Πρόγραμμα εκδηλώσεων, λίστα καλεσμένων με υπογραφές των συμμετεχόντων, οπτικοακουστικό υλικό (φωτογραφίες,

	βίντεο). Επαλήθευση: Διοικητικά ή/και επιτόπια από ΔΑ. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Δ2.1 On-going αξιολόγηση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΕΥΔ ΤΕΒΟ): Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων, στην οποία περιλαμβάνονται δεδομένα παρακολούθησης, όπως δεδομένα παρουσιών, ποσοστά συμμετοχής και ολοκλήρωσης συγκεκριμένων ορόσημων, ανατροφοδότηση από τους εμπλεκόμενους φορείς και αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Ενδιάμεσο παραδοτέο - Ορόσημο: Δ2.2 Ex post αξιολόγηση του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε Δικαιολογητικά έγγραφα από δικαιούχο (ΕΥΔ ΤΕΒΟ): Τελική Έκθεση Αξιολόγησης του Οδικού χάρτη ενδυνάμωσης των φορέων, στην οποία περιλαμβάνονται πίνακες σύγκρισης των αναμενόμενων και πραγματικών αποτελεσμάτων για κάθε ορόσημο, με επισήμανση ποσοστού επίτευξης, σχέδια δράσης/έρευνες για τη συλλογή ανατροφοδότησης από τους εμπλεκόμενους φορείς σχετικά με τον αντίκτυπο του προγράμματος. Επαλήθευση: Διοικητικά από ΔΑ. Τα δικαιολογητικά έγγραφα, η τήρησή τους και ο τρόπος επαλήθευσης από τη ΔΑ αναλύονται στο «ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ».
11. Χρήση επιχορηγήσεων υπό μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Η επιχορήγηση που παρέχεται από κράτος μέλος σε δικαιούχους λαμβάνει τη μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες; [N/O]	Όχι
12. Ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της διαδρομής λογιστικού ελέγχου. Προσδιορίστε τον/τους φορέα/-είς που είναι υπεύθυνος/-οι για τις ρυθμίσεις αυτές	Η διαδρομή ελέγχου της χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες θα περιλαμβάνει τα υποχρεωτικά στοιχεία που καθορίζονται στο Τμήμα IV του Παραρτήματος XIII του Καν. 2021/1060 (ΚΚΔ) – (δυνάμει του άρθρου 95 του ΚΚΔ). Η τήρηση των απαιτούμενων στοιχείων θα γίνεται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ). Αρμόδιες αρχές/φορείς για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου θα είναι η ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, η ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης, οι δικαιούχοι των πράξεων και η Αρχή Ελέγχου. Συγκεκριμένα και με βάση της απαιτήσεις του τμήματος IV του Παραρτήματος XIII του ΚΚΔ: 1. Η τροποποίηση του Προγράμματος Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που περιλαμβάνει την απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του προσαρτήματος 2 σχετικά με τις

	προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν ή τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν, τα ορόσημα και τα αντίστοιχα ποσά. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 2. Έγγραφα σχετικά με την επιλογή και την έγκριση των πράξεων που καλύπτονται από την επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 95 του ΚΚΔ: Πρόσκληση που εκδίδεται από τη ΔΑ για υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους. Προτάσεις που υποβλήθηκαν από τους δικαιούχους και όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν στην αξιολόγηση και την επιλογή των προτάσεων. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 3. Αποφάσεις ένταξης των πράξεων στο Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη των Δικαιούχων 2021-2027 που εκδίδει η ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ και υπογράφει ο ΓΓ ΕΣΠΑ-ΔΕ, οι οποίες καθορίζουν τους όρους στήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους. (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 4. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τις διαχειριστικές επαληθεύσεις που διενεργούνται από τη ΔΑ-ΕΥΔ ΤΕΒΟ, καθώς και τους λογιστικούς ελέγχους (audits) που διενεργούνται από την Αρχή Ελέγχου, με αποκλειστικό στόχο να επαληθεύσουν ότι έχουν εκπληρωθεί οι όροι για επιστροφή από την Επιτροπή ή έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα (άρθρο 95 ΚΚΔ παρ.3, 2ο εδάφιο). (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ)) 5. Τις αιτήσεις πληρωμής προς την Επιτροπή (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΕΥ Αρχή Πιστοποίησης) 6. Τα έγγραφα που αποδεικνύουν την καταβολή της δημόσιας συνεισφοράς στους δικαιούχους και την ημερομηνία της καταβολής (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ) 7. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων, ανά ορόσημο (ενδιάμεσο παραδοτέο) (Υπεύθυνη Αρχή /Φορέας για την τήρηση ΔΑ - ΕΥΔ ΤΕΒΟ, Δικαιούχοι) Δεδομένου ότι η επιστροφή της στήριξης στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων έχει επιλεγεί να γίνεται στη βάση των πραγματικών δαπανών τους οι αρμόδιες αρχές /φορείς θα διασφαλίζουν ότι τηρούνται όλοι οι κανόνες που αφορούν στην αποφυγή διπλής χρηματοδότησης, τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και το χειρισμό καταγγελιών, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες που προβλέπονται στο ΣΔΕ 2021-2027, οι οποίες περιγράφονται στο συνημμένο έγγραφο «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ».
--	--

1) «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων 2021-2027»

Αντικείμενο του έργου είναι η ανάπτυξη, παραμετροποίηση, εγκατάσταση και θέση σε παραγωγική λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2027.

2) Εξειδικευμένος Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) 2021-2027

Το αντικείμενο του ΕΣΠΕΛ είναι ο έλεγχος της ποιότητας των δημοσίων έργων και θα καλύπτει όλη την ΠΠ 2021-2027.

Οφείλει να διενεργεί ελέγχους, πέρα και εκτός από εκείνους που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις για τα Δημόσια Έργα.

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το H2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των

διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη **εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ)** ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ)**:

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ.-ενοτ. 1.2/μεθοδολογία).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος**: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το **πλάνο των διασυνδέσεων**, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκεσός, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα

αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- **07.2020:** Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- **2020-2021:** Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- **04.2021:** Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- **06.2021:** Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- **09.2021:** Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2. Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών

Κοινωνικός αντίκτυπος

Η απασχόληση στους ΗΣ ΜΔΝ (τακτικό προσωπικό, συμβασιούχοι & εργολάβοι) ανέρχεται σε 1.220 ΠΠΑ (485 στην Κρήτη, 369 στα Δωδεκάνησα, 236 στο Β. Αιγαίο και 130 στις ΝΔ Κυκλάδες). Η διακοπή της λειτουργίας τους συνεπάγεται άμεσες απώλειες Θ.Ε. στις μονάδες, καθώς και έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στο τοπικό παραγόμενο προϊόν και την απασχόληση (παρ.- ενοτ. 1.3/πιν.5).

Ευρύτερος οικονομικός αντίκτυπος

Όλα τα νησιά αντιμετωπίζουν σειρά προκλήσεων που απορρέουν από τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ, εντείνοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της ενεργειακής μετάβασης και την ανάγκη προώθησής της.

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/2193 καθιστά πρακτικά αδύνατο για τις μονάδες των ΗΣ των μικρότερων νησιών να λειτουργούν >500 ώρες ετησίως, από το 2025 για νέες και από το 2030 για υφιστάμενες μονάδες. Για την αποφυγή πλήρους μπλακ-άουτ, η μετάβαση σε καθαρές πηγές ενέργειας έως το 2030 αποτελεί μονόδρομο, ειδικά για όσα θα καθυστερήσουν ή δεν θα διασυνδεθούν. Οι επενδύσεις ΑΠΕ σε αυτά είναι δαπανηρές και ασύμφορες, λόγω της μικρής τους κλίμακας.

Η δέσμη μέτρων «Fit for 55» περιλαμβάνει την επέκταση του ΣΕΔΕ στη ναυτιλία και τη σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών για τις αερομεταφορές. Οι δύο αυτοί τομείς έχουν άμεσο αντίκτυπο στα νησιά, όντας μη-προσβάσιμα από ξηράς. Τα μέτρα ενδέχεται να οδηγήσουν σε περιορισμό της χρήσης περιφερειακών αεροδρομίων, μείωση των ακτοπλοϊκών συνδέσεων ή/και σημαντική οικονομική επιβάρυνση στα ναύλα με αντίστοιχες συνέπειες για τις νησιωτικές οικονομίες.

Η ενεργειακή μετάβαση συνιστά προϋπόθεση και κίνητρο για τον ευρύτερο μετασχηματισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέεται με την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, και λαμβάνοντας υπόψιν το χρονοδιάγραμμα διείσδυσης των ΑΠΕ, είναι σημαντικός σε πρώτη φάση ο εξορθολογισμός της ζήτησης ενέργειας ως καταλύτης της μετάβασης[12].

1.3. Προσδιορισμός νησιών με συγκεκριμένες προκλήσεις

Τα νησιά επηρεάζονται δυσανάλογα και ανόμοια από τη μετάβαση λόγω των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομίας κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας.

Το Β. Αιγαίο έχει υψηλή ανεργία, έως και 30% χαμηλότερη ΑΠΑ από τον εθνικό μ.ο. ενώ ο πληθυσμός του κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των νησιών την περίοδο 2011-2016.

Σε μειονεκτική θέση βρίσκονται ιδίως νησιά με χαμηλό πληθυσμό που χαρακτηρίζονται από πληθυσμιακή στασιμότητα, αδύναμες οικονομίες, χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών/υπηρεσιών, γεωγραφική απομόνωση. Αυτά τα νησιά εμπίπτουν στο αντικείμενο της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, διατομεακού χαρακτήρα, που σχεδιάζεται σε συνεργασία με την ΕΕ. Η Πρωτοβουλία χρηματοδοτείται κυρίως από το Τομεακό Πρόγραμμα του Υπ. Περιβάλλοντος (ΠΕΚΑ) και συμπληρωματικά από ΠΔΑΜ και τα οικεία ΠΕΠ, στοχεύει στον μετασχηματισμό-εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μοντέλου με αφετηρία την ενεργειακή μετάβαση και τις αλλαγές που αυτή επιφέρει στις τοπικές οικονομίες.

Για να είναι δίκαιη, η διαδικασία μετάβασης των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα πρέπει να ενισχύσει τις νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις της να αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα πρέπει να συμβάλλει στο μετασχηματισμό του τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και στους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, προς ένα πιο βιώσιμο και καινοτόμο μοντέλο με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.

Ο μετασχηματισμός των τοπικών οικονομιών των νησιών, οι οποίες συνυπάρχουν και επηρεάζονται άμεσα και από τις φυσικές προκλήσεις της νησιωτικότητας, απαιτεί σημαντικού κόστους επενδύσεις. Τα νησιά δεν μπορούν να επωμιστούν εξ ολοκλήρου αυτό το κόστος, ενώ χωρίς τις επενδύσεις η μετάβασή τους θα είναι ελλιπής, με συνεπαγόμενες περιβαλλοντικές και κοινωνικές προεκτάσεις.

Με βάση τα παραπάνω, προβλέπεται η κατανομή του ~13% της συνολικής χρηματοδότησης του ΠΔΑΜ για στήριξη επενδύσεων που προσδιορίζονται από το ΕΣΔΙΜ και αφορούν κυρίως την καθαρή ενέργεια, τον βιώσιμο τουρισμό και τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία ως μοχλούς για τον οικονομικό μετασχηματισμό.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Ο αντίκτυπος της μετάβασης αφορά διαφορετικά μεγέθη για κάθε Περιφέρεια ενδιαφέροντος, καθώς επηρεάζει με διαφορετικό τρόπο την κάθε περιοχή, ανάλογα με τον τρόπο εφαρμογής της (διασυνδέσεις, διεύθυνση ΑΠΕ, ανάπτυξη υβριδικών σταθμών). Η ποσοτικοποίηση του πραγματοποιείται σε γεωγραφικό επίπεδο NUTS3, με εξαίρεση τις 4 ΠΕ της Κρήτης, οι οποίες αντιμετωπίζονται ενιαία σε επίπεδο νησιού:

Απώλεια θέσεων εργασίας και μείωση οικονομικής δραστηριότητας

Μετά την περάτωση της διασύνδεσης στην Κρήτη οι ΑΗΣ Λινοπεραμάτων και Χανίων, σύμφωνα με τον υφιστάμενο προγραμματισμό, θα αποσυρθούν ενώ ο ΑΗΣ Αθρινόλακκου θα τεθεί σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών. Υπό αυτό το πρίσμα, εκτιμάται ότι το 50% του συνόλου των απασχολούμενων στους ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς της περιφέρειας - τακτικού και έκτακτου προσωπικού (243 εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης), θα βρεθούν εκτός εργασίας. Παράλληλα, η οικονομία θα απωλέσει ~2 εκατ. € από ετήσιες δαπάνες της ΔΕΗ σε τοπικούς προμηθευτές.

Η απώλεια συνολικού ετήσιου εισοδήματος ~7,3 εκατ. €, καθώς και ~2 εκατ. € από δαπάνες στην περιφέρεια θα επιφέρει περαιτέρω μείωση της απασχόλησης κατά 118 θέσεις εργασίας και πτώση της προστιθέμενης αξίας της τοπικής οικονομίας κατά 5,6 εκατ. € ετησίως, λόγω της μείωσης της καταναλωτικής δαπάνης και των δραστηριοτήτων της εφοδιαστικής αλυσίδας των σταθμών.

Η εκτίμηση ότι η απόσυρση των αυτόνομων σταθμών Η/Π θα επηρεάσει το 50% των εργαζομένων σε αυτούς εφαρμόζεται και στις υπόλοιπες περιοχές μετάβασης.

Για τα Δωδεκάνησα η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 185 ΙΠΑ ή ~5,3 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 83 ΙΠΑ και 4,0 εκατ. € ετησίως.

Για τις Κυκλάδες η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 65 ΙΠΑ ή ~1,8 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 25 ΙΠΑ και 1,2 εκατ. € ετησίως.

Για την περιοχή Λέσβος-Λήμνος η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 50 ΙΠΑ ή ~1,2 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 19 ΙΠΑ και 0,9 εκατ. € ετησίως.

Για την περιοχή Ικαρία-Σάμος η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 37 ΙΠΑ ή ~1,0 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 14 ΙΠΑ και 0,6 εκατ. € ετησίως.

Για τη Χίο η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 29 ΙΠΑ ή ~0,7 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 12 ΙΠΑ και 0,6 εκατ. € ετησίως.

Κόστος από την περιορισμένη μεταστροφή στην καθαρή ενέργεια και τη μη διαφοροποίηση της ευρύτερης οικονομίας

Η σταδιακή διεύθυνση ΑΠΕ στα νησιά (βάσει του χρονοδιαγράμματος των διασυνδέσεων) επηρεάζει σημαντικά τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών τόσο σε σχέση με τη μεταστροφή/προσαρμογή των υφιστάμενων δραστηριοτήτων προς πιο πράσινες και βιώσιμες μορφές όσο και σε σχέση με την ανάπτυξη νέων πράσινων και βιώσιμων δραστηριοτήτων.

Βάσει των στόχων του ΜΔΜ, αλλά και της ΣΛΕΕ για άρση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών, με ιδιαίτερη έμφαση σε νησιωτικές και άλλες μειονεκτικές περιοχές, η πράσινη μετάβαση οφείλει να συμβάλλει στον ευρύτερο οικονομικό μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου των νησιών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τομείς που κατά κανόνα αναπτύσσονται στα νησιά είναι η ενέργεια, ο τουρισμός και η γαλαξία οικονομία. Μάλιστα, η σύνδεση της ανάπτυξης της γαλαξίας οικονομίας με την πράσινη

μετάβαση μέσω του μετασχηματισμού των θαλάσσιων μεταφορών και των λιμανιών τονίζεται ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Έκθεση για τη Γαλάζια Οικονομία του 2021.

Στους τρεις τομείς δραστηριοποιούνται 732, 26.161, και 1.423 επιχειρήσεις που απασχολούν 1.301, 136.691, και 3.915 εργαζομένους, αντίστοιχα, και οποιαδήποτε αργοπορημένη, περιορισμένη ή ατελής αξιοποίηση των δυνατοτήτων για μετασχηματισμό τους εξαιτίας του προβλεπόμενου χρονοπρογραμματισμού των διασυνδέσεων, της διείσδυσης των ΑΠΕ ή/και της εγκατάστασης ΥΒΣ Η/Π θα επηρεάσει αρνητικά την οικονομική τους δραστηριοποίηση (κύκλος εργασιών). Υπό αυτό το πρίσμα, η ενεργοποίηση επενδύσεων δίκαιης μετάβασης παράλληλα με την πρόοδο των διαδικασιών της μετάβασης (δηλ. πριν από την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων) δε θα διασφαλίσει απλώς τις υπάρχουσες δραστηριότητες και τον έγκαιρο μετασχηματισμό τους αλλά θα οδηγήσει και σε ουσιαστική διεύρυνση αυτών των δραστηριοτήτων.

Το κόστος στον τομέα της ενέργειας είναι μεγαλύτερο στην Κρήτη και τις Κυκλάδες όπου πλησιάζει η διασύνδεση και η ανάπτυξη των ΑΠΕ σύντομα αναμένεται να κλιμακωθεί. Όσον αφορά στον τουρισμό και την γαλάζια οικονομία, πλέον επηρεαζόμενες θεωρούνται περιοχές με σημαντική υφιστάμενη σχετική δραστηριότητα, συγκεκριμένα τα Δωδεκάνησα, όπου τα έσοδα από τον τουρισμό και τη γαλάζια οικονομία έφτασαν αντίστοιχα τα 1.230 εκατ. € και 46 εκατ. € το 2017 και η Κρήτη, με έσοδα 1.264 εκατ. € και 217 εκατ. €, αντίστοιχα.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς τον τομέα της **πράσινης ενέργειας**, οι επενδύσεις σε ΑΠΕ, τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη λειτουργία τους, μπορούν να δώσουν σημαντική ώθηση στις τοπικές οικονομίες και να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης και οικονομικής διαφοροποίησης για τις νησιωτικές περιοχές.

Οι άμεσες επιπτώσεις συνδέονται με το οικονομικό αποτύπωμα και τις θέσεις εργασίας από την κατασκευή και λειτουργία των έργων, ενώ οι έμμεσες και επαγόμενες συνδέονται με την εφοδιαστική αλυσίδα των έργων και τις δαπάνες κατανάλωσης των εργαζομένων σε αυτή.

Εξετάζονται η Περιφέρεια Κρήτης και οι Κυκλάδες που έχουν αναγνωρισθεί ως τα πλέον επηρεαζόμενα εδάφη ως προς αυτή τη διάσταση. Τονίζεται ότι η Κρήτη εξετάζεται στο σύνολό της, παρότι απαρτίζεται από τέσσερις περιοχές NUTS 3, καθώς αποτελεί ενιαίο ΗΣ ΜΔΝ.

Στην Κρήτη, η εκτιμώμενη ισχύς των έργων που θα μπορούσαν να κατασκευασθούν ανέρχεται σε 398 MW. Η ολική προστιθέμενη αξία των έργων (άμεση, έμμεση και επαγόμενη) μπορεί να ανέλθει έως τα 62,5 εκατ. €, ενώ η δημιουργούμενη απασχόληση υπολογίζεται σε έως 1.403 θ.ε.. Παράλληλα, οι οικονομικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία των έργων (πέραν των άμεσων εσόδων που δύναται να ανέλθουν σε 29,5 εκατ. € εφόσον διατηρηθούν τοπικά στο σύνολό τους), εκτιμώνται σε 3,8 εκατ. € και 89 θ.ε.. Στην περιοχή των Κυκλάδων συνολικά (δηλ. Β. Κυκλάδες & ΝΔ Κυκλάδες), αντίστοιχα, οι επιπτώσεις της προβλεπόμενης εγκατάστασης ΑΠΕ, εκτιμώνται σε 9,4 εκατ. € και 209 θ.ε., κατά την κατασκευή των έργων και 0,6 εκατ. € και 14 θ.ε. ετησίως, πλέον των άμεσων εσόδων 4,9 εκατ. €, κατά τη λειτουργία αυτών (παρ.- πιν.15).

Το κόστος για τις τοπικές κοινωνίες αυξάνεται επιπρόσθετα αν συνυπολογιστεί η αδυναμία ανάπτυξης μιας ευρύτερης αλυσίδας νέων καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων γύρω από την πράσινη ενέργεια.

Το κόστος όσον αφορά στην ανάπτυξη του **βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας** συνδέεται με την αδυναμία προσέλκυσης νέων και σύγχρονων δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε περιβαλλοντικά ευαίσθητοποιημένους τουρίστες, που δίνουν έμφαση στην ποιότητα του παρεχόμενου προϊόντος έναντι της τιμής του. Η απώλεια των σχετικών δαπανών λαμβάνει χώρα σε βάρος της ανάπτυξης και διαφοροποίησης του τοπικού τουριστικού προϊόντος (άμεσες επιπτώσεις), ενώ παράλληλα περιορίζει την ανάπτυξη σειράς δραστηριοτήτων που συνδέονται με την εφοδιαστική αλυσίδα και την κατανάλωση των εργαζομένων σε αυτή (έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις). Ένα σημαντικό μέρος αυτών αφορούν κλάδους γαλάζιας οικονομίας (θαλάσσιες μεταφορές, παράκτιος τουρισμός).

Η ποσοτικοποίηση του ως άνω κόστους γίνεται σε όρους παραγόμενου προϊόντος, προστιθέμενης αξίας και συντηρούμενης απασχόλησης. Το ύψος συναρτάται του μεγέθους της παγκόσμιας αγοράς του βιώσιμου τουρισμού, της αναπτυξιακής του προοπτικής τα επόμενα χρόνια και της τουριστικής δαπάνης του συγκεκριμένου μεριδίου τουριστών σε σύγκριση με το μέσο όρο της αγοράς.

Βάσει αναλύσεων της αγοράς του βιώσιμου τουρισμού, εξετάζεται η υπόθεση ότι η υιοθέτηση και προώθηση ενός βιώσιμου τουριστικού υποδείγματος μπορεί να οδηγήσει σε 2% ετήσια αύξηση[13]. Ο ρυθμός αυτός επιβεβαιώνεται και από σχετικές μελέτες νησιών παγκοσμίως, όπως στην περίπτωση των νήσων Αζόρες, τα οποία αύξησαν την επισκεψιμότητα τους κατά 15% σε διάστημα 7 ετών.

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, οι ταξιδιώτες που επιλέγουν τον βιώσιμο τουρισμό είναι λιγότερο ευαίσθητοι στις τιμές και ξοδεύουν σημαντικά περισσότερα χρήματα (~51% υψηλότερη μέση δαπάνη).

Το ετήσιο κόστος σε απόλυτα μεγέθη υπολογίζεται συντηρητικά για το έτος 2024 κατά το οποίο, βάσει σχεδίου, θα έχουν ολοκληρωθεί οι διασυνδέσεις Κρήτης και Κυκλάδων και συνεπώς θα είναι εφικτή η δυνατότητα αξιοποίησης της πράσινης προοπτικής τους. Η τουριστική κίνηση για το 2024 εκτιμάται στα επίπεδα του 2019, με την υπόθεση ότι σε βάθος πενταετίας η εγχώρια τουριστική βιομηχανία θα έχει ανακάμψει πλήρως από τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Υπό αυτό το πρίσμα, στα Δωδεκάνησα, το κόστος, πέραν των άμεσων εσόδων 58,3 εκατ. €, ανέρχεται σε τουλάχιστον 43,8 εκατ. € προστιθέμενης αξίας και 1.160 θ.ε. κατ' έτος. Αντίστοιχα, στην περιοχή Λέσβος-Λήμνος εκτιμάται σε 0,9 εκατ. € και 25 θ.ε., στην περιοχή Ικαρία-Σάμος σε 1,5 εκατ. € και 40 θ.ε. και στη Χίο σε 0,4 εκατ. € και 12 θ.ε., ετησίως (παρ.- πιν.16).

Σημειώνεται ότι τα κόστη για την εφοδιαστική αλυσίδα εκτιμώνται συντηρητικά, καθώς βασίζονται στην υφιστάμενη διάρθρωση των περιφερειακών οικονομιών. Η σταδιακή τοπική ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων αναμένεται να ενδυναμώσει περαιτέρω το τοπικό αναπτυξιακό αποτύπωμα, ιδιαίτερα εφόσον η βιώσιμη ανάκαμψη της τουριστικής βιομηχανίας στην Ελλάδα στηριχθεί και στην προώθηση προϊόντων που αξιοποιούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προορισμών και στηρίζονται στις νέες τάσεις για αειφορία.

Το παραπάνω κόστος, σχετιζόμενο με την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, και κυρίως για τις Π.Ε. Λέσβου, Λήμνου και Ικαρίας που παρουσίασαν οριακή μείωση τουριστικής κίνησης την τελευταία πενταετία, παρότι στο σύνολο της χώρας ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για την ίδια περίοδο πλησίασε το 4%.

Τέλος, τις παραπάνω εκτιμήσεις έρχονται να επιβαρύνουν η ένταξη της ναυτιλίας στο ΣΕΔΕ και η κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών στις αερομεταφορές, πλήττοντας τόσο στις εμπορευματικές όσο και στις επιβατικές μεταφορές.

Όσον αφορά στις εμπορευματικές μεταφορές, η μετακύλιση του επιπλέον κόστους στα διακινούμενα προϊόντα θα οδηγήσει σε αύξηση του κόστους διαβίωσης στα νησιά, τα οποία εξαρτώνται από τις εισαγωγές μηχανημάτων, οχημάτων, φαρμάκων και ιατρικού εξοπλισμού, καυσίμων, τροφίμων και άλλων καταναλωτικών αγαθών από την ηπειρωτική χώρα. Παράλληλα, η αύξηση των τιμών των εξαγόμενων τοπικών προϊόντων, άμεσα αλλά και έμμεσα μέσω του επιβαρυμένου κόστους παραγωγής από ακριβότερα καύσιμα, θα τα καταστήσει μη ανταγωνιστικά στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά.

Αντίστοιχα, αύξηση του κόστους των επιβατικών μεταφορών θα οδηγήσει σε μείωση της τουριστικής κίνησης και συνεπώς σε συρρίκνωση των νησιωτικών οικονομιών[14]. Επιπλέον, θα επιβαρύνει δυσανάλογα τους νησιωτικούς πληθυσμούς που υποχρεώνονται σε συχνές εναέριες και θαλάσσιες μετακινήσεις λόγω της έλλειψης βασικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (νοσοκομεία, δικαστήρια, δημόσιες υπηρεσίες, κλπ.). Συνεπώς η εξισορρόπηση των αρνητικών επιπτώσεων στις τοπικές οικονομίες μέσω του ΜΔΜ αποτελεί ουσιαστικό διακύβευμα προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητά τους.

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων και προκλήσεων της μετάβασης των νησιών του Βορείου, του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης που παρατέθηκαν στην Ενότητα 1, αναδεικνύει συγκεκριμένες αναπτυξιακές

ανάγκες και προσδιορισμό στόχων στο πλαίσιο των ακόλουθων στρατηγικών προτεραιοτήτων:

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Ενεργειακή μετάβαση - Κλιματική ουδετερότητα

Κυκλική οικονομία

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

καθώς και τη συμπληρωματικότητα των ενεργειών με άλλα Προγράμματα που εκτείνονται σε όλο το αναπτυξιακό φάσμα, τις ανάγκες και την περίμετρο των προκλήσεων της δίκαιης μετάβασης και δεν περιορίζονται στις επιλεξιμότητες του Κανονισμού του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Εκτενέστερη αναφορά σε περαιτέρω τομείς και περιοχές παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ ακολουθεί στην ενότητα 2.4.4.

Αναφορικά με την **απώλεια θέσεων εργασίας και τον περιορισμό του κοινωνικοοικονομικού αποτυπώματος των θερμικών μονάδων Η/Ε** προκύπτει η ανάγκη στήριξης των εργαζομένων σε αυτές και των τοπικών προμηθευτών και συνεργατών τους που ανήκουν στους μετασχηματιζόμενους κλάδους της αλυσίδας αξίας της ενέργειας. Εν προκειμένω, αναπτυξιακούς στόχους αποτελούν:

- η στήριξη δράσεων έρευνας – καινοτομίας-προηγμένων τεχνολογιών, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ΠΜΕ και ΜΜΕ και ο ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων.
- η αναβάθμιση των δεξιοτήτων (upskilling) και η επανακατάρτιση (reskilling) του ανθρώπινου δυναμικού μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών εργαζομένων και ανέργων και πρακτική άσκηση
- η προώθηση στην απασχόληση κυρίως μέσω επιδότησης θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλαζίας οικονομίας αλλά και ολοκληρωμένα προγράμματα συμβουλευτικής για ανέργους

Όσον αφορά στο **κόστος από την περιορισμένη μεταστροφή στην καθαρή ενέργεια και τη μη διαφοροποίηση της ευρύτερης οικονομίας**, οι ανάγκες των νησιών επικεντρώνονται στην προώθηση της μετάβασης μέσα από τους τομείς ζήτησης ενέργειας, την προετοιμασία των τοπικών κοινωνιών, και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους ώστε η παραγωγή καθαρής ενέργειας να αποτελέσει το έναυσμα για την ανάπτυξη ενός ευρύτερου οικοσυστήματος κλιματικά ουδέτερης οικονομίας από την παραγωγή έως την κατανάλωση.

Αυτό προϋποθέτει την ομαλή διείσδυση των ΑΠΕ, εναρμονισμένη με τα συμφέροντα των τοπικών κοινωνιών, μέσω και της προώθησης της αυτοαραγωγής, παράλληλα με την υλοποίηση φιλόδοξων παρεμβάσεων ενεργειακής εξοικονόμησης και αποδοτικότητας.

Επιπλέον απαιτεί τη στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, ιδίως σε ό,τι αφορά τη δημιουργία οικοσυστημάτων. Για παράδειγμα, επιχειρήσεις οι οποίες εδρεύουν σε άλλες περιοχές και υποστηρίζουν την παραγωγή από ΑΠΕ ως εξωτερικοί συνεργάτες ή προμηθευτές στη βάση κατά περίπτωση επισκέψεων, είναι κρίσιμο να αποκτήσουν κίνητρο ώστε να αναπτύξουν τοπική παρουσία στα νησιά. Αυτό θα συντελέσει άμεσα στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και αύξησης του παραγόμενου προϊόντος. Παράλληλα, θα δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη των δύο βασικών πυλώνων των νησιωτικών οικονομιών, του τουρισμού και της γαλαζίας οικονομίας, στο πλαίσιο των αρχών της βιωσιμότητας.

Συγκεκριμένοι στόχοι, που συνάδουν με τις στρατηγικές προτεραιότητες του Εδαφικού, είναι:

- η τόνωση της επιχειρηματικότητας μέσω:
 - στήριξης επιχειρήσεων με έμφαση στην καινοτομία και την οικονομική διαφοροποίηση των νησιωτικών περιοχών
 - υποστήριξης θεμελιωδών παραγόντων για την δημιουργία οικοσυστημάτων (στήριξη της ακαδημαϊκής κοινότητας, συνεργατικών σχημάτων, μεταφοράς τεχνογνωσίας, συν-ανάπτυξη καινοτομίας κ.α.)
- η συστράτευση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω:
 - ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανάπτυξη των ΑΠΕ και τη βιώσιμη

οικονομία

- εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων συμβατών με τις απαιτήσεις της βιώσιμης οικονομίας, με έμφαση στην παραγωγή καθαρής ενέργειας, το βιώσιμο τουρισμού και τη βιώσιμη γαλαξία οικονομία
- ενθάρρυνσης της συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και την αειφόρο ανάπτυξη, ώστε να στηρίξει ενεργά τη μετάβαση
- η ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την προαγωγή των κλάδων της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της βιώσιμης γαλαξίας οικονομίας.

Τέλος, **στα νησιά που έχουν απροσδιόριστο πλάνο διασύνδεσης ή για τα οποία δεν προβλέπεται διασύνδεση**, μέσω της εθνικής πρωτοβουλίας Gr-eco Islands, ορίζεται ως στόχος η υλοποίηση ολιστικών παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην ενεργειακή αυτονομία (αυτοπαραγωγή ενέργειας και εξορθολογισμός της ενεργειακής κατανάλωσης) και στη στροφή των τοπικών οικονομιών προς πιο πράσινες και βιώσιμες δραστηριότητες.

Σημειώνεται ότι το παραπάνω αναπτυξιακό πλαίσιο συνδέεται με τον περιφερειακό σχεδιασμό για τη μεγιστοποίηση του οφέλους από την πράσινη μετάβαση στις τοπικές κοινωνίες και προϋποθέτει τις απαραίτητες νομοθετικές παρεμβάσεις, ιδιαίτερα ως προς τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των ΑΠΕ.

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

2.3.1 Εθνικές και περιφερειακές RIS3

Εθνική RIS3 2014-2020: Συμβαδίζει με τους στόχους της ΔΑΜ συγκαταλέγοντας την ενέργεια, το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την τεχνολογία μεταξύ των κλάδων στους οποίους επικεντρώνονται οι διαθέσιμοι πόροι καθώς αναγνωρίζει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και την αναπτυξιακή προοπτική τους σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, δίνει έμφαση και στο δίπτυχο τουρισμού-πολιτισμού που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για τις νησιωτικές περιοχές.

RIS3 Περιφ. Β. Αιγαίου 2014-2020: Βασίζεται σε 4 άξονες: καινοτομία και επιχειρηματικότητα, αγροδιατροφή, τουρισμός-φύση-πολιτισμός και ίσες ευκαιρίες οι οποίοι αντανακλούν τόσο τις θεματικές κατευθύνσεις της δίκαιης μετάβασης, όσο και τον οριζόντιο στόχο για άρση των ανισοτήτων. Επιπλέον συνδυαστικό κρίκο με τη δίκαιη μετάβαση αποτελεί η προώθηση της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τους παραπάνω τομείς.

RIS3 Περιφ. Ν. Αιγαίου 2014-2020: Δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον τουρισμό, ως αναπτυξιακό κορμό της περιφέρειας, όπως έχει αναγνωριστεί και στο παρόν κείμενο, με έμφαση στην υιοθέτηση πρακτικών βιωσιμότητας. Τους τομείς παρέμβασης συμπληρώνουν η αγροδιατροφή και η αλιεία/υδατοκαλλιέργεια. Ως προς τους στόχους της ΔΑΜ, η στρατηγική εδράζεται στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων μέσω επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης στους τομείς προτεραιότητας. Παράλληλα, θέτει ως προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω ανάπτυξης καθαρών πράσινων τεχνολογιών για την παραγωγή και την εξοικονόμηση ενέργειας, και προωθεί την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας.

RIS3 Περιφ. Κρήτης 2014-2020: Βασισμένη σε 4 προτεραιότητες : αγροδιατροφή, πολιτισμός-τουρισμός, περιβάλλον και γνώση, βρίσκεται σε συμφωνία με τη στοχοθεσία της ΔΑΜ. Δίνει έμφαση στην ανάπτυξη των ΑΠΕ με όρους αειφορίας και στην αξιοποίηση της καινοτομίας και της επιστημονικής γνώσης προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, σε περιβαλλοντικούς και σε κοινωνικούς όρους.

Πρόσφατα προσδιορίστηκαν οι 8 τομείς προτεραιότητας της **Εθνικής RIS (ΣΕΕ) 2021-2027**, οι οποίοι ταυτίζονται με τους 8 τομείς της **Εθνικής RIS 2014-2020**. Η περαιτέρω εξειδίκευσή τους σε περιφερειακό επίπεδο (με διαφορετικό χρονισμό ανά περιφέρεια) θα προσδιορίσει τις **Περιφερειακές**

Απολήξεις της ΣΕΕ 2021-2027.

Οι τομείς εξειδίκευσης και οι προτεινόμενες δράσεις του Εδαφικού Σχεδίου και του ΠΔΑΜ λαμβάνουν υπόψη τα κύρια συμπεράσματα και τις προτάσεις της **ΣΕΕ 2021-2027** και της **Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 2021-2027** και προσδιορίστηκαν σε συνεργασία με τη ΓΓ Έρευνας & Καινοτομίας.

2.3.2. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα περιφερειακά ή εθνικά σχέδια ανάπτυξης

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες εντοπίζονται και με τα ΠΕΠ των νήσων:

ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2021-2027: Το ΠΕΠ θέτει ως στρατηγικούς στόχους το μετασχηματισμό και τη μεγέθυνση της οικονομίας της περιφέρειας και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Όπως έχει αναγνωρισθεί και στο πλαίσιο της ΔΑΜ, η Περιφέρεια δοκιμάζεται από εδραιωμένη αναπτυξιακή ανισότητα και τις προκλήσεις της πολυνησιωτικότητας. Για την επίτευξη των στόχων η στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τις επιδιώξεις της ΔΑΜ, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την κυκλική οικονομία, την αναβάθμιση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών και την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως μοχλό οικονομικής ανάπτυξης.

ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2021-2027: Ο στρατηγικός στόχος αποτελεσματικής διαχείρισης του περιβάλλοντος και των πόρων της ΠΝΑ συγκλίνει με τους στόχους της ΔΑΜ για την περιφέρεια, οι οποίοι τίθενται για την αντιμετώπιση δύο προκλήσεων: της περιβαλλοντικής όχλησης λόγω της παρατεινόμενης λειτουργίας των ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών στα Δωδεκάνησα και της κοινωνικής αποδοχής των ΑΠΕ στις Κυκλάδες. Ο στόχος εξυπηρετείται μέσω του άξονα προτεραιότητας αειφορικής ανάπτυξης και βιώσιμης διαχείρισης των πόρων. Επιπλέον, ο στόχος ενδυνάμωσης της χωρικής συνοχής και άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων συμβαδίζει με τη βασική αρχή για κοινωνική δικαιοσύνη που διέπει το μηχανισμό δίκαιης μετάβασης.

ΠΕΠ Κρήτης 2021-2027: Παρουσιάζει συνέργειες με τη ΔΑΜ στις στρατηγικές στοχεύσεις για την ενσωμάτωση της Ε&Κ στην παραγωγική διαδικασία και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Το εδαφικό σχέδιο θα στηρίξει τη χρηματοδότηση των προαπαιτούμενων, για την υλοποίησή τους, δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία : Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις σε συμφωνία με το περιεχόμενο του. Η ΔΑ ΕΣΠΑ-ΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται στην ΠΠ 2021-2027.

Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ (υπό εκπόνηση): Θα καθορίσει τους όρους και λοιπές προϋποθέσεις για τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των ΑΠΕ που θα διασφαλίζουν την περιβαλλοντική συμμόρφωση και την κοινωνική αποδοχή των επενδύσεων.

Πρωτοβουλία Greco Islands: Το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει χρηματοδοτικά στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας στα νησιά που εμπίπτουν στις περιοχές παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ και σύμφωνα με τις επιλεξιμότητες που επιτρέπει το ΤΔΜ.

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες εντοπίζονται και με άλλα περιφερειακά σχέδια ανάπτυξης και κυρίως με τα εξής:

- Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία
- Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030
- Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050
- Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την Ανακαίνιση του Κτιριακού Αποθέματος
- Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία
- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
- Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025

- Εθνικός Κλιματικός Νόμος

Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα οι οποίες θα ισχύσουν μέχρι το τέλος του 2027 προβλέπουν σημαντικά κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων ικανών να αντισταθμίσουν τις επιπτώσεις της μετάβασής τους στην κλιματική ουδετερότητα και να εξασφαλίσουν νέες θέσεις εργασίας και αξία σε διαφορετικούς κλάδους. Παράλληλα εξασφαλίζονται βασικές προϋποθέσεις για την πιθανή συγχρηματοδότηση βασικών επενδύσεων στα νησιά (π.χ. υβριδικοί σταθμοί) που θα επιτρέψουν τον περιορισμό της εξάρτησής τους από τους παραδοσιακούς τομείς και την ουσιαστική συμμετοχή τους στην νέα οικονομία. Σημαντική βοήθεια θα μπορούσε να διαδραματίσει και ο μέσο παροχής τεχνικής βοήθειας JASPERS για το σχεδιασμό και την προετοιμασία κρίσιμων έργων στα εδάφη των Περιφερειών αναφοράς προκειμένου να λάβουν χρηματοδότησή από το InvestEU ή/και την ΕΤΕπ. Παράλληλα, κατά τη φάση υλοποίησης του σχεδίου θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία της Γραμματείας της Πρωτοβουλίας «Καθαρή Ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» καθώς και της από κοινού πρωτοβουλίας της ΕΤΕπ και της ΕΕπ, ELENA.NA.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. α, β, γ, δ, η, θ, ια, ιγ]

Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες

Δίνεται έμφαση στους τομείς της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας. Περιλαμβάνονται η στήριξη νεοφυών / υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, η δημιουργία θερμοκοιτίδων/εκκολαπτηρίων/επιταχυντών επιχειρήσεων, καινοτόμες συστάδες (clusters) για τη μεταφορά τεχνολογίας και επιστημονικής γνώσης στις επιχειρήσεις και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομίας, μέτρα αντιμετώπισης της έλλειψης στελεχών υψηλών προσόντων στις τοπικές επιχειρήσεις και συγκράτησης / προσέλκυσης επιστημόνων (π.χ. βιομηχανικά μεταπτυχιακά, συμπράξεις καινοτομίας) αποσκοπώντας στην ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας και οικονομίας.

Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Ανάπτυξη της καινοτομίας, της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση) με έμφαση στους τομείς του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, της καινοτομίας και του βιώσιμου τουρισμού.. Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμου τουρισμού και βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας, μέσω και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων με έμφαση στην προώθηση του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος με χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.

Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Χρηματοδότηση υποδομών και μηχανισμών προώθησης της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού, της γαλάζιας οικονομίας, κ.α.

Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. δ, ε, στ, ζ]

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Στήριξη της ενεργειακής αποδοτικότητας στα νοικοκυριά, τα δημόσια/ δημοτικά κτίρια και υποδομές και τα κτίρια γραφείων και παραγωγικών μονάδων, για τη μείωση του ενεργειακού κόστους και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Καθαρή ενέργεια

Στήριξη των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή (π.χ. ενεργειακές κοινότητες) και θέρμανση. Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας ή/και δικτύων τηλεθέρμανσης με αξιοποίηση γεωθερμικών πεδίων χαμηλής και μέσης ενθαλπίας. Ανάπτυξη μικρών μονάδων βιοαερίου σε ευθυγράμμιση με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 (RED

II) και τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/841 (LULUCF), καθώς και συστημάτων αποθήκευσης ολικής εφεδρείας αναγκών.

Έξυπνη ενέργεια

Αξιοποίηση τεχνολογιών ΑΠΕ (συμπερ. γεωθερμίας) για παροχή θέρμανσης/ψύξης μέσω αντλιών θερμότητας. Προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων δημόσιας χρήσης και χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις και σε φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης για την ανάπτυξη σταθμών φόρτισης.

Κυκλική οικονομία [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. θ, ι]

Περιλαμβάνει δράσεις κυκλικής οικονομίας που αφορούν στα νησιά.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. ια, ιβ, ιγ, ιε]

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής

Δημιουργία Κέντρων Δεξιοτήτων και Απασχόλησης για ανέργους, εργαζόμενους και εργοδότες (υπηρεσίες ενημέρωσης, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, βραχείας διάρκειας επαγγελματική κατάρτιση).

Προώθηση της απασχόλησης

Επιδότηση θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς της Πράσινης και Γαλάζιας Ενέργειας και του βιώσιμου τουρισμού. Ολοκληρωμένα προγράμματα προώθησης στην απασχόληση για ανέργους (Δράσεις Συμβουλευτικής -Κατάρτισης, Πρακτικής Άσκησης)

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Ως ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, με βάση εξατομικευμένη προσέγγιση ως προς το προφίλ, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό συγκεκριμένης διαδρομής για την προώθηση στην απασχόληση, δύναται να υλοποιηθούν:

- προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας - πρακτικής άσκησης για νέους, στοχευμένες δράσεις για ανέργους, μακροχρόνια ανέργους, αυταπασχολούμενους & εργαζόμενους σε επισφαλείς θ.ε., κυρίως μέσα από προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής/κατάρτισης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας (με έμφαση σε πράσινες & ψηφιακές δεξιότητες), επιδότησης νέων θ.ε., προώθηση της επιχειρηματικότητας για αυταπασχολούμενους, δράσεις προσαρμοστικότητας των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας.
- δράσεις επιδότησης θ.ε. για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την καλύτερη συμφιλίωση επαγγελματικής & οικογενειακής ζωής & προγράμματα για την επιδότηση θ.ε. για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης ενδεικτικά στους τομείς των ΑΠΕ, των ΤΠΕ, της κυκλικής οικονομίας και του περιβάλλοντος.

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού

Προγράμματα διά βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες και την επιχειρηματικότητα.

Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Ανάπτυξη, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. ε, η, θ, στ, ι]

Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές

Έργα που στηρίζουν τη βιώσιμη αστική κινητικότητα και απορρέουν από ολοκληρωμένες εδαφικές ή άλλου τύπου στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένων ποδηλατοδρόμων, μονοπατιών και ζωνών απαγόρευσης χρήσης Ι.Χ.

Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για Greco Islands

Αφορά στην υποστήριξη της εθνικής πρωτοβουλίας Gr-eco Islands με πόρους του ΤΔΜ, η οποία περιλαμβάνει ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων με βασικούς πυλώνες τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, των μεταφορών, του τουρισμού, πολιτισμού και της αγροδιατροφής και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ακολουθώντας το πρότυπο των ΟΧΕ όσον αφορά στη φιλοσοφία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες σχεδιασμού. Σε αυτό το πλαίσιο, θα καλυφθούν χρηματοδοτικά εκείνες οι κατηγορίες παρεμβάσεων που είναι επιλέξιμες από τον Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση («πρασίνισμα») των νησιών.

Ενδεικτικά: στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν τη διείσδυση των ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες/δράσεις αυτοπαραγωγής) και την εγκατάσταση ΥΒΣ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ο.κ.

Παράλληλα, περιλαμβάνονται δράσεις που προωθούνται για τις λοιπές περιοχές, αξιοποίηση αντλιών θερμότητας, ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, γραφείων, δημόσιων και δημοτικών κτηρίων και υποδομών, βιώσιμη αστική κινητικότητα, και αυτοπαραγωγή.

Λοιπές παρεμβάσεις

Πράσινη κινητικότητα και υποδομές μεταφορών

Δημιουργία ποδηλατοδρόμων, μονοπατιών και ζωνών απαγόρευσης χρήσης Ι.Χ.. Αναβάθμιση λιμένων για την υποστήριξη ηλεκτροδότησης πλοίων (cold ironing) και ανάπτυξη πιλοτικών εφαρμογών για χρήση ηλεκτρικών πλοίων για τοπικές γραμμές μεταξύ νησιών. Ενίσχυση της νησιωτικής διασυνδεσιμότητας.

Ψηφιακές υποδομές

Αναβάθμιση των υφιστάμενων ενσύρματων δικτύων τηλεπικοινωνιών.

Έξυπνη διαχείριση αποβλήτων και κυκλική οικονομία

Στήριξη επενδύσεων για την ανάκτηση υλικών, την κομποστοποίηση στους παραγωγικούς κλάδους και τον τουρισμό, την ανακύκλωση και τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων και λυμάτων (συμπ. τουριστικών σκαφών). Παρεμβάσεις για την αποδοτική χρήση του νερού σε κτήρια και βιομηχανικές χρήσεις.

2.4.2. Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Δεν προβλέπονται.

2.4.3. Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ.

Δεν προβλέπονται.

2.4.4. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με πυλώνες Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης

Οι πυλώνες 2 και 3 του ΜΔΜ, δύναται να υποστηρίξουν ένα ευρύτερο φάσμα επενδύσεων, συμπληρωματικών σε σχέση με τις επιλέξιμες επενδύσεις από το ΤΔΜ στο πλαίσιο του πυλώνα 1, σε νευραλγικούς τομείς για την επίτευξη των στόχων του ΣΔΑΜ όπως: ενέργεια, μεταφορές, περιβάλλον, ψηφιακές υποδομές - τεχνολογίες - υπηρεσίες, πολιτισμός - τουρισμός, κοινωνικές επενδύσεις, κ.ο.κ.

Ειδικότερα, ο Πυλώνας 3 αφορά στη στήριξη δημόσιων επενδύσεων που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας και μεταφορών, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ κ.λπ.) και έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των εδαφών που

επηρεάζονται από τη μετάβαση, τα οποία είναι εξόχως συμπληρωματικά με το ΤΔΜ (π.χ. μεταφορικές υποδομές ή/και ανακατασκευές και βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές /δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, κ.λπ.). Η στήριξη του Πυλώνα 3 δίδεται μέσω δανείου που παρέχεται από την ΕΤΕπ συνοδευόμενο από επιχορήγηση από τον π/υ της ΕΕ που αντιπροσωπεύει το 15% του δανείου και δύναται να αυξηθεί στο 25% εάν το έργο χωροθετείται σε λιγότερο αναπτυγμένη περιφέρεια. Επισημαίνεται ότι το 2025 είναι η καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων για τους πόρους που αφορούν την εθνική κατανομή που προορίζεται για την Ελλάδα. Συμβουλευτική υποστήριξη για τον Πυλώνα 3 δύναται να παρέχεται από το InvestEU Advisory Hub.

Υπό αυτό το πρίσμα, δύναται να υποστηριχθούν έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των εδαφών που επηρεάζονται από τη μετάβαση, με βάση τη λογική της παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ, είναι μη επιλέξιμα για το ΤΔΜ αλλά ταυτόχρονα είναι εξόχως συμπληρωματικά, όπως: υποδομές/δίκτυα ύδρευσης (π.χ. αφαλατώσεις σε νησιά), υποδομές/δίκτυα διαχείρισης λυμάτων και στερεών αποβλήτων, κοινωνικές υποδομές διαφόρων τύπων, έργα αντιπλημμυρικής και αντιπυρικής προστασίας, έργα ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των υδατικών συστημάτων περιλαμβανομένων των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, λιμενικές υποδομές μικρής κλίμακας στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, κ.ο.κ.

Σε ό,τι αφορά στις χρηματοδοτικές δυνατότητες του Πυλώνα 2 (InvestEU, Just Transition Scheme) δύναται να αξιοποιηθούν δάνεια, εγγυήσεις, αντεγγυήσεις και κάθε άλλη μορφή πιστωτικής ενίσχυσης για: (α) τη στήριξη αναγκών μικροχρηματοδότησης σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και (β) την ενίσχυση βιώσιμων επενδύσεων, από τεχνική και οικονομική άποψη, ιδίως στους τομείς των μεταφορών και αποθήκευσης, παραγωγής ενέργειας, ψηφιακής διασυνδεσιμότητας και ΤΠΕ, βιο-οικονομίας, μεταποίησης, υγείας, διαχείρισης αποβλήτων και κυκλικής οικονομίας.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε. Επιτροπή και την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: εστιάζει σε παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: εστιάζει στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: εστιάζει, κατά προτεραιότητα, σε παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Η συνέργεια και συμπληρωματικότητα του ΠΔΑΜ με τα ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης και τα Τομεακά Προγράμματα των Στόχων Πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 έχει συζητηθεί με τις αρμόδιες διαχειριστικές και συντονιστικές αρχές.

Όσον αφορά ειδικά στην υλοποίηση της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, στρατηγική επιλογή της χώρας είναι η εν λόγω πρωτοβουλία -υπό το συντονισμό και εποπτεία του Υπ. Ανάπτυξης- να αφορά σε περιορισμένο αριθμό νησιών και να χρηματοδοτηθεί πρωτίστως από το νέο Τομεακό Πρόγραμμα για το Περιβάλλον (ΠΕΚΑ) στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει συμπληρωματικά χρηματοδοτώντας δράσεις ενεργειακού χαρακτήρα που σχετίζονται/συμβάλλουν στο πρασίνισμα των νησιών που θα μετέχουν αυτής της πρωτοβουλίας, δράσεις ενδυνάμωσης του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και δράσεις ψηφιακού χαρακτήρα/εφαρμογών σύμφωνα με τις ειδικότερες επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Επιπρόσθετα, τα οικεία ΠΕΠ θα μπορούν να συμβάλλουν ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων τους σε δράσεις που δεν είναι επιλέξιμες ούτε από τον Στόχο Πολιτικής 2 ούτε από το ΤΔΜ.

Στην επιτάχυνση της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των νησιών, εκτός από το ΤΔΜ, δύναται να συμβάλλουν συμπληρωματικά οριζόντιες παρεμβάσεις από άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), ιδίως στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας, το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας (π.χ. ΑΠΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1. Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕΠ) ΣΔΑΜ συνέβαλε στη συγκρότηση Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) (ΥΑ 15/2/2021) για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην κατάρτιση του ΕΣΔΙΜ Νήσων Βορ.-Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης. Μέλη της ΟΕ είναι οι ΓΓ Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής (Πρόεδρος), Ενέργειας & Ορυκτών Πρώτων Υλών, Δημ. Επενδύσεων & ΕΣΠΑ, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ ΣΔΑΜ, οι Περιφερειάρχες Βορ. - Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης, οι Πρόεδροι των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων Βορ. - Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης και ο Διευθ. Σύμβουλος της ΔΕΗ Α.Ε. και αρμοδιότητές της ο ρισμός των συμμετεχόντων στη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔΙΜ, η έγκριση της διαδικασίας ενημέρωσης & διαβούλευσης με τους συμμετέχοντες στη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔΙΜ και ο συντονισμός των συμμετεχόντων στη διαδικασία διαβούλευσης του ΕΣΔΙΜ.

Η ΟΕ οργάνωσε την εταιρική σχέση στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ με τη συμμετοχή φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικών-κοινωνικών φορέων, εκπρόσωπων επιστημονικών-ακαδημαϊκών φορέων & ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ Νήσων, διενεργήθηκαν 2 κύκλοι διαβούλευσης με δομημένο θεματολόγιο/ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων: 28-4-2021 έως 14-5-2021 & από 8-6-2021 έως 25-6-2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ 2021-2027.

Οι φορείς αποτύπωσαν τις σχετικές προτάσεις τους και το ΕΣΔΙΜ αναπροσαρμόστηκε: στην αποτύπωση του χρονοδιαγράμματος μετάβασης και ομαλής διείσδυσης των ΑΠΕ, στον εμπλουτισμό των παρεμβάσεων στήριξης της βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας/άρσης της απομόνωσης των νησιών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης και την πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης για να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία & υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην **υλοποίηση της ΔΑΜ** διασφαλίζεται ως εξής:

Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ στις περιοχές ΔΑΜ για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.

Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.

Για το ΕΣΔΙΜ των Νήσων συγκροτείται **Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή**, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, με **συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο** προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον **διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων** μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.

Στις ΔΑ των ΠΕΠ του ΕΣΔΙΜ Νήσων θα οριστεί αρμοδίως **Εντεταλμένο στέλεχος** για τη Δίκαιη Μετάβαση.

Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ στις Περιφέρειες του ΕΣΔΙΜ Νήσων.

3.2. Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ (ΕΥ ΔΑΜ) του ν.4872/2021 και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥ ΔΑΜ θα διενεργεί τη συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και θα παρέχει έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των

3.3. Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- **Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ:** Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση & παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- **Συντονιστική Επιτροπή:** Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής/πολιτικών για την κατάρτιση και εφαρμογή του ΣΔΑΜ.
- **ΕΥ ΔΑΜ:** Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΔΑΜ (ΔΑ ΕΣΠΑ -ΔΑΜ) , τη Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ, το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης.
- **Παρατηρητήριο ΔΑΜ:** Αυτοτελές τμήμα της ΕΥΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης
- **Μετάβαση ΑΕ:** ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητά του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο ενός από τους δικαιούχους του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- **Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ:** Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση & αξιολόγηση του ΠΔΑΜ & των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επ. Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί βάσει των απαιτήσεων του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων ανά στρατηγική προτεραιότητα, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, γίνεται αναγωγή στις προτεραιότητες του Προγράμματος ΔΑΜ για να καλυφθούν ανάγκες από τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	1.583,00	2.105,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	49,00	98,00
JSO8.1	PSO752	Πρωτοβουλίες για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε πρωτοβουλίες	0,00	4,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw	0,00	2021 -	4.900,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	1.052,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	26,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί

μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.ΕΣΔΙΜ Νησιών-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη **εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ)** ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ)**:

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ. ΕΣΔΙΜ Νησιών-ενοτ. 1.2/μεθοδολογία).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος**: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του

κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το **πλάνο των διασυνδέσεων**, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΑΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών

Στην περιοχή της Μεγαλόπολης βρίσκεται το 13% της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής της χώρας. Το σύνολο των μονάδων της περιοχής θα αποσυρθεί μέχρι το 2023. Η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης, εναρμονίζεται με τον ενωσιακό & εθνικό στόχο για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Η εν λόγω μετάβαση συνεπάγεται παύση ή/και περιορισμό των δραστηριοτήτων & συναφών κλάδων, ενώ λόγω της σημασίας της εξόρυξης & της παραγωγής ενέργειας από την καύση του λιγνίτη, προκύπτουν σημαντικές δυσμενείς κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις.

- Από την απολιγνιτοποίηση εκτιμάται ότι θα επηρεαστεί άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα πρωτίστως ο Δ. Μεγαλόπολης (πληθυσμό 9,5 χιλ. κατ.), όπου εντοπίζεται ο πυρήνας της λιγνιτικής δραστηριότητας. Σε δεύτερο βαθμό εκτιμάται πως θα επηρεαστούν άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα οι όμοροι δήμοι Γορτυνίας (πληθυσμό 8,99 χιλ. κατ.), Τρίπολης (πληθυσμό 42,01 χιλ. κατ.) και Οιχαλίας (πληθυσμό 10,47 χιλ. κατ.). Όλοι οι δήμοι βρίσκονται στην ΠΕ Αρκαδίας, εκτός του τελευταίου, στην ΠΕ Μεσσηνίας.
- Κύριο χαρακτηριστικό των επηρεαζόμενων περιοχών θα παραμείνει η μη ανανέωση του πληθυσμού & η συνεπακόλουθη γήρανσή του, στερώντας την περιοχή από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο (Πίν. 1.3 παρ.). Η διαχρονική τάση μείωσης του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί.
- Στην Πελοπόννησο, ο δείκτης Location Quotient (LQ), που υπολογίζει την παραγωγική εξειδίκευση, έχει τιμή για εξόρυξη & παραγωγή ενέργειας 1.12, σύμφωνα με μελέτη ΟΟΣΑ[12], η οποία αναγόμενη σε επίπεδο επηρεαζόμενης περιοχής εκτιμάται ως αρκετά υψηλή & δείχνει τη σημαντική εξάρτηση της οικονομικής δραστηριότητας από τη λιγνιτική παραγωγή. Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην οικονομία της επηρεαζόμενης περιοχής, πρωτίστως δε της Μεγαλόπολης, θα είναι ιδιαίτερα σημαντική (Συντον. Επιτροπή ΔΜ - ΣΔΑΜ λιγνιτικών περιοχών, 2020).
- Στην ΠΕ Αρκαδίας, η απασχόληση & η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του λιγνιτικού κλάδου είναι ιδιαίτερα σημαντικές (~50 % της απασχόλησης & 64 % της ΑΠΑ του κλάδου στο σύνολο της περιφέρειας).
- Στην ΠΕ Αρκαδίας (έτος βάσης 2019) ο κλάδος εξόρυξης, ενέργειας & ύδρευσης δημιουργεί άμεσα πάνω από 1,6 χιλ. θέσεις εργασίας. Η αλυσίδα αξίας της λιγνιτικής δραστηριότητας (άμεσες, έμμεσες & επαγόμενες επιδράσεις) συμβάλει στην απασχόληση περίπου 3.100 ατόμων.

- Ο συγκεκριμένος κλάδος εξόρυξης, ενέργειας & ύδρευσης παρουσιάζει αξιόλογο ποσοστό άμεσα απασχολούμενων στην ΠΕ Μεσσηνίας, ~21%, που υποδηλώνει την αλληλεπίδραση με τη λιγνιτική δραστηριότητα στη Μεγαλόπολη.
- Πέραν της ΠΕ Αρκαδίας, προκύπτει συμβολή των δραστηριοτήτων της ενέργειας & της εξόρυξης στην ΠΕ Μεσσηνίας και συγκεκριμένα στον Δ. Οιχαλίας, που συνδέεται με την αλληλεπίδραση σε οικονομικό, επιχειρησιακό & επιχειρηματικό επίπεδο και σε επίπεδο απασχόλησης.
- Η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει αρκετά χρόνια πριν (2014), χωρίς τη λήψη σημαντικών μέτρων. Στην ΠΕ Αρκαδίας εμφανίζεται χαμηλό ΑΕΠ σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας, μείωση του πληθυσμού & υψηλή ανεργία. Μέρος της Μεγαλόπολης θερμαίνεται με δίκτυο τηλεθέρμανσης, που αξιοποιεί την πλεονάζουσα θερμότητα των λιγνιτικών σταθμών & θα επηρεαστεί από την απολιγνιτοποίηση.
- Η συμβολή της λιγνιτικής δραστηριότητας στην οικονομία της ΠΕ Αρκαδίας επιβεβαιώνεται & από το ύψος των επενδύσεων που έχει υλοποιήσει η ΔΕΗ. Την περίοδο 2014–18 η ΔΕΗ εκτιμάται πως πραγματοποίησε επενδύσεις σε τοπικές εργολαβικές επιχειρήσεις ύψους ~ €119 εκ. Λαμβάνοντας υπόψη τις έμμεσες & επαγόμενες επιδράσεις της λιγνιτικής δραστηριότητας, οι επενδύσεις αυτές δημιουργούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ενισχύοντας περαιτέρω την τοπική οικονομία. Ειδικότερα, η δαπάνη του εργολαβικού προσωπικού της ΔΕΗ για το 2019 εκτιμάται σε € 22 εκ. Γίνεται αντιληπτή η σημαντική συμβολή του τομέα της ενέργειας, εξόρυξης και ύδρευσης στην ΠΕ Αρκαδίας & κατά συνέπεια η επιρροή που αναμένεται να έχει η απολιγνιτοποίηση στην οικονομία & την επιχειρηματική δραστηριότητα στον Δ. Μεγαλόπολης, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.
- Η ευρύτερη εδαφική προσέγγιση, που περιλαμβάνει τους δήμους Μεγαλόπολης, Γορυνίας, Τρίπολης & Οιχαλίας, οδηγεί ουσιαστικά σε ισχυρότερο οικονομικό & εργασιακό αντίκτυπο, καθώς θα προσφέρει μεγάλο αριθμό ευκαιριών απασχόλησης από μια γεωγραφικά περιορισμένη χρηματοδότηση. Αν και αναγνωρίζεται ότι ο Δ. Μεγαλόπολης θα πρέπει να αποκτήσει μια δυναμική αλλαγής ταυτότητας μέσω των σχετικών επενδύσεων, οι επενδυτές θα ενδιαφερθούν & θα εξετάσουν την ευρύτερη περιοχή στο σύνολό της, γεγονός που θα δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες εδαφικής ανάπτυξης όχι μόνο για τη Μεγαλόπολη αλλά και για την ευρύτερη περιοχή.

Συνοψίζοντας, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης θα επηρεάσει **πρωτίστως τον Δ. Μεγαλόπολης & δευτερευόντως τους όμορους Δήμους Τρίπολης & Γορυνίας από την ΠΕ Αρκαδίας, καθώς και τον όμορο Δ. Οιχαλίας από την ΠΕ Μεσσηνίας.**

Σε όρους υλοποίησης του ΠΔΑΜ, οι έννοιες «πρωτίστως» & «δευτερευόντως» σχετίζονται με τις παρεμβάσεις αναπροσαρμογής εδαφών & τις ολοκληρωμένες δράσεις της προτ. 5, που αφορούν αποκλειστικά τις «πρωτίστως» επηρεαζόμενες περιοχές.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Έδαφος: Μεγαλόπολη

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Η διαδικασία της μετάβασης έχει ξεκινήσει στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης από το 2014, όταν έκλεισαν οι μονάδες «Μεγαλόπολη 1» και «Μεγαλόπολη 2». Η ύφεση που έπληξε την προηγούμενη 10ετία το σύνολο της ελληνικής επικράτειας δυσχέρανε την κατάσταση.

Η επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης συνεπάγεται ότι οι **οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές επιπτώσεις** που παρατηρήθηκαν την προηγούμενη περίοδο θα ενταθούν. Συγκεκριμένα:

- Η περιοχή της Μεγαλόπολης έχει (ισχυρή) εξειδίκευση στην εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση του λιγνίτη. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) όλα αυτά τα χρόνια, ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη. Στην περιοχή της Τρίπολης υπάρχει μικρή βιομηχανική δραστηριότητα, που δεν σχετίζεται με την λιγνιτική αλυσίδα αξίας. Επιπρόσθετα, η βιομηχανική ανάπτυξη έχει περιοριστεί από τον κορεσμό της εκεί βιομηχανικής περιοχής. Συνεπώς, δεν υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες προς τις οποίες να μπορούν να στραφούν οι εργαζόμενοι στον λιγνιτικό κλάδο και οι νέοι που αναζητούν εργασία.

Στο πλαίσιο αυτό, οι παρακμάζουσες και οι μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες δύνανται να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- **Κατηγορία Ι – Παρακμάζουσες δραστηριότητες:** Οι επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες στη Μεγαλόπολη και τους όμορους δήμους που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (παρακμάζοντες τομείς) περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη[1] και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- **Κατηγορία ΙΙ – Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες:** Στην εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες που εντάσσονται στην αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, όπως επιχειρήσεις χονδρικού και λιανικού εμπορίου πρώτων υλών και ανταλλακτικών σχετικά με τη λιγνιτική δραστηριότητα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες λιγνίτη, εξειδικευμένων κατασκευαστικών εργασιών, κατασκευής και εμπορίας μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, παροχής μεταφορικών υπηρεσιών, παροχής υπηρεσιών επισκευής μηχανημάτων και βαρέων φορτηγών και παροχής επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών

Επιπροσθέτως θα πρέπει να αναφερθεί η δραστηριότητα των φορέων με ιδιαίτερο ρόλο στην περιοχή, ή σχέση με τον λιγνίτη/εξόρυξη λιγνίτη/λιγνιτική δραστηριότητα και οι οποίοι θα επηρεαστούν από την απολιγνιτοποίηση και θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τον ρόλο και τις υπηρεσίες τους. Πέραν της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέτοιοι φορείς είναι (ενδεικτικά) το «Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου», η «ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ», η «Τηλεθέρμανση Μεγαλόπολης – Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ» και οι κοινωνικές υπηρεσίες της περιοχής.

- **Το IOBE υπολογίζει τη συνολική επίπτωση στις θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση σε 3.100 έως το 2029.** Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην περιοχή θα είναι 1.263 θέσεις εργασίας. Οι εκτιμήσεις γίνονται σε σχέση με το 2019. Ειδικότερα, η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην απασχόληση στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής στη Μεγαλόπολη εκτιμάται σε 481 θέσεις εργασίας έως το 2029 (σε σύγκριση με το 2019) και οι απώλειες στον τομέα εξόρυξης λιγνίτη σε 782 θέσεις εργασίας (σε ισοδύναμους όρους πλήρους απασχόλησης). Περισσότερες από τις μισές θέσεις εργασίας που θα χαθούν είναι σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον λιγνιτικό κλάδο έμμεσα και επαγόμενα. Η έμμεση και επαγόμενη επίπτωση της απολιγνιτοποίησης ανέρχεται σε 1,837 θέσεις εργασίας. Αυτό συμβαίνει επειδή η λιγνιτική δραστηριότητα αποτελεί μονοκαλλιέργεια, με πολύ καλούς μισθούς, και ως εκ τούτου, στηρίζει την κατανάλωση και τις θέσεις απασχόλησης σε όλη την τοπική οικονομία. Ελλείψει άλλου ισχυρού κλάδου, η απολιγνιτοποίηση θα έχει δυσμενέστερες επιπτώσεις στο σύνολο της απασχόλησης και τα εισοδήματα

των κατοίκων της περιοχής. **Αν ληφθεί υπόψη ότι η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα, η συνολική επίπτωση είναι μεγαλύτερη.**

- **Σε σχέση με τα επαγγελματικά προφίλ**, τα τελευταία χρόνια η ΔΕΗ έχει αντικαταστήσει τους μόνιμους εργαζομένους της με εργαζόμενους με προσωρινές συμβάσεις και, κυρίως, με υπεργολάβους. Πρόκειται κυρίως για ανθρώπους νεότερων ηλικιών και οι θέσεις εργασίας τους θα είναι πλήρως επισφαλείς σε σχέση με τις μόνιμες θέσεις εργασίας στη ΔΕΗ, όταν κλείσουν τα λιγνιτωρυχεία και οι λιγνιτικές μονάδες. Το τακτικό προσωπικό της ΔΕΗ ΑΕ (737 εργαζόμενοι) έχει μέση ηλικία τα 50 έτη. Αποτελείται κυρίως (περίπου το 80%) από τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) και έχει ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (87,5%). Περίπου το 9% του τακτικού προσωπικού αφορά σε μηχανικούς και σε άλλους εργαζόμενους που έχουν τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 11% αποτελεί διοικητικό και υποστηρικτικό προσωπικό. Η χρήση έκτακτου προσωπικού της ΔΕΗ ΑΕ είναι περιορισμένη (12 εργαζόμενοι με ηλικία από 27 έως 57 έτη) και αφορά αποκλειστικά τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) που έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι εργαζόμενοι σε εργολάβους της ΔΕΗ ΑΕ είναι στην πλειονότητά τους (84%) τεχνικοί και έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%).
- **Η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού στην Αρκαδία** έχει χαμηλή εξειδίκευση (το 77% δεν έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση), αλλά με προοπτική επανακατάρτισης, καθώς το 1/3 του εργατικού δυναμικού έχει ηλικία από 15 έως 44 έτη. Εν κατακλείδι, στις περιοχές μετάβασης, θα προκληθούν απώλειες θέσεων εργασίας στις συνδεδεμένες με τον λιγνίτη δραστηριότητες, αλλά συγχρόνως θα δημιουργηθούν ανάγκες για την επανεκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να αξιοποιηθούν στις νέες δραστηριότητες που χρειάζεται να αναπτυχθούν. Σύμφωνα με το Master Plan, οι άμεσες ανάγκες για βελτίωση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση αφορούν πρωτίστως το έκτακτο προσωπικό της ΔΕΗ (~200 άτομα), τους εργαζόμενους σε εργολάβους της ΔΕΗ (~300 άτομα), σε άλλους εργαζόμενους σε τομείς που σχετίζονται με τη λιγνιτική δραστηριότητα, αλλά και σε μέρος των ανέργων της Μεγαλόπολης και των επηρεαζόμενων όμορων δήμων.
- **Σε σχέση με τις επιπτώσεις στην οικονομία**, το IOBE εκτιμά τη συνολική απώλεια Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) σε επίπεδο χώρας από τη μετάβαση σε €1.580 εκ. έως το 2029. Στην Πελοπόννησο, η απώλεια ΑΠΑ εκτιμάται σε περίπου €313 εκ. (ή ~22% του εκτιμώμενου ΑΕΠ της Αρκαδίας το 2019), εκ των οποίων η άμεση απώλεια είναι €217 εκ. και η έμμεση και επαγόμενη €96 εκ. Τα συγκεκριμένα μεγέθη είναι σε σχέση με το 2019.
- **Τέλος, οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης στο περιβάλλον και την υγεία** αφορούν στην περιοχή της Μεγαλόπολης, όπου βρίσκονται τα ορυχεία και οι λιγνιτικές μονάδες. Η απολιγνιτοποίηση αναμένεται να έχει προοπτικά θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, κυρίως λόγω της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τη λειτουργία των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, αλλά και την εξόρυξη και τη μεταφορά του λιγνίτη από τα ορυχεία στις μονάδες. Ωστόσο, για να υπάρξουν μακροχρόνιες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα των επηρεαζόμενων περιοχών, την ατμόσφαιρα και τα ύδατα, όπου υπήρξε ταπείνωση του υπόγειου υδροφορέα, καθώς και προστασία των εδαφών από τη διάβρωση και τις κατολισθήσεις, θα πρέπει να υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα αποκατάστασης. Τα έργα αυτά θα συμβάλουν και στην ελκυστικότητα της περιοχής ως τόπου κατοικίας και εργασίας.
- Αντίστοιχα, θα υπάρξουν θετικές επιπτώσεις άμεσα στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζόμενων και των πολιτών. Οι συνθήκες εργασίας στα λιγνιτωρυχεία είναι δύσκολες και ανθυγιεινές. Επίσης, παθήσεις που σχετίζονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση αναμένεται να μειωθούν.

Σημαντικές είναι και ορισμένες επιμέρους ποιοτικές και ποσοτικές εκτιμήσεις σε σχέση με τις αναμενόμενες προαναφερόμενες επιπτώσεις:

- Εφόσον δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, **η διαχρονική τάση μείωσης του πληθυσμού** της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί, όπως έχει ήδη αναφερθεί στο κεφ. 1.2. Κύριο χαρακτηριστικό των επηρεαζόμενων περιοχών θα παραμείνει η μη ανανέωση του

πληθυσμού και η συνεπακόλουθη γήρανσή του, στερώντας την περιοχή από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι συγκεκριμένες τάσεις θα ενισχυθούν, ακολουθώντας την επιτάχυνση της διαδικασίας της απολιγνιτοποίησης και την αύξηση της ανεργίας, πλήττοντας ακόμη και περιοχές που εμφανίζουν συγκριτικά καλύτερους δημογραφικούς δείκτες, όπως η πόλη της Μεγαλόπολης.

- **Όσον αφορά στην έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία**, οι επιδόσεις της περιφέρειας είναι χαμηλές (12η στις 13 περιφέρειες της χώρας, όσον αφορά στις δαπάνες σε E&A, 11η όσον αφορά στον αριθμό των ατόμων με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Οι δραστηριότητες που είναι εγκατεστημένες στην περιοχή είναι κυρίως εντάσεως εργασίας. Η μείωση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τις περιορισμένες ικανότητες τεχνολογικής καινοτομίας δημιουργούν ένα δυσμενές περιβάλλον για την ανταγωνιστικότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων και την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων.
- Μεγάλο πρόβλημα για τους κατοίκους της περιοχής **αποτελεί το ζήτημα της τηλεθέρμανσης** και το γεγονός ότι με την παύση της λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων περίπου το 30% της Μεγαλόπολης, ήτοι 516 κτίρια θα μείνουν χωρίς θέρμανση και ζεστό νερό χρήσης. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ενίσχυση οικ. καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος και τα συστήματα τ/θ είχαν ως αποτέλεσμα στις περιοχές αυτές να υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον για δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων. Επομένως, **το ΤΑΜ θα πρέπει να καλύψει ένα σημαντικό κενό σε σχέση με την εξοικονόμηση, την αυτοπαραγωγή και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας.**

Συμπερασματικά, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης ο ρόλος εναλλακτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων παραμένει περιορισμένος και χωρικά εστιασμένος καθώς η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) και η όμορη βιομηχανική περιοχή της Τρίπολης έχει κορεστεί, **είναι επιτακτική η ανάγκη ενδυνάμωσης και διαφοροποίησης του τοπικού παραγωγικού συστήματος** μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων της ευρύτερης περιοχής και ο σχεδιασμός ζωνών ανάπτυξης επιχειρηματικών/ βιομηχανικών και εμπορευματικών δραστηριοτήτων, μετατρέποντας την σε πόλο επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας θα συνδράμει στον **πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό, τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας**, που σε συνδυασμό με την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού θα οδηγήσουν στη αντιμετώπιση της **ανεργίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού στις επηρεαζόμενες περιοχές**. Ο Κόμβος Βιοοικονομίας 360ο στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης (Δήμοι Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Οιχαλίας, Τρίπολης) με επιστημονικό φορέα το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και την συνεργασία Επιμελητηρίων, θα συνδράμει στον οικονομικό και παραγωγικό μετασχηματισμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της Βιοοικονομίας (Αγροδιατροφή, Κυκλική και Ψηφιακή Οικονομία), αξιοποιώντας τα ερευνητικά αποτελέσματα. Τέλος, η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των γαιών θα οδηγήσει i) σε **νέες χρήσεις γης**, που θα συνδράμουν στη διαφοροποίηση του οικονομικού – αναπτυξιακού μοντέλου, ii) στη **βελτίωση της ποιότητας ζωής και iii) στην αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος**.

Σημ: Στους Πίνακες 2.1 και 2.2 του Παραρτήματος αντίστοιχα δίνονται στοιχεία Ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο (σε % επί της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας ανά περιφερειακή ενότητα, έτος βάσης: 2019) στοιχεία διάρθρωσης απασχόλησης ανά κλάδο (σε χιλ., έτος βάσης: 2019).

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιοχής

Το τοπικό παραγωγικό σύστημα έχει ανάγκη ενδυνάμωσης και διαφοροποίησης μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων της ευρύτερης περιοχής. Η περιοχή χωροθετείται κεντροβαρικά στην περιφέρεια Πελοποννήσου, έχει καλή συνδεσιμότητα με τα οδικά δίκτυα (από την περιοχή διέρχεται ο αυτοκινητόδρομος Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα & ο κλάδος Λεύκτρο - Σπάρτη) και γειτνιάζει με σημαντικά λιμάνια & αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα, Πειραιάς και Πάτρα. Η περιοχή θα ωφεληθεί από το επικείμενο καθεστώς κινήτρων, ως απόρροια της απόφασης της ΕΕ περί περιφερειακών ενισχύσεων[1] και διαθέτει ένα αναγνωρίσιμο «brand name» (Αρκαδία), που δύναται να συνοδεύει τα προϊόντα της. Στο πλαίσιο αυτό, προκρίνεται η ανάπτυξη επιχειρηματικού /βιομηχανικού & εμπορευματικού πάρκου στην περιοχή του Δ. Μεγαλόπολης.

Παρατηρείται αυξημένο επιχειρηματικό ενδιαφέρον για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στην περιοχή, όπου κάποιες από αυτές θα επιλέξουν να εγκατασταθούν, ακόμη και πριν την ολοκλήρωση του επιχειρηματικού πάρκου. Σε αυτές τις επιχειρήσεις θα απασχοληθεί τμήμα του επηρεαζόμενου από την απολιγνιτοποίηση εργατικού δυναμικού. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας του επιχειρηματικού πάρκου, μέρος του εργατικού δυναμικού θα απασχοληθεί στις αποκαταστάσεις των μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών και σε δράσεις: i) ενεργειακής αποδοτικότητας, αυτοπαραγωγής, ii) τηλεθερμάνσεων και iii) πράσινου μετασχηματισμού των επιχειρήσεων & μεγάλων παραγωγικών συγκεντρώσεων (όπως οι υφιστάμενες ΒΠΠΕ). Σε κάθε περίπτωση, ειδικά στις ενεργειακές επενδύσεις, θα ακολουθηθεί το τελικό σχέδιο της ΕΕ «REPowerEU» για προσιτή, ασφαλή & βιώσιμη ενέργεια.

Πρόκληση για την επηρεαζόμενη περιοχή είναι η ριζική αναβάθμιση των τοπικών δυνατοτήτων Ε&Α, με την προώθηση κατάλληλων δράσεων & την ταυτόχρονη εισαγωγή τεχνογνωσίας (π.χ. ανάπτυξη κοινών δράσεων ερευνητικών ιδρυμάτων, ανταλλαγές, σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή) στους **σε νέους δυναμικούς τομείς**. Πρόκειται για δραστηριότητες που εμπίπτουν στους τομείς εθνικής σημασίας, της νέας Εθνικής RIS3, στους οποίους στοχεύει και η υπό εκπόνηση Περιφερειακή RIS. Ειδικότερα θα δοθεί έμφαση στους τομείς: αγροδιατροφής, ενέργειας, τεχνολογιών πληροφορικής & επικοινωνιών, υγείας, τουρισμού-πολιτισμού, υλικών & μηχανημάτων, περιβάλλοντος & κυκλικής οικονομίας, μεταφορών-εφοδιαστικής αλυσίδας, καθώς και σε τομείς της νέας Εθνικής RIS3 που δημιουργούν διεπαφές με τους ανωτέρω (π.χ. φαρμακευτικά προϊόντα, βιοτεχνολογία, δημιουργική βιομηχανία). Τα έργα πολιτισμού, θεωρούνται υψίστης σημασίας, διότι συμβάλλουν μεταξύ άλλων στην προσέλκυση εγχώριου & εισερχόμενου τουρισμού, με συνέπεια τη σύνδεση με ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή αγαθών & υπηρεσιών που καταναλώνονται από τους επισκέπτες μιας περιοχής.

Εφαρμόζονται οι κατευθύνσεις της Στρατηγικής Ψηφιακού Μετασχηματισμού ΔΑΜ εστιάζοντας στην ανάπτυξη λύσεων για βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων, ποιοτική διαβίωση, εργασία, επιχειρείν, προσελκύοντας επενδύσεις & εργαζομένους ιδιαίτερα υψηλών προσόντων (πράσινες και έξυπνες πόλεις).

Υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού και των κοινοτήτων που πλήττονται από την απολιγνιτοποίηση

Προϋπόθεση για την ενίσχυση της απασχόλησης στη μεταλιγνιτική εποχή και την προστασία των υφιστάμενων θέσεων εργασίας αποτελεί η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου κεφαλαίου, η ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών και η ανάπτυξη & υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης / επανακατάρτισης σε νέες δραστηριότητες μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος στις παραγωγικές επενδύσεις και βιομηχανίες.

Λόγω του ότι οι τομείς της ενέργειας και της αγροδιατροφής προκρίνονται στην περίπτωση της Μεγαλόπολης ως σημαντικοί, για τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού συστήματος και καθώς σχεδιάζονται εκτεταμένες αποκαταστάσεις εκτάσεων, ενισχύεται η επανακατάρτιση (upskilling & reskilling) των εργαζομένων στις επηρεαζόμενες & μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις, δεδομένης της συνάφειας μεταξύ των υφιστάμενων δεξιοτήτων και αυτών που θα απαιτηθούν, προκειμένου να προωθηθούν σε νέες ειδικότητες στις βιομηχανίες που θα εγκατασταθούν στην περιοχή.

Προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης των υπηρεσιών των αρμόδιων εκπαιδευτικών φορέων με σκοπό την κατάρτιση του υφιστάμενου αλλά και μελλοντικού εργατικού δυναμικού, τη διασύνδεση με τις επιχειρήσεις, αλλά και επέκταση του ερευνητικού τους έργου σε νέες τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, αγροδιατροφής (π.χ. υδροπονία) ή/και άλλες οικονομικές δραστηριότητες που ενδέχεται να αναπτυχθούν στην περιοχή.

Καίριας σημασίας είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, που μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του χρόνου που παραμένει κάποιος άνεργος. Η βελτίωση των εν λόγω υπηρεσιών δύναται να έχει θετικά οφέλη στην αύξηση της κινητικότητας μεταξύ κλάδων και στη διευκόλυνση της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας. Τέλος, θα υποστηριχθούν οι κοινωνικές υποδομές για τους σκοπούς της φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων.

Η περιοχή αντιμετωπίζει το διττό πρόβλημα της κοινωνικο-οικονομικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Το ΤΔΜ στοχεύει στη βελτίωση της ελκυστικότητάς της ως τόπου εργασίας και κατοικίας. Στους οικισμούς που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία και τις μονάδες παραγωγής ενέργειας (πυρήνας της Ζώνης Απολιγνιτοποίησης, Ν. 4759/20 (ΦΕΚ 245/Α/20)), εκτός από έργα περιβαλλοντικής εξυγίανσης, θα προωθηθούν σύγχρονες λύσεις για θέρμανση, βιώσιμη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, προκειμένου να εξασφαλίζεται μια ιδιαίτερα ικανοποιητική ποιότητα ζωής.

Αμβλυνση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια από την εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη και πρόληψη της δημιουργίας νέων παραγόντων ρύπανσης

Η απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων δημιουργεί την ανάγκη αποκατάστασης γαιών και αναπροσαρμογής των χρήσεων γης, εντός του λιγνιτικού πεδίου. Στο πλαίσιο της αποκατάστασης και αναπροσαρμογής των εκτάσεων, επιδιώκεται και η ανάδειξη του πολυποίκιλου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, μέσω της ανάπτυξης π.χ. χώρων πρασίνου, λιμνών, δασών. Η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των εδαφών έχει ως στόχο επιπλέον να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές για την προσέλκυση και ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Είναι επιτακτική η ανάγκη στροφής προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο που να μη δημιουργήσει νέα προβλήματα στο περιβάλλον, γι' αυτό προωθείται η ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων των παραγωγικών δραστηριοτήτων [ανακύκλωση Φ/Β πάνελ και ηλεκτρικών συσσωρευτών (μπαταριών)].

Εν κατακλείδι στον πίνακα 2.3 παρουσιάζεται η λογική παρέμβασης που αναπτύχθηκε ανωτέρω και η σύνδεση με τις προτεραιότητες του κεφ. 2.4.

Με βάση τις αρχικές εκτιμήσεις του IOBE, το ΤΔΜ θα έχει δημιουργήσει και στηρίζει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα ~**3.250** θέσεις εργασίας, ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της ΠΠ (2030).

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

Οι αναπτυξιακές ανάγκες, οι οικονομικές και επιχειρηματικές προοπτικές - δυνατότητες και οι αναμενόμενοι στόχοι που τίθενται για τις επηρεαζόμενες περιοχές ευθυγραμμίζονται με τις ακόλουθες θεσπισμένες εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές και σχέδια:

Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020: Η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και η ανάπτυξη και αναβάθμιση των ενεργειακών & μεταφορικών υποδομών αποτυπώνονται στις εθνικές επιδιώξεις που θέτει η στρατηγική καθώς και στους

στόχους της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων. Κοινοί στόχοι είναι η ενίσχυση του αγροδιατροφικού τομέα, της έρευνας, της καινοτομίας, της μεταφοράς προηγμένων τεχνολογιών, καθώς και η ανάπτυξη του πολιτιστικού & τουριστικού προϊόντος. Επισημαίνεται ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της **Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 21-27** και της **Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 21-27**, τόσο ως προς τους τομείς εξειδίκευσης, όσο και ως προς τις προτεινόμενες δράσεις. Σημειώνεται ότι σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας εκπονήθηκε πρόγραμμα δράσεων που συμπεριλήφθηκε στο ΕΣΔΙΜ και το ΠΔΑΜ.

Έξυπνη Εξειδίκευση Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στις επιχειρήσεις & τον αγροτικό τομέα της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 14-20: Η εν λόγω στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των επηρεαζόμενων περιοχών, για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα με έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών προϊόντων & της εξωστρέφειας της τοπικής παραγωγής, στην εύρεση νέων τεχνολογικών μέσων & μεθόδων προστασίας του περιβάλλοντος και στην περαιτέρω εκπαίδευση & αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της περιοχής. Επισημαίνεται ότι θα ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της **Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 21-27 της Περιφέρειας**, κατόπιν της έγκρισης-οριστικοποίησης της.

Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: Η ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και η προώθηση και μεταφορά νέας γνώσης και καινοτόμων μεθόδων & τεχνολογιών, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα, αποτελούν βασικά σημεία σύγκλισης της ως άνω εθνικής στρατηγικής με τη στρατηγική & τους αναπτυξιακούς στόχους της μετάβασης.

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030: Η έμφαση στον τομέα της καθαρής ενέργειας και στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος αποτυπώνεται τόσο στο ΕΣΕΚ όσο & στις αναπτυξιακές ανάγκες για τη δίκαιη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών. Βασικό σημείο σύγκλισης αποτελεί η μέριμνα για την ανάπτυξη της έρευνας και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα.

Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050: Κοινές επιδιώξεις της στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων είναι η μείωση των εκπομπών ρυπογόνων αερίων, η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και της κυκλικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, της βιομηχανικής παραγωγής & της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης 2020 – 2029: Οι πολιτικές και τα μέτρα αποτελούν βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων και στοχεύουν κυρίως στη μετάβαση σε μια εποχή καθαρής ενέργειας, λιγότερων εκπομπών ρύπων και αύξησης της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.

Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025: Οι πολιτικές που τίθενται ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τους στόχους της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων στους τομείς, μεταξύ άλλων, της πράσινης ανάπτυξης, της ενίσχυσης της απασχόλησης & της ποιοτικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας & της καινοτομίας καθώς και στην ενσωμάτωση νέας γνώσης & στον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2014-2029: Στοχεύει στη διασφάλιση της προστασίας των οικοσυστημάτων και του φυσικού πλούτου και στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων καθώς και στην ανάπτυξη τομέων όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία και ο τουρισμός, βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και της μετάβασης στην υπό εξέταση περιοχή.

Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία: Βασικός στόχος για την Ελληνική Οικονομία είναι η συστηματική αύξηση των εισοδημάτων, μέσα από την υλοποίηση δράσεων οικονομικής πολιτικής που πρόκειται να ενισχύουν την παραγωγικότητα, την εργασία και τις επενδύσεις (Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, 2020). Οι στόχοι αυτοί αποτυπώνονται και στο πλαίσιο της ΔΑΜ της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης.

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Οι άξονες προτεραιότητας που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας και αφορούν την πράσινη ανάπτυξη, τον ψηφιακό & οικονομικό μετασχηματισμό και την ενίσχυση της απασχόλησης ευθυγραμμίζονται με τους στόχους που τίθενται στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων.

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ): Το ΕΣΔΑ καθορίζει τις προοπτικές διαχείρισης έως το 2020 σύμφωνα με την ενωσιακή στρατηγική που αποτυπώνεται και μέσα στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ελληνική Δημοκρατία - Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, 2020). Η απορρύπανση των εκτάσεων, που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες στην Μεγαλόπολη, αποτελεί βασική επιδίωξη για την προστασία του περιβάλλοντος & του φυσικού πλούτου.

Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ) Πελοποννήσου 2014-2020: Οι ανάγκες που προκύπτουν μέσα από την μετάβαση σε μια εποχή καθαρής οικονομίας, αυξημένης απασχολησιμότητας και κοινωνικής & εργασιακής ενσωμάτωσης, τόσο του επηρεαζόμενου ανθρώπινου δυναμικού, όσο και των ευπαθών ομάδων, συνάδει με τις επιδιώξεις της εν λόγω στρατηγικής. Στους κοινούς αναπτυξιακούς στόχους συγκαταλέγονται η βελτίωση των εκπαιδευτικών & κοινωνικών υπηρεσιών - υποδομών, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των επιχειρήσεων των επηρεαζόμενων περιοχών.

Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 20-25: Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 20 –25 (Ελληνική Δημοκρατία - Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025, 2020) αφορά εγχειρίδιο που περιγράφει τη στρατηγική της χώρας για τη μετάβαση στην Ψηφιακή Ελλάδα. Για τον Δ. Μεγαλόπολης & την περιοχή των επηρεαζόμενων όμορων δήμων απαιτείται ψηφιακός μετασχηματισμός σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης αλλά και των εκπαιδευτικών & κοινωνικών υπηρεσιών, επιδιώξεις άμεσα συνυφασμένες με τις πολιτικές που θέτει η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (την ευθύνη εκπόνησης του οποίου είχε ο Υπουργός Επικρατείας). Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις & παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του, ενώ η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 21-27.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

2.4.1 Κατηγορίες ενδεικτικών πράξεων

Ως σπουδαιότερες παρεμβάσεις σύμφωνα με τους στόχους και τις στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΔΙΜ, αναφέρονται οι εξής:

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες

Ανάπτυξη της καινοτομίας, εξωστρέφειας, ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων & διασύνδεση τους με το οικοσύστημα ΕΤΑΚ. Έμφαση σε τομείς προτεραιότητας της Εθνικής RIS3 (κεφ. 2.2). Στήριξη νεοφυών/υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, δημιουργία θερμοκοιτίδων/ εκκολαπτηρίων/ επιταχυντών επιχειρήσεων, μέτρα συγκράτησης/προσέλκυσης επιστημόνων.

Εμβληματικό έργο για τον παραγωγικό μετασχηματισμό & τη στροφή της περιφέρειας στην έρευνα & καινοτομία: ο Κόμβος Βιοοικονομίας (κεφ. 2.1).

Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Ίδρυση & στήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ, σε όλους τους τομείς (κεφ 2.1, 2.2), περιλαμβάνοντας τον πράσινο & ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων.

Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Αναβάθμιση υφιστάμενων & στήριξη της δημιουργίας νέων οργανωμένων χωρικών υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Υποστήριξη της δημιουργίας & χρηματοδότηση του Επιχειρηματικού Πάρκου Μεγαλόπολης, **ως εμβληματικό έργο**. Υποστηρικτικοί μηχανισμοί της επιχειρηματικότητας & της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας

Υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων σημαντικής κλίμακας, που θα οδηγήσουν σε αύξηση των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας μετά την απολιγνιτοποίηση, σε τομείς που αξιοποιούν το ενδογενές αναπτυξιακό δυναμικό της περιοχής (βιοτεχνολογία, βιοοικονομία).

Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Στήριξη σε νοικοκυριά, δημόσια/δημοτικά κτίρια & υποδομές, κτίρια γραφείων & παραγωγικών μονάδων για μείωση του ενεργειακού κόστους.

Καθαρή & έξυπνη ενέργεια

Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων (ως αστικές λειτουργίες και ως τόποι κατοικίας/εργασίας) («πράσινες και έξυπνες πόλεις»). Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με αντλίες θερμότητας μεμονωμένα ή για τ/θ, κατά τα πρότυπα του “REPowerEU” με την προϋπόθεση μη επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων.

Υποδομές μακροχρόνιας (ιδίως) αποθήκευσης καθαρής ενέργειας.

Δράσεις αυτοπαραγωγής, ενεργειακές κοινότητες κ.α.

Σημεία φόρτισης/ανεφοδιασμού για ηλεκτροκίνηση/κίνηση με καθαρά καύσιμα.

Στήριξη αναβάθμισης δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας για αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ.

Υποστήριξη της δημιουργίας:

1.

- ο Μικρών μονάδων βιοαερίου, αξιοποιώντας κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά & αγροτικά υπολείμματα
- ο Μονάδων βιομάζας για παραγωγή ενέργειας & τ/θ
- ο Κέντρα διαχείρισης βιομάζας,

σε πλήρη συμμόρφωση με:

1.

1. Οδηγία RED II
2. “Cascading principle” στην πρόταση αναθεώρησής της
3. Κανονισμό LULUCF
4. ΕΣΕΚ
5. Στρατηγική για κυκλική οικονομία
6. Στόχους κλιματικής ουδετερότητας για το 2050

Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Στήριξη δράσεων για αναπροσαρμογή & επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων & εγκαταστάσεων στο λιγνιτικό πεδίο στη Ζ.ΑΠ. του Δ. Μεγαλόπολης. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως είναι τα αντιπλημμυρικά έργα, οι αναβαθμίσεις για την καλλιέργεια, οι δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης, όπως υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα & υποδομές δημόσιου χαρακτήρα, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων & λοιπών επενδύσεων & δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων κ.ο.κ

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Κυκλική οικονομία και ορθολογική χρήση φυσικών πόρων

Στήριξη επενδύσεων για την επαναχρησιμοποίηση, την επισκευή & την ανακύκλωση αποβλήτων, που σχετίζονται με τις αναδυόμενες αλυσίδες αξίας & τις νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση & ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής

Άμεση στήριξη & προώθηση στην απασχόληση ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας θ.ε. ή βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας, βάσει εξατομικευμένης προσέγγισης.

Προώθηση της απασχόλησης

Προγράμματα και δράσεις, που εντάσσονται στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Ενδεικτικά: απόκτηση εργασιακής εμπειρίας/πρακτική άσκηση, επαγγελματική συμβουλευτική/κατάρτιση, προσαρμοστικότητα σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, επιδότηση νέων θ.ε.

Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού

Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού βάσει διάγνωσης των αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας μέσω περιοδικών ερευνών πεδίου.

Έμφαση σε δράσεις που εξασφαλίζουν πρακτική άσκηση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων και σε πιλοτικές δράσεις με θεματικό

χαρακτήρα σε τομείς που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας.

Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Ολοκληρωμένα προγράμματα προσαρμογής εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στις απαιτήσεις του νέου παραγωγικού μοντέλου της περιφερειακής οικονομίας, με έμφαση στην ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, τεχνολογίες αιχμής, τη διασύνδεση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Κοινωνικοοικονομική ένταξη / Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινωνικών υποδομών για την ανάπτυξη πλέγματος κοινωνικών υπηρεσιών, συμπληρωματικών σε αυτές που παρέχουν ήδη, για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης του πληθυσμού, την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της διευκόλυνσης των ωφελομένων για τη συμμετοχή σε άλλες δράσεις.

Υποδομές για την επαγγελματική εκπαίδευση & και κατάρτιση

Αναβάθμιση/εκσυγχρονισμός των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: «Πράσινες εκπαιδευτικές υποδομές».

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Προγράμματα δια βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Χρηματοδότηση παρεμβάσεων στον Δ. Μεγαλόπολης μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε περιοχές εντός λιγνιτικού πεδίου ή που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία & τις μονάδες παραγωγής ενέργειας. Έμφαση σε παρεμβάσεις που προωθούν το δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός ως εναλλακτικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής.

2.4.2 Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Πρόκειται για απαραίτητες επενδύσεις για την υλοποίηση του Εδαφικού Σχεδίου, αφού συμβάλουν στην παραγωγική διαφοροποίηση της περιοχής, η οποία μέχρι σήμερα βασίζεται στον λιγνίτη.

Στις επηρεαζόμενες περιοχές εκτιμάται ότι θα χαθούν **3.100 θέσεις εργασίας (θ.ε)** έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα). Αρχικές εκτιμήσεις υποδεικνύουν ότι με τους πόρους του ΤΔΜ που θα κατευθυνθούν σε πράξεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας & των παραγωγικών επενδύσεων θα δημιουργηθούν και στηριχθούν στην περιοχή περίπου **2.750 (θ.ε)** εφόσον δεν ενισχυθούν παραγωγικές επενδύσεις από μεγάλες επιχειρήσεις. Με την υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις, στις οποίες η ένταση ενίσχυσης λόγω της υψηλότερης κεφαλαιακής δαπάνης θα είναι αρκετά χαμηλότερη (~40% έναντι 60-65% σε ΜΜΕ), θα υπάρξει υψηλότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων & αναμένεται να δημιουργηθούν, στηριχθούν στη Μεγαλόπολη περίπου **3.250 (θ.ε)**.

Στην ανοικτή πρόσκληση της Τεχνικής Επιτροπής ΔΑΜ προς τους ιδιώτες, κατά την εκπόνηση του ΣΔΑΜ, υποβλήθηκε μια αρκετά ώριμη πρόταση στον κλάδο των φαρμάκων.

Πρόκειται για:

Επιχείρηση παραγωγής πρώτων υλών ενέσιμων φαρμάκων & ενέσιμων τελικών φαρμακευτικών προϊόντων, με CAPEX €130M, δημιουργία 300 (θ.ε) στη λειτουργία & 350 (θ.ε) στην κατασκευή. Δεν περιλαμβάνονται έμμεσες & επαγόμενες (θ.ε) από τη λειτουργία της επένδυσης. Αναμενόμενα οφέλη: ενίσχυση του βιομηχανικού προφίλ της περιοχής, δυνατότητα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου για την ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων,

προσέλευση νέου επιστημονικού δυναμικού, αντιστάθμιση απώλειας θέσεων εργασίας στην επηρεαζόμενη περιοχή, συγκράτηση του πληθυσμού.

Σύμφωνα με μελέτη του IOBE για τους κλαδικούς πολλαπλασιαστές του ΑΕΠ της χώρας, ο πολλαπλασιαστής ανάπτυξης του ΑΕΠ από τον κλάδο φαρμάκου (θεωρείται στρατηγικός κλάδος για τη χώρα) έχει πολύ υψηλή τιμή & η φαρμακευτική δραστηριότητα, δημιουργεί κυρίως θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης & αξίας. Ο κλάδος ενισχύεται από τις υφιστάμενες και νέες ΣΕΕ & ΕΤΑΚ.

Η εγγύτητα της νέας επιχείρησης με το υπάρχον συγκρότημα θα βοηθήσει στην εκπαίδευση του εργατικού & επιστημονικού προσωπικού στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις.

Η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει καταδειχθεί στον χώρο της παραγωγικής καινοτομίας & η λειτουργία της θα συμβάλει στη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050 & τους σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους.

Η επένδυση δεν αφορά σε μετεγκατάσταση.

Η ενδεικτική λίστα μεγάλων επιχειρήσεων περιέχεται στο παραρτ. κεφ 2.4.

2.4.3 Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ·

Δεν έχουν καταγραφεί έως τώρα σχετικές επενδύσεις σε αυτή τη κατηγορία των επιχειρήσεων.

2.4.4 Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με πυλώνες ΜΑΜ

Ο Πυλώνας 2 θα αξιοποιηθεί σε κάθε μορφή πιστωτικής ενίσχυσης i) για τη μικροχρηματοδότηση ΠΜΕ & ii) για την ενίσχυση επενδύσεων σε νευραλγικούς τομείς για επίτευξη των στόχων της μετάβασης.

Ο Πυλώνας 3 θα αξιοποιηθεί σε δημόσιες επενδύσεις που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας & μεταφορών, δίκτυα τ/θ, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ) & σε έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των επηρεαζόμενων εδαφών από τη μετάβαση & είναι συμπληρωματικά με το ΤΔΜ (π.χ. νέα οδικά & σιδηροδρομικά έργα ή/ & ανακατασκευές & βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές/δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης). Έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου & ΕΤΕπ, για στήριξη μέσω δανειακής διευκόλυνσης από την ΕΤΕπ & επιχορήγησης από την Ε.Ε (αντιπροσωπεύοντας έως το 25% του δανείου). Η απόφαση έγκρισης της επιχορήγησης θα ληφθεί από την Ε.Ε, υπό την προϋπόθεση χορήγησης της επιχορήγησης από την ΕΤΕπ για το ίδιο έργο. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής πρότασης για το εθνικό μερίδιο που προορίζεται για την Ελλάδα, είναι το 2025.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε.Ε & την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: για παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: κατά προτεραιότητα για παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5 Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Οι παρεμβάσεις του ΤΔΜ έχουν συνέργεια και συμπληρωματικότητα με το ΠΕΠ Πελοποννήσου και τα συναφή Τομεακά Προγράμματα, μετά από

συνεννοήσεις με τις αρμόδιες ΔΑ, καθώς και με Προγράμματα εθνικών πόρων.

Συνέργειες με το Ταμείο Ανάκαμψης (ΤΑ)

Διασφαλίζεται η ύπαρξη συνεργειών & συμπληρωματικότητας του ΤΔΜ με το ΤΑ σχετικά με την αποκατάσταση & αναπροσαρμογή μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών & καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για αποφυγή επικαλύψεων ως εξής:

(α) Το ΤΑ χρηματοδοτεί αποκλειστικά εργασίες “αποκατάστασης των εδαφών” / “land restoration” (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης & τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες), στις λιγνιτικές γαίες που θα περιέλθουν στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης & διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές & υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδάφους, διαχείριση αποβλήτων που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση / απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του ΤΑ περιγράφει τις κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα, αναγκαία για την “αναπροσαρμογή της χρήσης” / “repurposing” αυτών των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Για τη συγκεκριμένη κατηγορία έργων, βλέπε κεφ. 2.4.1, σημ. 3.

Μεταβίβαση εδαφών & Αρχή «Ο Ρυπαίνων Πληρώνει»

Η διαδικασία μεταβίβασης λιγνιτικών γαιών από τη ΔΕΗ ΑΕ στο Ελληνικό Δημόσιο είναι αντικείμενο της της προγραμματικής σύμβασης, αρ. 155/παρ.3 του Ν.4759/20.

Μια από τις βασικές παραμέτρους, σε αυτή τη διαδικασία είναι η τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» διασφαλίζοντας ότι η αξία της προς μεταβίβαση γης –που θα γίνει από ανεξάρτητο εκτιμητή- θα είναι κατ’ ελάχιστο ίση με το κόστος των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης. (Παράρτ. κεφ.2.4).

Συνέργεια με το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027

Το ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 θα αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση πράσινων επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στο στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των επηρεαζόμενων περιοχών, σε πεδία κοινού ενδιαφέροντος με τον ΜΔΜ.

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1 Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ, σε συνεργασία με τις περιφερειακές αρχές, προχώρησε στην οργάνωση εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ ώστε να συγκροτηθεί το ενδεδειγμένο σχήμα στο οποίο συμμετείχαν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς, εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων, ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης διενεργήθηκαν δυο κύκλοι διαβούλευσης με συγκεκριμένο δομημένο ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων: από 8/2/2021 έως 19/3/2021 και από 8/6/2021 έως 25/6/2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ.

Η ανταπόκριση των φορέων ήταν μεγάλη, τόσο με απαντήσεις τους επί ερωτηματολογίων όσο και με τοποθετήσεις τους μέσω εγγράφων και επιστολών που αποτύπωσαν τις σχετικές προτάσεις τους.

Οι κύριες αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο ΕΣΔΙΜ αφορούν στον εμπλουτισμό των στοιχείων με βάση τις μελέτες που εκπονήθηκαν, στην αποτύπωση ολιστικού χρονοδιαγράμματος μετάβασης, στην ενίσχυση της στατιστικής επεξεργασίας και την μεθοδολογία προσδιορισμού των επηρεαζόμενων εδαφών, σε αποσαφηνίσεις σχετικά με τις νέες χρήσεις γης και την αποκατάσταση εδαφών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης, στην πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, με την εισαγωγή των εμβληματικών έργων και την συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης ώστε να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία και υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην **υλοποίηση της ΔΑΜ** διασφαλίζεται ως εξής:

- **Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ** στην περιοχή της Μεγαλόπολης για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- **Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ**, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.
- Για το ΕΣΔΙΜ της Μεγαλόπολης συγκροτείται **Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή**, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, **με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο** προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ.
- Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον **διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων** μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στη ΔΑ του ΠΕΠ Πελοποννήσου θα οριστεί αρμοδίως **Εντεταλμένο στέλεχος** για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- **Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ** στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου.

3.2 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ του ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥ ΔΑΜ θα διενεργεί την συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και θα παρέχει έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των πολιτικών.

3.3 Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- **Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ:** Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση και παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- **Συντονιστική Επιτροπή:** Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής ΔΑΜ για την κατάρτιση και υλοποίηση του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ.
- **Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ:** Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη ΔΑ ΠΔΑΜ-ΕΣΠΑ, τη Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ και το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης.
- **Παρατηρητήριο ΔΑΜ:** Αυτοτελές τμήμα της ΕΥ ΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥ ΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης.
- **Μετάβαση ΑΕ.** ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην στην κυριότητα του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο δικαιούχου του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- **Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ:** Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΠΔΑΜ και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022.

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων ανά προτεραιότητα, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, προκύπτει η ανάγκη για τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός	0,00	1,00
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	1.140,00	1.516,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/ επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία Επαναφόρτισης	10,00	23,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR746	Ωφελούμενος πληθυσμός	Πληθυσμός	0,00	2021 -	1.086.935,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	Kw	0,00	2021 -	1.150,00	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	759,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	2,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί

μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.Νησιών-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη **εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ)** ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ)**:

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ.νησιών -ενοτ. 1.2/μεθοδ.).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η **εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος**: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του

κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το **πλάνο των διασυνδέσεων**, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΑΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων περιοχών

Στην ΠΔΜ, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης, ήτοι της πλήρους απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων & της περάτωσης λειτουργίας των λιγνιτωρυχείων, εναρμονίζεται με τον ενωσιακό & εθνικό στόχο για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Αυτή η μετάβαση, ωστόσο, συνεπάγεται παύση ή/και περιορισμό των δραστηριοτήτων & συναφών κλάδων ενώ λόγω της σημασίας της εξόρυξης λιγνίτη & της παραγωγής ενέργειας από την καύση του για την ΠΔΜ, έχει δυσμενείς κοινωνικές & οικονομικές επιπτώσεις στο σύνολο της περιοχής.

- Η ΕΕ ανέθεσε στην Παγκόσμια Τράπεζα τη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή. Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών & Περιουσίας ανέθεσε σε σύμπραξη μελετητών την εκπόνηση του ΣΔΑΜ, το Ινστιτούτο Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) εκπόνησε μελέτη για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις & αντισταθμιστικές δράσεις, λόγω της απολιγνιτοποίησης, ενώ το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE) εκπόνησε μελέτη για την υφιστάμενη κατάσταση & τις προοπτικές για τις περιοχές που βρίσκονται σε μετάβαση στην Ελλάδα. Σημαντική πηγή στοιχείων αποτέλεσε επίσης η μελέτη για την περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα μετά το 2020 του ΟΟΣΑ & τα συμπεράσματα της μελέτης για τη βιομηχανική μετάβαση της χώρας, του Joint Research Centre της ΕΕ.
- Η περιφέρεια αποτελείται από 4 Περιφερειακές Ενότητες. Κυρίαρχη θέση στο παραγωγικό της σύστημα κατέχουν οι ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας, όπου διαμένει το 71 % των 266,16 χιλ. κατοίκων της ΔΜ, παράγεται το 80% του περιφερειακού ΑΕΠ και εντοπίζεται το μεγαλύτερο τμήμα της απασχόλησης (67,7 % των 87,10 χιλ. απασχολούμενων). Άρα, οποιαδήποτε επίπτωση στο παραγωγικό σύστημα των δύο αυτών ΠΕ επηρεάζει το σύνολο της οικονομίας της ΔΜ
- Η ανεργία στην ΠΔΜ, ήδη από το 2017 σημειώνει το μεγαλύτερο μέγεθος (29,1%) μεταξύ των υπολοίπων περιφερειών της ελληνικής επικράτειας & μεταξύ των περιφερειών (NUTS2) της Πρωτοβουλίας Coal Regions in Transition. Μάλιστα, το ποσοστό ανεργίας παραμένει διαχρονικά υψηλότερο από αυτό της χώρας (World Bank Group, 2020). Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας της περιοχής.
- Σύμφωνα με το IENE, την τελευταία 10ετία, ο πληθυσμός της περιοχής βαίνει σταθερά μειούμενος (από 287,000), σωρευτικά προσεγγίζει το 7%. Η διατήρηση της παραγωγικής διάρθρωσης μέσα στην κρίση αναμφίβολα συντήρησε αυτό το μικρό σχετικά % συρρίκνωσης του πληθυσμού.

- Σύμφωνα με το IENE, αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της ΔΜ, παρατηρείται μια σημαντική μεταβολή, καθώς έχουμε υποχώρηση κατά 50% του πληθυσμού που δηλώνουν απόφοιτοι της α-βάθμιας έως και της χαμηλότερης β-βάθμιας εκπαίδευσης & παράλληλα αυξήθηκαν κατά 16,200 τα άτομα που ολοκλήρωσαν μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών & κατά 9,500 τα άτομα που έχουν αποφοιτήσει από γ-βάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Αυτή η μεταβολή αντανακλά ενδεχομένως μια ισχυρή δυνητική παραγωγική ικανότητα του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού, η οποία πρέπει να αξιοποιηθεί στη φάση κλαδικής αναδιάρθρωσης & μετάβασης της περιφέρειας.
- Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ[12], η ΔΜ έχει (ισχυρή) εξειδίκευση (Location Quotient=6,36) στην εξόρυξη & την παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη, προμηθεύοντας με ενέργεια εδώ και 10ετίες ολόκληρη τη χώρα. Η εξειδίκευση στους υπόλοιπους τομείς είναι αδύναμη έως μέτρια. Άρα στην περιφέρεια υπάρχει μονοκαλλιέργεια, γεγονός που καθιστά την οικονομία της ιδιαίτερα εξαρτημένη από τον λιγνίτη. Η απολιγνιτοποίηση θα επηρεάσει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα το σύνολο της περιφέρειας.
- Επιπρόσθετα, οι μισθοί στον τομέα των ορυχείων & της ηλεκτρικής ενέργειας είναι υψηλοί, παρά το ότι έχουν μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Το μέσο ετήσιο εισόδημα κάποιου που ασχολείται με την εξόρυξη ανέρχεται σε €18.652 το 2018 από €31.149 το 2008. Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ο μέσος ετήσιος μισθός διαμορφώνεται σε €30.758 από €41.603 (Eurostat Labor Cost Surveys, 2008-2012-2016). Οι μισθοί αυτοί είναι σημαντικά υψηλότεροι από τους μισθούς στην υπόλοιπη οικονομία & συντηρούν μεγάλο τμήμα της κατανάλωσης και των θέσεων εργασίας της περιφέρειας.
- Στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας βρίσκεται το 76% & το 24% της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής της περιφέρειας, αντίστοιχα[11].
- Από την απολιγνιτοποίηση για το έτος βάσης 2019, εκτιμάται ότι θα επηρεαστούν περίπου 12.000 εργαζόμενοι συνολικά (άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα) σε όλη την περιφέρεια, εκ των οποίων η πλειονότητα περίπου 11.000 βρίσκονται στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας και οι υπόλοιποι στις ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών (παρ. πιν. 1.3).
- Οι ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών θα πληγούν κυρίως λόγω των έμμεσων επιπτώσεων στην αλυσίδα αξίας του λιγνίτη, αλλά & της επαγόμενης επίπτωσης στην κατανάλωση από τη μείωση της απασχόλησης και των εισοδημάτων στο σύνολο της περιοχής (παρ. πιν. 1.3).

Συνεπώς, η απολιγνιτοποίηση θα πλήξει πρωτίστως τις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας και δευτερευόντως τις ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών. Σε όρους υλοποίησης του ΠΔΑΜ, οι έννοιες «πρωτίστως» & «δευτερευόντως» ερμηνεύονται ως εξής: Οι παρεμβάσεις αναπροσαρμογής εδαφών, οι δράσεις κυκλικής οικονομίας & οι ολοκληρωμένες δράσεις της προτ. 5, αφορούν αποκλειστικά τις «πρωτίστως» επηρεαζόμενες περιοχές.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Έδαφος: Δυτική Μακεδονία

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Η διαδικασία της μετάβασης έχει ξεκινήσει στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εδώ και αρκετά χρόνια, αν αναλογιστεί κανείς ότι η κορύφωση της λιγνιτικής παραγωγής έλαβε χώρα το 2004 και ότι η πρώτη λιγνιτική μονάδα (Πτολεμαΐδα Ι) αποσύρθηκε το 2011. Η ύφεση που έπληξε την προηγούμενη δεκαετία το σύνολο της ελληνικής επικράτειας δυσχέρανε την κατάσταση.

Η επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης συνεπάγεται ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, που παρατηρήθηκαν την προηγούμενη περίοδο, θα ενταθούν. Σε σχέση με τις επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες και βιομηχανικούς τομείς και τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης σημειώνονται τα εξής:

Η περιφέρεια έχει (ισχυρή) εξειδίκευση στην εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση του λιγνίτη. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη και να αντισταθμίσουν τις απώλειες που θα υπάρξουν από την απολιγνιτοποίηση. Επίσης, στην περιφέρεια δεν έχουν αναπτυχθεί άλλες σημαντικές εναλλακτικές παραγωγικές δραστηριότητες, στις οποίες να μπορούν να στραφούν οι εργαζόμενοι του λιγνιτικού κλάδου, Ως εκ τούτου, οι παρακμάζουσες και μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- **Κατηγορία Ι – Παρακμάζουσες δραστηριότητες:** Οι επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες στη Δυτική Μακεδονία που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (παρακμάζοντες τομείς) περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- **Κατηγορία ΙΙ – Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες:** Στην εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις που εντάσσονται στην αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, όπως, επιχειρήσεις χονδρικού και λιανικού εμπορίου πρώτων υλών και οχημάτων και ανταλλακτικών σχετικά με τη λιγνιτική δραστηριότητα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες λιγνίτη, εξειδικευμένων κατασκευαστικών εργασιών, κατασκευής και εμπορίας μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, κατασκευής ελαστικών και πλαστικών προϊόντων, παροχής υπηρεσιών μεταφορών, παροχής υπηρεσιών επισκευής μηχανημάτων και βαρέων φορτηγών και παροχής επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Επιπροσθέτως θα πρέπει να αναφερθεί η δραστηριότητα των φορέων με ιδιαίτερο ρόλο στην περιοχή, οι οποίοι θα επηρεαστούν από την απολιγνιτοποίηση και θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τις υπηρεσίες τους. Οι φορείς αυτοί ενδεικτικά είναι: η Τοπική Αυτοδιοίκηση, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), η Διαχείριση Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. (ΔΙΑΔΥΜΑ), το Cluster Βιοοικονομίας και Περιβάλλοντος Δυτικής Μακεδονίας (CLuBE) κ.ά.

- Σύμφωνα με έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας (Christiaensen & Ferré, October 2020), οι επιχειρήσεις που εξαρτώνται από τις δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με λιγνίτη και έχουν έδρα στη Δυτική Μακεδονία, δραστηριοποιούνται κυρίως στη Μεταποίηση (24%) και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (20%) και σε μικρότερο βαθμό στις επαγγελματικές, επιστημονικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες (14%), τις κατασκευές (13%), τις υπηρεσίες (12%) και την εξόρυξη (10%).
- Οι επιχειρήσεις αυτές είναι εργολάβοι της ΔΕΗ και εξαρτούν σε μεγάλο βαθμό τα έσοδά τους από τη συνεργασία με τη ΔΕΗ, κυρίως δε οι μεγαλύτερες καθώς και εκείνες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο εξόρυξης. Από τους εργολάβους της ΔΕΗ που απασχολούν περισσότερα από 50 άτομα, περίπου 7 στις 10 εξαρτούν περισσότερο από 80% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ. Το 41% των επιχειρήσεων που

δραστηριοποιούνται στον κλάδο εξόρυξης, εξαρτούν τουλάχιστον το 50% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ. Τα ποσοστά αυτά είναι μικρότερα σε άλλους τομείς. Το 26% των επιχειρήσεων στους τομείς κατασκευών και επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών εξαρτούν περισσότερο από 50% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ, 21% στους τομείς μεταποίησης και υπηρεσιών και 10% στον τομέα του λιανικού εμπορίου.

- Σύμφωνα με τη μελέτη του IOBE, η **άμεση επίπτωση** της απολιγνιτοποίησης στην απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία εκτιμάται σε **5,7 χιλ. θέσεις εργασίας** έως το 2029 (η άμεση επίπτωση αφορά μόνο τις δραστηριότητες της ηλεκτροπαραγωγής και της εξόρυξης λιγνίτη που λαμβάνουν χώρα στη Δυτ. Μακεδονία και ειδικότερα στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας). Δεδομένων των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων που επιφέρει η λιγνιτική δραστηριότητα, η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης θα είναι πολύ σημαντικότερη. Η μελέτη του IOBE εκτιμά τη **συνολική απώλεια θέσεων εργασίας** στη Δυτική Μακεδονία από την απολιγνιτοποίηση σε περίπου **10,6 χιλ. έως το 2029** (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα). Οι εκτιμήσεις γίνονται σε σχέση με το έτος 2019. **Αν ληφθεί υπόψη ότι η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα, η συνολική επίπτωση εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη.** Σχεδόν οι μισές θέσεις εργασίας που θα χαθούν στη Δυτ. Μακεδονία από την απολιγνιτοποίηση είναι έμμεσες και επαγόμενες. Αυτό συμβαίνει επειδή η λιγνιτική δραστηριότητα αποτελεί μονοκαλλιέργεια, με πολύ καλούς μισθούς, και ως εκ τούτου, στηρίζει την κατανάλωση και τις θέσεις απασχόλησης σε όλη την τοπική οικονομία. Ελλείψει άλλου ισχυρού κλάδου, η απολιγνιτοποίηση θα έχει δυσμενέστερες επιπτώσεις στο σύνολο της απασχόλησης και τα εισοδήματα των κατοίκων της περιοχής.
- Σε σχέση με τα επαγγελματικά προφίλ, η ΔΕΗ έχει σταματήσει να προσλαμβάνει μόνιμους υπαλλήλους ήδη από το 2008, υποκαθιστώντας τμήμα του εργατικού δυναμικού με έκτακτο προσωπικό και υπεργολάβους. Το τακτικό προσωπικό της (περίπου 3.100 εργαζόμενοι) έχει μέση ηλικία τα 50 έτη. Αποτελείται κυρίως (περίπου το 80%) από τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) και έχει ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (87,5%), ενώ το 10% έχει τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση και το υπόλοιπο 10% αποτελεί διοικητικό και υποστηρικτικό προσωπικό. Το 86% του έκτακτου προσωπικού έχει ηλικία από 26 έως 55 έτη και αποτελείται κυρίως (84%) από τεχνικούς με δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%). Μόλις το 4% του έκτακτου προσωπικού αφορά σε μηχανικούς και σε άλλους εργαζόμενους που έχουν τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 12% αποτελεί υποστηρικτικό προσωπικό. Οι εργαζόμενοι σε εργολάβους της ΔΕΗ Α.Ε. είναι στην πλειονότητά τους (84%) τεχνικοί και έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%).
- Σε σχέση με τις επιπτώσεις στην οικονομία, το IOBE εκτιμά τη συνολική απώλεια Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) σε επίπεδο χώρας από τη μετάβαση σε €1.580 εκ. έως το 2029. Στη Δυτική Μακεδονία η συνολική απώλεια ΑΠΑ εκτιμάται σε περισσότερο από €1 δις έως το 2029 (σε σύγκριση με το 2019), ή στο **26% του ΑΕΠ που είχε η Δυτική Μακεδονία το 2019 (~4 δις ευρώ)**. Συνεπώς, σε επίπεδο ΑΕΠ θα υπάρξει μια επίσης μεγάλη άμεση επίπτωση στη Δυτική Μακεδονία.

Σημαντικές είναι και ορισμένες επιμέρους ποιοτικές και ποσοτικές εκτιμήσεις πληθυσμιακών δεδομένων (για τις οποίες έχει γίνει επιγραμματική αναφορά στο κεφ. 1.2) σε σχέση με τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον:

- Η περιφέρεια παρουσιάζει διαχρονικά πληθυσμιακή μείωση στο σύνολο των επιμέρους περιφερειακών της ενοτήτων (Πίνακας 2.1 παράρτημα). Η παρατηρούμενη μείωση οφείλεται κυρίως στο μετανάστευση νεότερων ενηλίκων, οι οποίοι είναι πιο πιθανό να έχουν παιδιά ηλικίας κάτω των 15 ετών και οδηγεί σε γήρανση του πληθυσμού της περιφέρειας, ο οποίος ήταν ήδη από τους πλέον γερασμένους σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας -οι ηλικιωμένοι (65+) αντιπροσώπευαν το 21,5 % του πληθυσμού της περιφέρειας το 2008, σε σύγκριση με το 23,6 % το 2018 (εθνικός μέσος όρος: 21,8 %) (Christiaensen & Ferré, October 2020). Εφόσον δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, η υφιστάμενη διαχρονική τάση μείωσης και γήρανσης του πληθυσμού της περιφέρειας θα ενταθεί, ακολουθώντας την επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης. Κύριο χαρακτηριστικό της θα παραμείνει η

μετανάστευση των νέων στερώντας την περιφέρεια από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο.

- Τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών βιώνουν πρωτοφανές ποσοστό ανεργίας άνω του 60 %, το οποίο είναι διπλάσιο από το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα. Το 34 % των γυναικών στη Δυτική Μακεδονία είναι άνεργες, ποσοστό υψηλότερο από τον περιφερειακό μέσο όρο. Η μακροχρόνια ανεργία είναι επίσης ιδιαίτερα υψηλή, με το 19 % του ενεργού πληθυσμού να είναι άνεργος για πάνω από 12 μήνες, ήτοι δύο στους τρεις ανέργους είναι άνεργοι για περισσότερους από 12 μήνες, υπογραμμίζοντας τη δυσκολία εύρεσης εργασίας στην περιοχή (Christiaensen & Ferré, October 2020). Συνεπώς, η ανεργία θα πλήξει περισσότερο τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, ήτοι τους νέους ηλικίας 15-24 ετών, τις γυναίκες και όσους είναι ήδη μακροχρόνια άνεργοι (Διάγραμμα 2.1, παράρτημα).
- Το ποσοστό φτώχειας στη Δυτική Μακεδονία είναι μεταξύ των υψηλότερων σε εθνικό επίπεδο και η φτώχεια είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανεργία: 75 % του πληθυσμού ζει σε νοικοκυριό με επικεφαλής άνεργο[1]. Συνεπώς, η αύξηση της ανεργίας θα επιφέρει περαιτέρω φτωχοποίηση των νοικοκυριών και θα αυξηθεί ο ήδη υψηλός αριθμός των νοικοκυριών κάτω από το όριο της φτώχειας. Σημειώνεται ότι με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία για την περιοχή, η φτώχεια πλήττει περισσότερο τις νεότερες γενεές, όσους έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και τα γυναικεία νοικοκυριά, δηλαδή αυτούς που κινδυνεύουν περισσότερο να μείνουν άνεργοι.

Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης δεν περιορίζεται μόνο στην απασχόληση και τα εισοδήματα. Είναι γεγονός ότι η απολιγνιτοποίηση θα έχει, εν γένει, θετική επίπτωση στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζόμενων και των πολιτών, υπό την προϋπόθεση ότι θα υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα αποκατάστασης γαιών των λιγνιτικών πεδίων.

Όμως, ένα από τα σημαντικά οφέλη της λιγνιτικής εποχής υπήρξε η αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας των λιγνιτικών μονάδων για τη λειτουργία **συστημάτων τηλεθέρμανσης** σε 3 πόλεις (Πτολεμαΐδα, Κοζάνη και Αμύνταιο). Βάσει των κλιματικών χαρακτηριστικών, η ΠΔΜ χαρακτηρίζεται διαχρονικά από την υψηλότερη ανάγκη για θέρμανση μεταξύ των λοιπών περιφερειών της ελληνικής επικράτειας (2,22 χιλ. βαθμομέρες θέρμανσης το 2019 έναντι 1,45 της ελληνικής επικράτειας) και αποτέλεσε την πρώτη περιφέρεια στην Ελλάδα όπου μελετήθηκαν και εγκαταστάθηκαν τα συστήματα τ/θ για τις ανάγκες των πολιτών. Συγκεκριμένα, περίπου **42 χιλ.νοικοκυριά** και επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τηλεθέρμανση με συνολική ζήτηση **~600 GWh** (IENE, 2020).

Επίσης, εντός των διοικητικών ορίων της ΠΔΜ χορηγούνταν ενίσχυση για το σύνολο των οικιακών καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος, λόγω επιβάρυνσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα.

Αν για το σύνολο των οικιακών καταναλωτών μπορούμε να πούμε ότι με την απολιγνιτοποίηση θα εκλείψει ο λόγος για τον οποίο πλήρωναν μειωμένες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο για τα 42 χιλ. νοικοκυριά και επιχειρήσεις, για τα οποία θα πρέπει να βρεθεί μια λύση, συμβατή με τις επιλέξιμες δράσεις του ΤΑΜ. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ενίσχυση οικ. καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος και τα συστήματα τ/θ είχαν ως αποτέλεσμα στις περιοχές αυτές να υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον για δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων. **Επομένως, το ΤΑΜ θα πρέπει να καλύψει ένα σημαντικό κενό σε σχέση με την εξοικονόμηση, την αυτοπαραγωγή και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας.**

Στις περιοχές μετάβασης θα προκληθούν απώλειες θέσεων εργασίας στις συνδεδεμένες με τον λιγνίτη δραστηριότητες, αλλά συγχρόνως θα δημιουργηθούν ανάγκες για την επανεκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, προκειμένου να αξιοποιηθούν στις νέες δραστηριότητες που χρειάζεται να αναπτυχθούν, όπως θα αναλυθεί στο κεφ. 2.2. Σύμφωνα με το Master Plan, οι άμεσες ανάγκες για επανειδίκευση αφορούν πρωτίστως στο έκτακτο προσωπικό της ΔΕΗ (~800 άτομα), τους εργαζόμενους σε εργολάβους της ΔΕΗ (~1.850 άτομα), σε άλλους εργαζόμενους σε τομείς που σχετίζονται

με τη λιγνιτική δραστηριότητα και σε ένα μέρος του τακτικού προσωπικού της ΔΕΗ (57% εκ των 3.300 ατόμων) που δεν θα έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι το 2028. Ειδίκευση σε νέες δραστηριότητες θα χρειαστεί και μεγάλο μέρος των ανέργων της Δυτικής Μακεδονίας.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ[2], η περιοχή έχει εξαιρετικά χαμηλές δαπάνες στην Ε&Α σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο σε όλες τις υποκατηγορίες του ιδιωτικού, δημόσιου και του εκπαιδευτικού τομέα. Ακόμη και η ΔΕΗ Α.Ε. πραγματοποιεί χαμηλές επενδύσεις στην Ε&Α και την καινοτομία (Διάγραμμα 2.2 παράρτημα) όταν συγκρίνεται με κορυφαίες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας στον τομέα της ενέργειας, με συνέπεια την αργή διαφοροποίησή της από συμβατικές μεθόδους ηλεκτροπαραγωγής (World Bank Group, 2020). Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν την πολύ περιορισμένη ικανότητα της τοπικής ερευνητικής και παραγωγικής βάσης να καινοτομεί και την περιορισμένη ικανότητα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για τη στήριξη της καινοτομίας, των διαρθρωτικών προσαρμογών και της ανταγωνιστικότητας. Η απολιγνιτοποίηση θα εντείνει το πρόβλημα της χαμηλής επένδυσης/αποεπένδυσης στην καινοτομία, έχοντας περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις στον μετασχηματισμό της οικονομίας, στην ανταγωνιστικότητα και την ελκυστικότητα της περιοχής ως τόπου κατοικίας και εργασίας.

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας

Η λιγνιτική δραστηριότητα δημιούργησε μονοκαλλιέργεια στο παραγωγικό σύστημα της ΠΔΜ & περιορισμένες θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις, οδηγώντας τους υπολοίπους κλάδους της οικονομίας σε αδυναμία απορρόφησης πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στην παρούσα φάση & δημιουργίας επαρκών θέσεων εργασίας (θ.ε.) στο μέλλον.

Η αναδιάρθρωση του παραγωγικού μοντέλου της ΠΔΜ θεωρείται καίριας σημασίας, σύμφωνα με: α) τη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ) για την αξιοποίηση της ενεργειακής ταυτότητας της περιοχής, της ευνοϊκής παγκόσμιας συγκυρίας στον κλάδο των ΑΠΕ & της αποθήκευσης ενέργειας, για την ανάδειξή της σε **Εναλλακτικό Ενεργειακό Κόμβο**, β) τη προσέγγιση του JRC[1] σχετικά με τα πλεονεκτήματα διεύρυνσης της ενεργειακής αλυσίδας αξίας της περιοχής.

Το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό της ΠΔΜ, η κομβική θέση στο ενεργειακό δίκτυο της χώρας, οι σημαντικές αδόμητες εκτάσεις (π.χ. λιγνιτικά πεδία), το πλούσιο υδάτινο δυναμικό επιβεβαιώνουν τις δυνατότητες στις ΑΠΕ, την αποθήκευση & παραγωγή πράσινου Η2. Σε λιγνιτικές μονάδες, π.χ. «Πτολεμαΐδα V», ο εκσυγχρονισμός & η λειτουργία χωρίς καύση λιγνίτη θα συμβάλλει στη διάσωση σημαντικού αριθμού θ.ε.[2]. Τμήμα του εργατικού δυναμικού θα απασχοληθεί στις αποκαταστάσεις γαιών, στις δραστηριότητες ΑΠΕ & αποθήκευσης, στις συμπληρωματικές δραστηριότητες της αλυσίδας αξίας του ενεργειακού κλάδου & σε δράσεις: i) ενεργειακής αποδοτικότητας/αυτοπαραγωγής ii) τηλεθερμάνσεων & iii) πράσινου μετασχηματισμού των επιχειρήσεων. Στις ενεργειακές επενδύσεις θα υιοθετηθεί το τελικό σχέδιο της ΕΕ “REPowerEU” για προσιτή, ασφαλή & βιώσιμη ενέργεια.

Στις αποφάσεις της ΕΕ περί περιφ. ενισχύσεων υιοθετείται πλέγμα κινήτρων για εκσυγχρονισμό, διαφοροποίηση, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων & προσέλκυση νέων επενδύσεων. Οι υφιστάμενες επιχειρήσεις θα υποστηριχθούν στον εκσυγχρονισμό ή τη διαφοροποίησή τους. Θα υποστηριχθεί η σύσταση νέων επιχειρήσεων σε **δυναμικούς τομείς εθνικής σημασίας** της νέας Εθνικής RIS3 (π.χ. βιομηχανικές διεργασίες για ενέργεια, υλικά μπαταριών, κ.ά.), στους οποίους στοχεύει & η Περιφερειακή RIS, στους τομείς: ενέργειας, R&D, περιβάλλοντος & κυκλικής οικονομίας,

αγροδιατροφής, υγείας, τουρισμού, πολιτισμού & δημιουργικής βιομηχανίας. Τα έργα πολιτισμού είναι κομβικά για την προσέλκυση εγχώριου & εισερχόμενου τουρισμού & τη σύνδεση με ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή αγαθών/υπηρεσιών προς τους επισκέπτες μιας περιοχής. Τέλος, θα υποστηριχθεί η προσέλκυση καινοτόμων παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ, με έμφαση στην ενέργεια & τη σύγχρονη υδροπονία.

Η υστέρηση της τοπικής οικονομίας ως προς την καινοτομία & την ψηφιακή επιχειρηματικότητα είναι εμφανής. Κρίσιμος ο ρόλος της ΕΤΑΚ & η σύνδεση του τοπικού πανεπιστημίου & ερευνητικών κέντρων με τις επιχειρήσεις. Η στήριξη δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ, για ανάπτυξη επιχειρήσεων, προϊόντων & υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. καθαρές τεχνολογίες, ψηφιακές τεχνολογίες, βιοτεχνολογίες), η δημιουργία θ.ε. άνω του μέσου επιπέδου μισθών, η προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας για ενίσχυση της εξωστρέφειας & της ένταξή τους σε διεθνείς αλυσίδες υψηλής προστιθέμενης αξίας στη μετά-COVID 19 εποχή, είναι βαρύνουσας σημασίας. Η μελέτη της ΠΤ αναδεικνύει ως σημαντική τη δημιουργία οικοσυστήματος καινοτομίας στην ΠΔΜ, ιδίως στους τομείς της πράσινης ενέργειας, τις τεχνολογίες πληροφορικής & την αγροδιατροφή. Η Ζώνη Καινοτομίας (ΖΚ), που θα αναπτυχθεί στον άξονα Κοζάνη-Πτολεμαΐδα-Αμύνταιο-Φλώρινα, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές ανάπτυξης ΖΚ, θα είναι φορέας-ομπρέλα για την ανάπτυξη υποδομών & δράσεων για την καινοτομική επιχειρηματικότητα & θα αποτελέσει βασικό μοχλό αλλαγής του οικονομικού & παραγωγικού μοντέλου στη μεταλινιτική περίοδο. Εφαρμόζονται οι κατευθύνσεις της Στρατηγικής Ψηφ. Μετασχηματισμού ΔΑΜ για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων ως τόπων κατοικίας, εργασίας & επιχειρείν προσελκύοντας επενδύσεις & εργαζομένους ιδιαίτερα υψηλών προσόντων (ευφυείς κοινότητες).

Υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού & των κοινοτήτων που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση

Το πολύ υψηλό % ανεργίας στην ΠΔΜ καθιστά αναγκαία την ανάληψη άμεσης δράσης για κατάρτιση & επανεκπαίδευση των ανέργων & του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού σε τομείς με δυνατότητα απορρόφησης & προοπτικές στην περιοχή, που είναι συναφείς με τις υφιστάμενες δεξιότητες των εργαζόμενων που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση. Αφορούν στην ανακαίνιση & ενεργειακή αποδοτικότητα κτιρίων & υποδομών, την εγκατάσταση & συντήρηση των ΑΠΕ, την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας, υπό το πρίσμα των νέων έργων που σχεδιάζονται στην περιοχή[3], την περιβαλλοντική αποκατάσταση των γαιών & άλλα «πράσινα επαγγέλματα».

Κομβική είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, που θα οδηγήσει σε μείωση του χρόνου παραμονής κάποιου ανέργου, καθώς θα συμβάλλει στη βελτίωση κινητικότητας μεταξύ κλάδων & στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας.

Επιδιώκεται η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας & της γυναικείας επιχειρηματικότητας, με στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης σε δυναμικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας (R&D, αγροδιατροφή, τουρισμός/πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες, κ.ά.), αλλά & υποστήριξη των κοινωνικών υποδομών για τους σκοπούς της φροντίδας των παιδιών & των ηλικιωμένων.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην καταγραφή & παρακολούθηση των ιδιαίτερων συνθηκών & παραμέτρων, που διαμορφώνουν/επηρεάζουν την επαγγελματική & κοινωνική ένταξη των κατοίκων της περιοχής, συμβάλλοντας σε πιο στοχευμένες δράσεις για την κοινωνική συνοχή.

Το ΤΔΜ θα στοχεύσει & στη βελτίωση της ελκυστικότητας των όμορων σε λιγνιτωρυχεία & μονάδες παραγωγής ενέργειας κοινοτήτων, ως τόπων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε νέους τομείς (π.χ. τουρισμός), εργασίας & κατοικίας καθώς αντιμετωπίζουν εντονότερα το διττό πρόβλημα της κοινωνικο-οικονομικής & περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, την υγεία & την ασφάλεια από την εξόρυξη/καύση λιγνίτη & πρόληψη της δημιουργίας νέων παραγόντων ρύπανσης

Κομβικής σημασίας είναι η αποκατάσταση των λιγνιτικών γαιών & η υλοποίηση έργων προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο, που δε θα δημιουργήσει άλλα

περιβαλλοντικά προβλήματα (ανακύκλωση των παραπροϊόντων των ΑΠΕ, της αποθήκευσης, κ.ά.). Με την αναπροσαρμογή των εκτάσεων επιδιώκεται επιπλέον η ανάδειξη του πολυποίκιλου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής (π.χ. ανάπτυξη χώρων πρασίνου, λιμνών, δασών) & η δημιουργία κατάλληλων υποδομών για την προσέλκυση & ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Στο παράρτημα/πιν. 2.2, παρουσιάζεται η λογική παρέμβασης που αναπτύχθηκε ανωτέρω (**ανάγκες, στόχοι, αποτελέσματα**) & η σύνδεση με τις προτεραιότητες του κεφ. 2.4.

Βάσει των αρχικών εκτιμήσεων του IOBE, το ΤΔΜ θα δημιουργήσει & στηρίξει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα ~**10.150** θ.ε., ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της ΠΠ (2030).

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

Οι αναπτυξιακές ανάγκες, οι οικονομικές και επιχειρηματικές προοπτικές - δυνατότητες και οι αναμενόμενοι στόχοι που τίθενται για την ΠΔΜ, ευθυγραμμίζονται με τις ακόλουθες θεσπισμένες εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές και σχέδια:

Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020: Η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και η ανάπτυξη και αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών, η προώθηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, η έρευνα και καινοτομία στον τομέα του περιβάλλοντος, η ενίσχυση του αγροδιατροφικού τομέα, η ανάπτυξη του πολιτιστικού και του τουριστικού προϊόντος αποτυπώνονται στις εθνικές επιδιώξεις που θέτει η στρατηγική, καθώς και στους στόχους της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ. Επισημαίνεται ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της **Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 2021-2027** και της **Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027**, τόσο ως προς τους τομείς εξειδίκευσης και τις προτεινόμενες δράσεις. Σε συνεργασία με τη ΓΓΕΚ εκπονήθηκε πρόγραμμα δράσεων που συμπεριλήφθηκε στο ΕΣΔΙΜ και το ΠΔΑΜ.

Σχέδιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ΠΔΜ 2014 – 2020: Ευθυγραμμίζεται με τη ΔΑΜ σε ότι αφορά στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος, στην περαιτέρω ανάπτυξη της τηλεθέρμανσης και την απορρύπανση των εκτάσεων, που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες, καθώς και στην ενίσχυση του διαφοροποιημένου παραγωγικού μοντέλου (τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, αγροδιατροφή). Επισημαίνεται ότι θα ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της **Περιφερειακής Στρατηγικής**

Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, κατόπιν της έγκρισης - οριστικοποίησής της.

Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: Η ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και η μεταφορά νέας γνώσης και καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα, αποτελούν βασικά σημεία σύγκλισης της συγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής με τη στρατηγική και τους αναπτυξιακούς στόχους της μετάβασης των εξεταζόμενων περιοχών.

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030: Η έμφαση στον τομέα της καθαρής ενέργειας και τον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος αποτυπώνεται τόσο στο ΕΣΕΚ όσο και στις αναπτυξιακές ανάγκες για τη δίκαιη μετάβαση της ΠΔΜ. Βασικό σημείο σύγκλισης αποτελεί η μέριμνα για την ανάπτυξη της ΕΤΑΚ στον ενεργειακό τομέα.

Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050: Κοινές επιδιώξεις της στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της ΔΜ είναι η μείωση των εκπομπών ρυπογόνων αερίων, η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και της κυκλικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, της βιομηχανικής παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης 2020 – 2029: Οι πολιτικές και τα μέτρα αποτελούν βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ και στοχεύουν κυρίως στη μετάβαση σε μια εποχή καθαρής ενέργειας και λιγότερων εκπομπών ρύπων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025: Οι πολιτικές που θέτει το πρόγραμμα ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τους στόχους της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ στους τομείς, μεταξύ άλλων, της πράσινης ανάπτυξης, της ενίσχυσης της απασχόλησης και της ποιοτικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας καθώς και στην ενσωμάτωση νέας γνώσης και στον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2014-2029: Στοχεύει στη διασφάλιση της προστασίας των οικοσυστημάτων και του φυσικού πλούτου και στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων, προτεραιότητες άμεσα συνυφασμένες με τη δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των επηρεαζόμενων από την απολιγνιτοποίηση περιοχών. Επιπλέον, επιδιώκεται η ανάπτυξη τομέων όπως η αγροδιατροφή και ο τουρισμός.

Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία: Βασικός στόχος είναι η συστηματική αύξηση των εισοδημάτων, μέσα από την υλοποίηση δράσεων οικονομικής πολιτικής που πρόκειται να ενισχύουν την παραγωγικότητα, την εργασία και τις επενδύσεις (Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, 2020). Οι στόχοι αυτοί αποτυπώνονται και στο πλαίσιο της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Οι άξονες προτεραιότητάς του, που αφορούν στην πράσινη ανάπτυξη, στον ψηφιακό και οικονομικό μετασχηματισμό και στην ενίσχυση της απασχόλησης ευθυγραμμίζονται με τους αναπτυξιακούς στόχους που τίθενται στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ): Καθορίζει τις προοπτικές διαχείρισης έως το 2020 σύμφωνα με την ενωσιακή στρατηγική η οποία αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ελληνική Δημοκρατία - Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, 2020). Η απορρύπανση και των εκτάσεων που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες, αποτελεί βασική επιδίωξη για την προστασία του περιβάλλοντος και του φυσικού πλούτου.

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Δυτικής Μακεδονίας για τις εξεταζόμενες περιοχές της μετάβασης, την εξειδίκευση του Εθνικού σχεδιασμού, όπου αποτυπώνεται η ανάγκη για προστασία του φυσικού πλούτου και για απορρύπανση των εκτάσεων, μέσω της ορθολογικότερης χρήσης των πόρων και των αποβλήτων.

Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ) Δυτικής Μακεδονίας: Στους κοινούς αναπτυξιακούς στόχους της εν λόγω στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της ΠΔΜ συγκαταλέγεται η μέριμνα για την κοινωνική πρόνοια και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, μέσω της μείωσης της ανεργίας και της κοινωνικής και εργασιακής ενσωμάτωσης.

Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025: Αφορά τη στρατηγική της χώρας για τη μετάβαση στην Ψηφιακή Ελλάδα. Για την ΠΔΜ απαιτείται ψηφιακός μετασχηματισμός σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης, αλλά και των εκπαιδευτικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΒΑΑ) Δυτικής Μακεδονίας: Κοινές αναπτυξιακές πολιτικές του σχεδίου με τη ΔΑΜ αποτελούν η τόνωση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη δομών κοινωνικής και οικονομικής προστασίας, η πράσινη και βιώσιμη ανάπτυξη, η ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση των υφιστάμενων, αλλά και η δημιουργία νέων υποδομών.

Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Αξιοποίησης των Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας: Οι προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της εν λόγω

χωρικής επένδυσης αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την ορθή αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων, καθώς και στην παράλληλη ενίσχυση των τοπικών οικονομιών.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (την ευθύνη εκπόνησης του οποίου είχε ο Υπουργός Επικρατείας). Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του, ενώ η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει την ΠΠ 2021-2027.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

2.4.1 Κατηγορίες ενδεικτικών πράξεων

Οι σπουδαιότερες παρεμβάσεις οι οποίες απορρέουν από τους στόχους και τις στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΔΙΜ, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτούμενες αναπτυξιακές ανάγκες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων και προκλήσεων της μετάβασης, είναι:

Ενίσχυση & προώθηση επιχειρηματικότητας

Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες

Περιλαμβάνονται: στήριξη νεοφυών/υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, δημιουργία θερμοκοιτίδων/ εκκολαπτηρίων/ επιταχυντών επιχειρήσεων, μέτρα συγκράτησης/προσέλκυσης επιστημόνων.

Εμβληματικά έργα: α) Ζώνη Καινοτομίας, β) Πράσινο Κέντρο Δεδομένων & Υπερυπολογιστή ΠΔΜ, γ) Κόμβος Καινοτομίας για το πράσινο Η2 & την αποθήκευση ενέργειας στην ΠΔΜ.

Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Ίδρυση & στήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ σε όλους τους τομείς του εδαφικού (κεφ. 2.1, 2.2).

Υποδομές & μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Αναβάθμιση υφιστάμενων και στήριξη της δημιουργίας νέων οργανωμένων χωρικών υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αποκατεστημένες εκτάσεις & εγκαταστάσεις. **Εμβληματικό έργο:** δημιουργία οικο-βιομηχανικής περιοχής.

Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας

Υποστήριξη της υλοποίησης τους για ενίσχυση του ενεργειακού πυλώνα & καθετοποίηση της αλυσίδας αξίας, καθώς & δημιουργία άλλων παραγωγικών πυλώνων & αλυσίδων αξίας πέραν της ενέργειας, για αύξηση των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας.

2. Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Στήριξη στα νοικοκυριά, δημόσια/δημοτικά κτίρια & υποδομές, κτίρια γραφείων & παραγωγικών μονάδων είτε μέσω ενεργειακών κοινοτήτων είτε μεμονωμένα.

Καθαρή & έξυπνη ενέργεια

Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων (ως αστικές λειτουργίες και ως τόποι κατοικίας/εργασίας) («πράσινες και έξυπνες πόλεις»).

Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, κατά τα πρότυπα του “REPowerEU” με την προϋπόθεση μη επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων.

Ανάπτυξη υποδομών μακροχρόνιας (ιδίως) αποθήκευσης καθαρής ενέργειας.

Δράσεις αυτοπαραγωγής, ενεργειακές κοινότητες κ.α.

Στήριξη αναβάθμισης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας για την αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ.

Δράσεις δημιουργίας σημείων φόρτισης/ανεφοδιασμού για την ηλεκτροκίνηση/κίνηση με καθαρά καύσιμα.

Υποστήριξη της δημιουργίας:

1.

- ο Μικρών μονάδων βιοαερίου, αξιοποιώντας κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά & αγροτικά υπολείμματα
- ο Μονάδων βιομάζας για παραγωγή ενέργειας & τ/θ
- ο Κέντρα διαχείρισης βιομάζας,

σε πλήρη συμμόρφωση με:

1.

1. Οδηγία RED II
2. “Cascading principle” στην πρόταση αναθεώρησής της
3. Κανονισμό LULUCF
4. ΕΣΕΚ
5. Στρατηγική για κυκλική οικονομία
6. Στόχους κλιματικής ουδετερότητας για το 2050

Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Αναπροσαρμογή των εδαφών & των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Στήριξη δράσεων για την αναπροσαρμογή & επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων & εγκαταστάσεων στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως: αντιπλημμυρικά έργα, αναβαθμίσεις για την καλλιέργεια, δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης & παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης,

όπως: υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα & υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων & των λοιπών επενδύσεων/δραστηριοτήτων, κ.ο.κ.

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Κυκλική οικονομία & ορθολογική χρήση φυσικών πόρων

Στήριξη επενδύσεων για επαναχρησιμοποίηση, επισκευή & ανακύκλωση των αποβλήτων, σε σχέση με τις αναδυόμενες αλυσίδες αξίας και τις νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής

Άμεση στήριξη & προώθηση στην απασχόληση ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας θ.ε. ή βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας, βάσει εξατομικευμένης προσέγγισης.

Προώθηση της απασχόλησης

Προγράμματα και δράσεις, που εντάσσονται στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Ενδεικτικά: απόκτηση εργασιακής εμπειρίας/πρακτική άσκηση, επαγγελματική συμβουλευτική/κατάρτιση, προσαρμοστικότητα σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, επιδότηση νέων θ.ε.

Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού

Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού βάσει διάγνωσης των αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας μέσω περιοδικών ερευνών πεδίου.

Έμφαση σε δράσεις που εξασφαλίζουν πρακτική άσκηση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων και σε πιλοτικές δράσεις με θεματικό χαρακτήρα σε τομείς που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας.

Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Ολοκληρωμένα προγράμματα προσαρμογής εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στις απαιτήσεις του νέου παραγωγικού μοντέλου της περιφερειακής οικονομίας, με έμφαση στην ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, τεχνολογίες αιχμής, τη διασύνδεση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Κοινωνικοοικονομική ένταξη / Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινωνικών υποδομών για την ανάπτυξη πλέγματος κοινωνικών υπηρεσιών, συμπληρωματικών σε αυτές που παρέχουν ήδη, για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης του πληθυσμού, την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της διευκόλυνσης των ωφελούμενων για τη συμμετοχή σε άλλες δράσεις.

Υποδομές για την επαγγελματική εκπαίδευση & κατάρτιση

Αναβάθμιση/εκσυγχρονισμός των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: «Πράσινες εκπαιδευτικές υποδομές».

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Προγράμματα δια βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Παρεμβάσεις στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας, που προσδιορίζονται μέσα από ΟΧΕ. Έμφαση θα δοθεί στο δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός.

2.4.2 Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Οι επενδύσεις αυτές κρίνονται απαραίτητες, συμβάλλοντας στην καθετοποίηση της ενεργειακής αλυσίδας αξίας & στην παραγωγική διαφοροποίηση της περιοχής.

Στη ΔΜ οι θέσεις εργασίας (θ.ε) που εκτιμάται πως θα χαθούν έως το 2029 είναι 10.638 **(θ.ε)** έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα). Αρχικές εκτιμήσεις υποδεικνύουν ότι με πόρους του ΤΔΜ που θα κατευθυνθούν σε πράξεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και των παραγωγικών επενδύσεων στη ΔΜ, θα δημιουργηθούν & στηριχθούν περίπου 8.500 (θ.ε), εφόσον δεν ενισχυθούν παραγωγικές επενδύσεις από μεγάλες επιχειρήσεις. Με την υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις, στις οποίες η ένταση ενίσχυσης λόγω της υψηλότερης κεφαλαιακής δαπάνης θα είναι αρκετά χαμηλότερη (~35% έναντι 60-65% σε ΜΜΕ), θα υπάρξει υψηλότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων & αναμένεται να δημιουργηθούν, στηριχθούν στη ΔΜ περίπου 10.150 (θ.ε). Ενδεικτικά, βάσει στοιχείων από τις προτάσεις που υποβλήθηκαν ι) στην ανοικτή πρόσκληση της Τεχνικής Επιτροπής ΔΑΜ προς τους ιδιώτες & ιι) στο πλαίσιο του ΣΔΑΜ, 4 αξιόλογες παραγωγικές επενδύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις, δημιουργούν, εφόσον υλοποιηθούν, 1.020 θέσεις εργασίας - κατασκευή **(θ.ε-κ)** και 1.350 κατά τη λειτουργία **(θ.ε-λ)**, μη συμπεριλαμβανομένων των έμμεσων & επαγόμενων θέσεων εργασίας από τη λειτουργία των επενδύσεων αυτών.

Τρεις επιχειρήσεις αφορούν τον κλάδο της πράσινης βιομηχανίας/καθαρής ενέργειας. Η 4η αφορά έναν από τους δυναμικούς τομείς εθνικής σημασίας (κεφ. 2.2), συμβάλλει στη διαφοροποίηση του αναπτυξιακού μοντέλου στον τομέα της αγροδιατροφής & στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Όλες οι επιχειρήσεις συμβάλλουν στη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050 και δεν αφορούν σε μετεγκατάσταση.

Αναλυτικά οι επιχειρήσεις αφορούν:

i) Παραγωγή μπαταριών λιθίου νέας γενιάς: CAPEX €900M, 650 (θ.ε-λ), 500 (θ.ε-κ), οφέλη: δυναμική για εξαγωγές, ενσωμάτωση τεχνολογιών Industry 4.0, δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης, δεδομένου ότι οι μπαταρίες θα αφορούν εξειδικευμένους τομείς ηλεκτροκίνησης (περονοφόρα οχήματα, ρομποτικές μηχανές, ναυτιλία, κ.λπ.), ενδυνάμωση τομέα της αποθήκευσης ενέργειας, δυνατότητα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο ΔΜ για την ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων σχετικά με την αποθήκευση ενέργειας

ii) Αποθήκευση ενέργειας στη ΔΜ: Capex €280M, 100 (θ.ε-λ), 300 (θ.ε-κ), οφέλη: βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας, ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων & εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο, προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, υποστήριξη στην ανάπτυξη καινοτόμων καθαρών τεχνολογιών.

iii) Παραγωγή πράσινου H2: Capex €1.000M, 300 (θ.ε-λ), 150 (θ.ε-κ), οφέλη: βελτίωση ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας, ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων & εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο, προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, υποστήριξη στην ανάπτυξη καινοτόμων καθαρών τεχνολογιών.

iv) Ανάπτυξη έξυπνης μονάδας υδροπονίας: Capex 100M€, 300 (θ.ε-λ), 70 (θ.ε-κ), αναμενόμενα οφέλη: βιώσιμη ανάπτυξη, αποτελεσματική διαχείριση φυσικών πόρων, προσέλκυση νέων γεωργών & διευκόλυνση της ανάπτυξης επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές.

Η ενδεικτική λίστα μεγάλων επιχειρήσεων περιέχεται στο παράρτ. κεφ 2.4.

2.4.3 Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ·

Δεν έχουν καταγραφεί έως τώρα σχετικές επενδύσεις σε αυτή τη κατηγορία των επιχειρήσεων.

2.4.4 Συνέργειες & συμπληρωματικότητα με πυλώνες ΜΑΜ

Ο Πυλώνας 2 θα αξιοποιηθεί σε κάθε μορφή πιστωτικής ενίσχυσης i) για τη μικροχρηματοδότηση ΠΜΕ & ii) για την ενίσχυση επενδύσεων σε νευραλγικούς τομείς για επίτευξη των στόχων της μετάβασης.

Ο Πυλώνας 3 θα αξιοποιηθεί σε δημόσιες επενδύσεις που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας & μεταφορών, δίκτυα τ/θ, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ) & σε έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των επηρεαζόμενων εδαφών από τη μετάβαση & είναι συμπληρωματικά με το ΤΑΜ (π.χ. νέα οδικά & σιδηροδρομικά έργα ή/& ανακατασκευές & βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές/δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης). Έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου & ΕΤΕπ, για στήριξη μέσω δανειακής διευκόλυνσης από την ΕΤΕπ & επιχορήγησης από την Ε.Ε (αντιπροσωπεύοντας έως το 25% του δανείου). Η απόφαση έγκρισης της επιχορήγησης θα ληφθεί από την Ε.Ε, υπό την προϋπόθεση χορήγησης της επιχορήγησης από την ΕΤΕπ για το ίδιο έργο. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής πρότασης για το εθνικό μερίδιο που προορίζεται για την Ελλάδα, είναι το 2025.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε. Επιτροπή και την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: για παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: κατά προτεραιότητα για παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5 Συνέργειες & συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Το θέμα συνεργειών – συμπληρωματικοτήτων, έχει συζητηθεί λεπτομερώς με τις ΔΑ των ΠΕΠ και τα συναφή Τομεακά καθώς και με Προγράμματα εθνικών πόρων.

Συνέργειες με το Ταμείο Ανάκαμψης (ΤΑ)

Διασφαλίζεται η ύπαρξη συνεργειών & συμπληρωματικότητας του ΤΑΜ με το ΤΑ σχετικά με την αποκατάσταση & αναπροσαρμογή μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών & καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για αποφυγή επικαλύψεων ως εξής:

(α) Το ΤΑ χρηματοδοτεί αποκλειστικά εργασίες “αποκατάστασης των εδαφών” / “land restoration” (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης & τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες), στις λιγνιτικές γαίες που θα περιέλθουν στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης & διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές & υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδαφών, διαχείριση αποβλήτων που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση / απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του ΤΑ περιγράφει τις κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα, αναγκαία για την “αναπροσαρμογή της χρήσης” / “repurposing” αυτών των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Για τη συγκεκριμένη κατηγορία έργων, βλέπε κεφ. 2.4.1, σημ. 3.

Μεταβίβαση εδαφών & Αρχή «Ο Ρυπαίνων Πληρώνει»

Η διαδικασία μεταβίβασης λιγνιτικών γαιών από τη ΔΕΗ ΑΕ στο Ελληνικό Δημόσιο είναι αντικείμενο της προγρ. Σύμβασης, αρ. 155/παρ.3 του Ν.4759/2020.

Βασική παράμετρος σε αυτή τη διαδικασία είναι η τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» διασφαλίζοντας ότι η αξία της προς μεταβίβαση γης –που θα γίνει από ανεξάρτητο εκτιμητή- θα είναι κατ’ ελάχιστο ίση με το κόστος των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης. (Παράρτ. κεφ.2.4)

Συνέργεια με το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027

Το ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 θα αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση πράσινων επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στο στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των επηρεαζόμενων περιοχών, σε πεδία κοινού ενδιαφέροντος με τον ΜΔΜ.

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1 Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ, σε συνεργασία με τις περιφερειακές αρχές, οργάνωσε την εταιρική σχέση στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ προκειμένου να συγκροτηθεί το ενδεδειγμένο σχήμα στο οποίο συμμετείχαν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων, ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ ΔΜ διενεργήθηκαν δυο κύκλοι διαβούλευσης με συγκεκριμένο δομημένο θεματολόγιο – ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων από 8-2-2021 έως 19-3-2021 και από 8-6-2021 έως 25-6-2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ.

Η ανταπόκριση των φορέων ήταν μεγάλη, τόσο με απαντήσεις επί των ερωτηματολογίων όσο και με τοποθετήσεις μέσω επιστολών αποτυπώνοντας σχετικές προτάσεις. Κύριες αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο ΕΣΔΙΜ αφορούν στον εμπλουτισμό των στοιχείων με βάση τις μελέτες που εκπονήθηκαν, στην αποτύπωση ολιστικού χρονοδιαγράμματος μετάβασης, στην ενίσχυση της στατιστικής επεξεργασίας και την μεθοδολογία προσδιορισμού των επηρεαζόμενων εδαφών, σε αποσαφηνίσεις για τις νέες χρήσεις γης και την αποκατάσταση εδαφών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης, στην πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, με την εισαγωγή των εμβληματικών έργων και την συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης ώστε να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία και υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην **υλοποίηση της ΔΑΜ** διασφαλίζεται ως εξής:

- **Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ** στην περιοχή της ΔΜ για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- **Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ**, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.
- Για το ΕΣΔΙΜ της ΔΜ συγκροτείται **Περιφερειακή/ Εδαφική Επιτροπή**, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, **με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο** προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον **διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων** μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στη ΔΑ του ΠΕΠ ΔΜ θα οριστεί αρμοδίως **Εντεταλμένο στέλεχος** για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- **Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ** στην Περιφέρεια της ΔΜ.

3.2 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ του Ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥΔ ΔΑΜ θα διενεργεί την συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και μέσω αυτής θα παρέχεται έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των πολιτικών.

3.3 Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- **Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ:** Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση και παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- **Συντονιστική Επιτροπή:** Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής ΔΑΜ για την κατάρτιση και υλοποίηση του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ
- **Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ:** Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη ΔΑ ΠΔΑΜ-ΕΣΠΑ, τη Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ και το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης
- **Παρατηρητήριο ΔΑΜ:** Αυτοτελές τμήμα της ΕΥ ΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥ ΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης.
- **Μετάβαση ΑΕ.** ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητα του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο δικαιούχου του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- **Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ:** Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, γίνεται αναγωγή στις προτεραιότητες του Προγράμματος ΔΑΜ για να καλυφθούν ανάγκες από τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός	0,00	1,00
JSO8.1	PSO742	Λύσεις για αποθήκευση ενέργειας (RCO105)	MWh	0,00	858,00
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	3.292,00	4.379,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία Επαναφόρτισης	42,00	86,00
JSO8.1	PSO745	Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται (RCO075)	Συνεισφορές σε στρατηγικές	0,00	1,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR747	Παραγόμενη ενέργεια που αποθηκεύεται	MW	0,00	2021 -	2,35	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργεια	
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	Kw	0,00	2021 -	4.300,00	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	2.189,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	3,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

ΕΓΓΡΑΦΑ

Τίτλος εγγράφου	Είδος εγγράφου	Ημερομηνία εγγράφου	Τοπικός κωδικός αναφοράς	Κωδικός αναφοράς της Επιτροπής	Αρχεία	Ημερομηνία αποστολής	Απεστάλη από
Εκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης	Ενδιάμεση επανεξέταση-αξιολόγηση	17 Ιουλ 2025		Ares(2025)5950377	Εκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης	22 Ιουλ 2025	Βουμβουράκη, Ευαγγελία
Programme snapshot 2021EL16FFTA001 2.2	Συνοπτική απεικόνιση δεδομένων πριν από την αποστολή	22 Ιουλ 2025		Ares(2025)5950377	Programme_snapshot_2021EL16FFTA001_2.2_en.pdf Programme_snapshot_2021EL16FFTA001_2.2_el.pdf Programme snapshot 2021EL16FFTA001 2.2 - Machine Translated	22 Ιουλ 2025	Βουμβουράκη, Ευαγγελία

ΕΛ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος (σε ευρώ)

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Σύνολο
							Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	
ΕΤΠΑ	Μετάβασης		6 010 935	6 157 294	6 270 194	6 400 444	2 681 789	2 681 788	2 763 801	2 763 800	35 730 045
ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες		33 139 070	33 950 164	34 627 307	35 316 292	14 770 634	14 770 633	15 119 669	15 119 669	196 813 438
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ			39 150 005	40 107 458	40 897 501	41 716 736	17 452 423	17 452 421	17 883 470	17 883 469	232 543 483
ΕΚΤ+	Μετάβασης		3 515 818	3 601 972	3 672 992	3 746 866	1 567 779	1 567 778	1 606 888	1 606 887	20 886 980
ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες		19 371 116	19 844 166	20 232 965	20 638 357	8 634 278	8 634 277	8 849 841	8 849 840	115 054 840
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ			22 886 934	23 446 138	23 905 957	24 385 223	10 202 057	10 202 055	10 456 729	10 456 727	135 941 820
ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 3 του ΤΔΜ								4 219 843			4 219 843
ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 4 του ΤΔΜ											
ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 7 του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 3 του ΤΔΜ											
ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 7 του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 4 του ΤΔΜ											
Σύνολο ΤΔΜ								4 219 843			4 219 843
Ταμείο Συνοχής			6 172 202	6 322 946	6 447 013	6 576 082	2 751 089	2 751 088	2 819 430	2 819 430	36 659 280
Σύνολο Ταμείο Συνοχής			6 172 202	6 322 946	6 447 013	6 576 082	2 751 089	2 751 088	2 819 430	2 819 430	36 659 280
Γενικό Σύνολο			68 209 141	69 876 542	71 250 471	72 678 041	30 405 569	34 625 407	31 159 629	31 159 626	409 364 426

»

ΕΛ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ
«ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Συνολικά χρηματοδοτικά κονδύλια ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση (σε EUR)

Αριθμός στόχου πολιτικής/ειδικού στόχου του ΤΔΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικό επιλέξιμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Συνεισφορά της Ένωσης (α) = (ζ) + (η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β) = (γ) + (δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελιξίας (ζ)	Ποσό ευελιξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικός (δ)		
TA36 (4)	1	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	25 061 869	21 242 209	3 819 660	16 707 913	16 707 913		41 769 782	59,9999995212 %
TA36 (4)	1	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες	138 049 038	117 083 359	20 965 679	24 361 596	24 361 596		162 410 634	84,9999994458 %
TA36 (4)	2	Δημόσια συνεισφορά	ΕΚΤ+	Μετάβασης	19 280 876	16 350 327	2 930 549	12 853 918	12 853 918		32 134 794	59,9999987552 %
TA36 (4)	2	Δημόσια συνεισφορά	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες	106 207 805	90 068 113	16 139 692	18 742 554	18 742 554		124 950 359	84,9999998800 %
TA36 (4)	3	Δημόσια συνεισφορά	Ταμείο Συνοχής		36 659 280	31 088 762	5 570 518	6 469 285	6 469 285		43 128 565	84,9999994203 %
TA36 (4)	4	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	0	0	0	0	0		0	
TA36 (4)	4	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες	0	0	0	0	0		0	
TA36 (4)	5	Δημόσια συνεισφορά	ΕΚΤ+	Μετάβασης	1 606 104	1 361 988	244 116	1 070 736	1 070 736		2 676 840	60,0000000000 %
TA36 (4)	5	Δημόσια συνεισφορά	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες	8 847 035	7 502 610	1 344 425	1 561 242	1 561 242		10 408 277	84,9999956765 %
TA36 (4)	6	Δημόσια συνεισφορά	ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 3 του ΤΔΜ		4 219 843	0	4 219 843	744 700	744 700		4 964 543	84,9996263503 %
TA36 (4)	6	Δημόσια συνεισφορά	ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 4 του ΤΔΜ		0	0		0	0		0	
TA36 (4)	6	Δημόσια συνεισφορά	ΤΔΜ		4 219 843	0	4 219 843	744 700	744 700		4 964 543	84,9996263503 %

Αριθμός στόχου πολιτικής/ειδικού στόχου του ΤΔΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικό επιλέξιμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Συνεισφορά της Ένωσης (α) = (ζ) + (η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β) = (γ) + (δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελιξίας (ζ)	Ποσό ευελιξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικός (δ)		
ΤΑ 37	4Α	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	10 668 176	9 042 248	1 625 928	7 112 118	7 112 118		17 780 294	59,9999977503 %
ΤΑ 37	4Α	Δημόσια συνεισφορά	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες	58 764 400	49 839 777	8 924 623	10 370 189	10 370 189		69 134 589	84,9999990598 %
			Σύνολο ΕΤΠΑ	Μετάβασης	35 730 045	30 284 457	5 445 588	23 820 031	23 820 031		59 550 076	59,9999989924 %
			Σύνολο ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες	196 813 438	166 923 136	29 890 302	34 731 785	34 731 785		231 545 223	84,9999993306 %
			Σύνολο ΕΚΤ+	Μετάβασης	20 886 980	17 712 315	3 174 665	13 924 654	13 924 654		34 811 634	59,9999988510 %
			Σύνολο ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες	115 054 840	97 570 723	17 484 117	20 303 796	20 303 796		135 358 636	84,9999995567 %
			Σύνολο πόρων ΤΔΜ — άρθρο 3 του ΤΔΜ		4 219 843	0	4 219 843	744 700	744 700		4 964 543	84,9996263503 %
			ΤΔΜ — Πόροι του άρθρου 4 του ΤΔΜ		0	0		0	0		0	
			Σύνολο Ταμείο Συνοχής		36 659 280	31 088 762.00	5 570 518	6 469 285	6 469 285		43 128 565	84,9999994203 %
			Γενικό Σύνολο		409 364 426	343 579 393.00	65 785 033	99 994 251	99 994 251		509 358 677	80,3685977062 %

»